

Inatsisartunut ilaasortaq
Peter P. Olsen

§ 37 naapertorlugu apeqqut 218_2019 Pisortanut akiitsut pillugit akissut

Brevdato: 15-07-2019
Sags nr. 2019 - 16297
Akt id. 11165434

Inatsisartut suleriaasianni § 37 naapertorlugu apeqqutit tulluuttoq apeqqutigaat:

1. Ukiumut isertitat akileraarutaasussanik kr. 175.000 tikillugu isertitallit pisortanut akiitsut massakkut qanoq annertutigippat?

Naalakkersuisut 2017-imi februaarimi "Akiitsut akiitsunillu akilersuineq pillugu nassuiaat" saqqummiuppaat. Nassuiaat Inatsisartunut ilaasortanut nassiunneqarpoq. Taanna apeqqummut uunga ilanngussat ilanngunneqarpoq.

P. O. Box 1037
3900 Nuuk
Tel. (+299) 34 50 00
Fax (+299) 34 63 50
E-mail: oed@nanoq.gl
www.naalakkersuisut.gl

Nassuiaammi ilaatigut paasissutissat makku atuarneqarsinnaapput:

"Tabeli 2.2. Akiitsut toqqakkat isertitaqatigilinnut aggorlugit, kr.-nngorlugit %-inngorlugillu, marts 2016-ip naanerani

(tusind Kr.)	BSU	Ulluunerani paaqqinnitarfik.	Ineqarnermut akiitsut	Eqqaaveqarneq	Akileraarutissat sinneri aamma Erniat	Hinniamermi taarsigassarsiat	Pilersuinerit	Katillugit
-----Aningaasaat t. kr.-nngorlugit-----								
Iserftitaqanngitsut	1.105	2.753	9.123	4.737	11.365	7.850	87.576	124.509
50 kr.-nit annikinnerusut.	2.443	4.011	15.279	5.513	3.169	928	64.940	96.283
50-100 kr.	2.005	2.477	14.327	6.285	2.427	1.014	57.767	86.302
100-150 kr.	2.370	2.677	11.548	6.368	3.547	1.054	46.325	73.889
150-200 kr.	915	1.469	7.171	2.828	2.190	399	33.579	48.552
200-250 kr.	1.143	1.050	4.126	1.741	1.007	649	22.824	32.540
250-300 kr.	1.061	974	2.491	1.100	1.644	614	14.689	22.573
300-400	857	877	2.060	1.134	1.119	228	12.495	18.770
400-500 kr.	606	220	1.029	358	898	262	5.121	8.494
500 kr. - taakkulu sinnerlugit	89	103	344	229	207	83	5.497	6.552
Katillugit	12.59	16.613	67.499	30.294	27.572	13.079	350.814	518.464

(tusind kr.)	BSU		Ulluunerani paaqqinnittarfik		Ineqarnermut akiitsut		Eqqaaveqarneq		Akileraarutissat sinneri aamma emiat		Ilinniarnermi taarsigassarsiat		Pilersuineq		Katillugit	
-----Procentikkaarlugit.-----																
isertitaqanngitsut	8,8%	16,6%	13,5%	15,6%	41,2%						60,0%	25,0%	24,0%			
Under 50	19,4%	24,1%	22,6%	18,2%	11,5%						7,1%	18,5%	18,6%			
50 -100	15,9%	14,9%	21,2%	20,7%	8,8%						7,8%	16,5%	16,6%			
100 -150	18,8%	16,1%	17,1%	21,0%	12,9%						8,1%	13,2%	14,3%			
150 - 200	7,3%	8,8%	10,6%	9,3%	7,9%						3,0%	9,6%	9,4%			
200 - 250	9,1%	6,3%	6,1%	5,7%	3,7%						5,0%	6,5%	6,3%			
250 - 300	8,4%	5,9%	3,7%	3,6%	6,0%						4,7%	4,2%	4,4%			
300 - 400	6,8%	5,3%	3,1%	3,7%	4,1%						1,7%	3,6%	3,6%			
400 - 500	4,8%	1,3%	1,5%	1,2%	3,3%						2,0%	1,5%	1,6%			
500 og derover	0,7%	0,6%	0,5%	0,8%	0,8%						0,6%	1,6%	1,3%			
Katillugit	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%						100,0%	100,0%	100,0%			

Najoqqutaq: Akileraarnermut Aqutsisoqarfik, martsip naanerani 2016

Nalunaarsuiffiup takutippaa, pisortanut akiitsullit amerlanerpaartai innuttaasut isertitaqanngitsut imaluunniit annikitsuarsuararnik isertitallit akiitsorigaat:

- Akiitsut 60 %-iisa missaanniittut innuttaasut ukiumut 100.000 kr.-t tungaannut isertitaqartartut akiitsoraat.
- Akiitsut 25 %-ingajai innuttaasut ukiumut 100.000 kr.-t aamma 200.000 kr.-t missaanni isertitaqartartut akiitsoraat.
- Akiitsut sinneruttut 15 %-t missaanniittut innuttaasut ukiumut 200.000 kr.-t sinnerlugit isertitaqartartut akiitsoraat.

Akiitsoqarnerilli assigiinngitsut akornanni iluseq allaaneruvoq. Assersuutigalugu innuttaasut ukiumut 250.000 kr.-t sinnerlugit isertitaqartartut akornanni BSU-mut akilersuutinullu akiitsut annertunerpaapput."

Nassuiaatip tamanut saqqummiunneqarnerata kingorna isertitaqatigiiaani ataasiakkaani akiitsut agguataarsimanerat annertunerusumik allannguuteqanngitsoq nalilerneqarpoq.

Tamatuma saniatigut Aningaasaqarnikkut Ingerlatsineq pillugu Nalunaarut 2019-imi immikkoortoq 2.4 Inussiarnersumik innersuussutigissavara, tassani 2018-imi akiitsoqarfinnut assigiinngitsunut agguarlugit akiitsut ineriartornerannut ataatsimut takussutissiaq ilanngunneqarpoq.

Apeqqummut qaqqinneqartumut allanik oqaatigisassaqaanngilanga.

Inussiamersumik inuulluaqqusillunga

Vittus Qujaukitsoq

Ilangussaq

Akiitsut akiitsunillu akilersuineq pillugit nassuiaat

Akiitsut akiitsunillu akilersuineq pillugit nassuiaat

Photo by Carsten Egevang

Imarisai

Siulequt.....	4
Executive summary	6
1. Aallaqqaasiut	8
1.1. Pisortatigoortumik tunuliaqutaasoq - Aalajangiiffigisassatut siunnersuutip UKA 2015/96-ip suliarineqarnera pillugu.....	8
1.2 Akiitsunik ajornartorsiuteqarnermi Inuiaqatigiinnut malitsingi aamma tamatuma nassatarisaanik ajornartorsiornerit.....	9
Inuit aalajangersimasumik angerlarsimaffeqanngitsut amerliartortut	9
Anisitsisarnerit amerliartortut qaffasissullu	9
2. Akiitsunik ajornartorsiuteqarneq pillugu paasissutissat ilisimasallu	14
2.1 Akiligassaqarfimmi inatsisit pillugit malittarisassat.....	14
Namminersorlutik Oqartussani nalikillilinernik periutsit	14
Kommunini nalikilliliinermut periutsit allanngortitsinissamullu pisariaqartitsinermut eqqarsaatersuutit.	15
2.2 Akiitsut akiitsullu ineriartorneri pillugit paasissutissat.....	16
2.3 Ineqarnermut tunngasut	23
Imerkik kiassarnermillu naatsorsuisarneq pillugu ajornartorsiut	29
Nuuttunit akiitsut akiligassat immikkut pillugit.....	31
Inissiat atorneqanngittarnerinik ajornartorsiut	32
Ineqarfimmi akiitsoqarnerup kingunerisaanik aningaasartuutit.....	32
Ineqarnermut tapiissutit aamma ineqarnermut immikkoortumut realkreditlân-it pillugit.....	33
2.4 Akilersuutit immikkut pillugit	34
2.5 Ulluunerani paaqqinnittarfiit pillugit immikkut.....	38
2.6 Pisortanit ikiorsiissutinik utertitsisussaataaneq immikkut.....	39
2.7 Eqqagassalerineq immikkut.....	40
2.8 Akiligassanik akiliisitsiniarnermut tunngatillugu akissarsianik tunniussisarnermik ataqqatigiissarineq	41
Missingersuutit PBS-imillu atuineq	42
2.9 Aningaaserivinnut, kviklâninut akiitsut aamma aningaasanoortarneq (ludomani) immikkut	42
2.10 Aningaasatigut ajornartorsiuteqartut pillugit paasissutissat pitsaannerusut	44
3. Ajornartorsiutit.....	45
3.1 Paasissutissanik katersineq- akiitsoqartarneq pillugu ajornartorsiutit assigiinngitsut	45
Akiliisinnaassuseqannginneq - isertitakitsut	45
Akiliisinnaassuseqannginneq – akunnattumik isertitallit isertitaqqortuullu.....	45

3.2 Ineqarnermut suliassaqarfimmi ajornartorsiutit immikkut.....	46
4. Aaqqiissutissaasinnaasut.....	49
4.1 Akiitsut pinaveersaartinnissaannut annikillisinnaannullu suliniarneq assigiingisitaartoq pisariaqarpoq.....	49
Innuttaasunut akiliisinnaassuseqanngitsunut tunngatillugu aaqqiissutaasinnaasoq tassaaavoq:	49
Innuttaasunut akileerusussuseqanngitsunut tunngatillugu aaqqiissutaasinnaasut:	49
4.2 Ineqarneq pillugu immikkut:	50
4.2 Ineqarnermut suliassaqarfimmi akiligassanik kinguaattoorutaasunik akiliisitsiniarnermi ataqatigiissumik suliniuteqarneq	50
Attartorneq pillugu inatsimmik tuluarsaaneq	51
4.3 Nuna tamakkerlugu pimoorussinerusumik digitaliseriinemik suliniuteqarneq	55
4.4 Kommuniq utoqqarnut missingersuusiornerternera/akiliisitsisarnera pitsaasoq	55
4.5 Ilanngaassivik.....	56
5. Siunnersuisarfimmik pilersitsisinnaaneq	58
5.1 Ilaqutariinnut anisitaanngujoortunut akiitsut pillugit siunnersuinemik misiliilluni aaqqiinerit pillugit siunnersuutaagallartut isumaliutillu.....	59
5.2 Kalaallit Nunaanni misiliummik suliniut pigiliunneqartussaqa.....	62
5.3 Akiitsut pillugit siunnersueriaasiusinnaasoq pillugu workshopperneq.....	63
6. Suliap ingerlaqqinnissaanut iliuusissatullu pilersaarummut siunnersuut – workshopip kingorna	65
Ilanngussat.....	67
Ilanngussaq 1: Kommuneqarfik sermersuumi piffissami 2013-2015-imi utertitseqqinnissamut ikiorsiissutit.....	67
Ilanngussaq 2. Ombudsmandip immikkoortumi paasissutissanik paarlaasseqatigiittarneq pillugu oqaaseqaataata	69

Siulequt

Naalakkersuisut aprili 2016-imi attassisinnaanermut siuariartortitsinissamullu pilersaarummik saqqummiussipput, 2030-p tungaanut pisortani aningaasaqarnermik, siuariartornermik suliffeqarnerullu tungaatigut attanneqarsinnaasumik qulakkeerinnittussamik.

Pilersaarut ilaatigut innuttaasut ataaslakkaat kiisalu ilaqutariit imminnut pilersornerunissaannut akimuisumik tunngaviuvoq, politikikkut anguniakkat anguniarlugit, matuma ataani aningaasaqarnikkut immiut napatinnerunissaq, ukiuni aggersuni iluarsartuusseqqinnissanut suliniutissanullu pisariaqartinneqartunut tunngaviussalluni.

Attassisinnaanermut siuariartornermullu pilersaarut matuma ataani 4-nik iluarsartuusseqqinnermi sammivinnik imaqarpoq, taakkunannga marluk akiitsunut akiitsunillu akilersuineq pillugu nassuiaammut matumunnga immikkut attuumassuteqarput: atugarissaarnissamut ikiorsiissutinik, akileraartitsisoqarfimmik ineqarnermullu suliaasaqarfimmik iluarsaaqqinnikkut annertusisamik immiut pilersulerneramik kiisalu pisortat ingerlataqarfiinik nutarterineq.

Siunnersuisoqarfimmik inunnik akiitsoqartunik siunnersuisinnaasumik ikiuisinnaasumillu pilersitsinissamut periarfissat pillugit nassuiaasiornissaq pillugu Naalakkersuisut peqquneqarnissaannik Inuit Ataqatigiit aalajangiiffigisassatut siunnersuutaata UKA 2015-imi akuerineqarneranit, akiitsut akiitsunillu akilersuineq pillugu nassuiaat aallaaveqarpoq. Innuttaasut akiitsullit akiitsuminnik akilersuinissaat siunertaralugu sulliissisunit attuumassuteqartunit, akeqanngitsumik siunnersorneqarnissamut neqeroorfigineqartarnissaat anguniagaavoq.

Sammissaq tamanna aamma nassuiaammi ilaavoq, inuiaqatigiinni akiitsoqarnerup annertuup tunngaviisa ersersinniarneri pissutigalugit annertunerusumik isiginninnerulluni taakkunani isertitaqatigiit sorliit akiitsoqarnerisut, nunap suani najugaqarnerisut kiisalu immikkoortumi inatsisinut ataqatigiinneranut agguataarlugit.

Taamaasilluni ajornartorsiut annikillisinniarlugu aaqqiissutissanik nassaarniaraanni, assigiinngisitaartumik suleriuseqarnissaq ersissaaq. Tamanna eqimattanut akiliisinnaagaluarlutik akileerusussuseqanngitsunut kiisalu akileerusuttunut kisianni akiliisinnaanngitsunut.

Nassuiaat taassumunngalu malittareqqiineq inuiaqatigiinni ajornartorsiutit annertuut pillugit iliuuseqataassapput, ajornartorsiutit naligiinnginnerujussuarlu ataqatigilpput, matuma ataani innuttaasut piffissami siviunerusumi inooqataanikkut ajornartorsiuteqalersarnerinut suliffeqarfeqarfimmullu atatillugu minnerutinneqaleratarsinnaanerinut akiuiniarnissamut siunnersuummik imaqassaaq. Naalakkersuisut 2017- imut Aningaasaqarnikkut Ingerlatsineq pillugu Nalunaarutaat ilaatigut naligiinnginneq pillugu immikkut sammisamik imaqassaaq, tassani malittarineqassapput nassuiaammit innersuussutit ilai kiisalu inuiaqatigiinni oqimaqatigiinnginnermik ajornartorsiutit atuuttut akiorniarlugit iliuusissamik piviusunik naleqquttunillu, innersuussutinik ilaliisunik siunnersuutinillu saqqummiussisoqassalluni.

Pisortat innuttaasut pisariaqartitsisut angusassamik toraagaqarlutik ikiussavaat, kisiannili aamma innuttaasunut tulluurtumik piunasaqaateqassallutik, nammineq akisussaaneq naleqassuserlu pilerseqqissinnaaniassammassuk. Tassa innuttaasut siunnersorneqassapput ikiorneqarlutillu ajornartorsiutitik sapinngisamik namminneerlutik aaqqissinnaassammattigit. Peqatigitillugu innuttaasut piviusumik ikiorneqarnissamik pisariaqartitsinngitsut namminnerlu akiliisinnaassuseqartut,

isumaginninnikkut ataqatigiissummik aqqissuussinernut, aningaasatigut sulisoqarniarnikkullu ajornartorsioreersunut nanertuutaanissamut taarsiullugu, akilersuutitik akilersinnaaqqullugit tamatumunnga kajumissaarneqassapput.

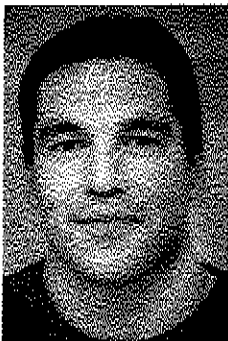
Innuttaasut akiitsuisa appartinnissaannut akiitsullu ineriartornissaasa pinaversaartinneqarnissaat politikikkut iliuseqarnerup pisariaqartup ersersissavaa. Nassuiaatittaaq takutippaa ajornaatsumik aqqiissutissaqanngitsoq. Suliaqarfinni arlalinni piviusumik suliniutissanik innersuussivoq, taakku ilai ajornanngitsumik ingerlanneqarsinnaapput ilaali iluarsartuusseqqinnerit ingerlateqqinnerannut, atugarissaarnissamut tapiissutini, akileraartarnermut aqqissuussaannermi aamma ineqarnermut suliaqarfimmi aqqissuussinissat ataqatigiissutut isigineqassapput.

Innersuussinerup ilaatut misiliummik aqqiisoqassaaq annertusisamik siunnersuilluni suliniarnermik, tamanna kalaallit nunaanni akiitsoqarnermik ajornartorsiupeqarneq pillugu ilisimasaqarnerulerniarnermut iluaqutaasinnaavoq. Nassuiaatip takutippaa, annertusisamik siunnersuilluni suliniarnermik kisimi iluaqutaasinnaanngitsoq, suliniullu akiitsut annertuut annikillisarniarnernanni pinaversaatinniarnerninilu immaqa pisariaqavissuunngitsoq.

Nassuiaat tusarniaassutigineqareerpoq, oqaaseqaatillu ilanngunniarneqarlutik, soorlu suliaqarfimmi innersuussutit piviusunngortinniarlugit workshoppertitsisoqarsimasoq.

Naalackersuisut akuusut aliat attuumassutillit peqatigalugit, matuma ataani kommunit aamma aningaaseriviit, nassuiaat malittareqqinniarpaat inatsisartunut tunniunneqarneranut ilassutitut.

Atuarluarna!

Aqqaluaq B. Egede

Aningaasaqarnermut Akileraartarnermullu Naalackersuisoq

Executive summary

Akiitsut akiitsunillu akilersuineq pillugit nassuiaat una, siunnersuisoqarfimmik inunnik akiitsoqartunik siunnersuisinnaasumik ikiuisinnaasumillu pilersitsinissamut periarfissat pillugit nassuiaasiornissaq pillugu Naalakkersuisut peqquneqarnissaat pillugu UKA 2015-imi aalajangiiffigisassatut siunnersuummut malittareqqiineruvoq. Siunertaasussaq tassaavoq akiitsut akilersorniarlugit immikkut ilisimasallit ikiortigalugit akiitsoqartunik akeqanngitsumik siunnersuisarnissaq.

Nassuiaatittaaq ersersinniarpa inuiaqatigiinni akiitsoqarnerup annertuup tunngavii annertunerusumik isiginninnerulluni, taakkunani isertitaqatigiit sorliit akiitsoqarnerusut, nunap suani najugaqarnerusut kiisalu immikkoortumi inatsisinut ataqatigiinneranut agguataarlugit.

Nassuiaammi immikkoortoq 2. Akiitsunik ajornartorsiuteqarneq pillugu paasissutissat ilisimasallu takutippaat, suliaqarfinni arlalippassuarni pisortanut annertuumik akiitsoqartoqartoq, kiisalu inuiaqatigiinni innuttaasut amerlanerpaavi, pisortanut arlaatigut akiitsoqartut. Akiitsut assigiinngitsut pillugit immikkoortumi nassuiaasoqarpoq, ilaatigut innuttaasut isertitaannit, nunap suani najugaqarnerannit, ukiuinik il.il. aallartiffeqarlutik naatsorsorneqarput.

Akiitsut annertuut akilersuutinit (akilersuutit-a-t) pisuupput, suliaqarfinnili allani arlalippassuarni aamma malunnartunik akiitsoqarpoq, matuma ataani akileraarutit-a-t, meeqqanut inissinneqartunut angajoqqaat akillutaat, ESU, ineqarnermut akiliutit, eqqaaveqarneq kiisalu utertitsinissamut pisussaaffiilluni ikiuutit.

Nassuiaatip takutippaa, ajornartorsiutip appartinnissaanut aaqqiissutissanik ujaasinermi, assigiinngisitaartumik suleriuseqarnissaq pisariaqartinneqartoq. Innersuussutaavorlu, inunntu akiliisinnaassuseqarlutik akileerusussuseqanngitsunut, aappaatigullu akileerusussuseqarlutik akiliisinnaassuseqanngitsunut atatillugu misissuisoqassasoq.

Taaneqartut kingulliit ataatsimut isigalugu taakkuupput akiitsoqarnerpaat. Taamaattumik akiitsut annikillissarnissaannut apeqqut, isumaginninnermi ajornartorsiutinik aaqqiinissamut atanngitsutut isigineqassanngilaq, matuma ataani aningaasaqarnikkut naligiinnerunermik qulakkeerinikkut isertitakittunik kivitsineq, tamatumalu kingorna atugarissaarnissamut tapiissutini, akileraartarnermut aaqqissuussinerni aamma ineqarnermut suliaqarfimmi iluarsaaqqinnissanik naammassisaqarnissamullu pisariaqartitsineq. Nassuiaammi immikkut sammineqarput ineqarnermut annertuumik akiitsoqarnermik ajornartorsiutinik aaqqiinissaq, taakku ataasiakkaanut inuuniarnermut, inissiaatileqatigiiffinnut (taamaasillunilu najugaqartunut allanut) kiisalu inuiaqatigiinnut annertuumik sunniuteqarsinnaammata.

Nassuiaammi aamma sammineqarput innuttaasut namminersorluni suliassaqarfinnut akiitsui, tassanili akiitsut annertussusaat naleqquttumik ataatsimut isigineqarsinnaasimanngillat.

Nassuiaatittaaq takutippaa, ataatsimut isigalugu akiitsut annertooujussuit kiisalu suliaqarfiit ataasiakkaat isigalugit akiitsut annikitsut amerlasuut annertuumik nammatassiipput. Matuma ataani atuuppoq kommunini, Namminersorlutik Oqartussani, inissiaatileqatigiiffinni kiisalu akiliisitsiniartarnermik oqartussaasut. Akiitsoqarnermik ajornartorsiutinik pinngitsoortitsiniarluni perlusissiaq ataqatigilissoq, akileeriaatsinik aqutsineq kingornalu akiitsoqalerpat taakkuninnga aqutsineq taamaasilluni oqartussaasuni aaqqissuusaanernilu pineqartuni anguniakkanut allanut toraagaqarnerusunut iluaqutissanik amerlasuunik killilersuunnaasalluni.

Nassuiaatip suliarineranut atatillugu soqutigisaqaqatigiinnik pingaaruteqartunik arlalinnik ilaatitsisoqarpoq, matuma ataani tusarniaanermi kiisalu oktober 2016-imi ulluni arlalinni workshoppeqarnermi suleqatigiissitanik ataatsimiisitsinerit. Nassuiaat tassanilu innersuussutit taamaasillutik ilanngussanik pingaartunik tunngaveqarpoq, nalinginnaasumillu piumassusermik sulerusussusermillu annertuumik takutitsisoqarsimavoq, matuma ataani aamma innersuussutinik nangitsilluni suleqqinnissamut, nassuiaatip politikkikkut suliarineqarnissaanut atatillugu.

Nassuiaammi piviusumik siunertaavoq, inissiaatileqatigiiffiit, kommunit pineqartut, aningaaseriviit soqutigisaqaqatigiillu pingaarutillit allat suleqatigalugit nunami sumiiffini 1-2-ni, aklitsut pillugit siunnersuineq pillugu misiliummik aqqiisummik pilersitsinissaq, siunnersuutigineqarmat pilersaarusiamut nassuiaammik suliaqartoqassasoq, tassunga isumaqatigiitttoqarnissaa siunertaralugu kiisalu 2017-imi ukiup affaata siullup ingerlanerani misiliutitut suliniummut aningaasaliissutinik qulakkeerisoqassasoq.

Immikkoortoq 6-imi. Suliap ingerlaqqinnissaanut iliussissatullu pilersaarummut siunnersuummi nassuiaammi innersuussutigineqarput suliniutit allat arlallit, matuma ataani makkununga atatillugu ilanngussiniarluni sulinissamut atatillugu piviusumik iliuseqarnissaq naliliinissarlu:

- Ilangaassivik pillugu inatsisitigut sulineq ingerlanneqartoq,
- Pisortat ikiorsiisarnerat pillugu iluarsaaqqinnissap piareersarneqarnera, matuma ataani pisortanit ikiorsiissutit utertitsinissamut pisussaaftillit atorunnaarsinneqarneri pisortanit ikiorsiissutit pillugit inatsimmi §28-i naapertorlugu imaluunniit taassuminnga killiliinikkut,
- Attartornermut peqqussutip tulluurtumik naleqqussarneqarnissaa, matuma ataani ineqarnermut akiliineq bankip qaammatini ulloq kingulleq ammaffianut nuunnissaanut aalajangiiffigisassatut siunnersuummut UKA2016/60-imut malittareqqilineq,
- Immaqa inatsisinik allanik tulluurtumik naleqqussaaslnaanerit, ilaatigut akiliiffissap kingulliup kiisalu pisortani ikiorsiissutit aamma akissarsiffiit akornanni pitsaanerusumik ingerlaqatigiissitsinermik qulakkeerinneq, kiisalu
- Akileraartarnermut Aqutsisoqarfiup akiitsunik annikillisaaniarluni iliussissatut pilersaarutaanik nutarterineq, ilaatigut akilersuutit-a-nut akiitsut amerliartornerat pillugu kiisalu eqqaaveqarneq pillugu akiitsut annikitsut amerlasuulli pillugit ajornartorsiutinik aqqiiniarneq pinerullugit.
- Suliaqarfimmi siuariartorneq pillugu malittareqqiineri ukiumoortumik nalunaarusiortarneq.

1. Aallaqqaasiut

1.1. Pisortatigoortumik tunuliaqutaasoq - Aalajangiiffigisassatut siunnersuutip UKA 2015/96-ip suliarineqarnera pillugu
Inatsisartut ukiakkut ataatsimiinnermi 2015-imi aalajangiiffigisassatut siunnersuut tullitut
akuersissutigaat:

"Siunnersuisoqarfimmik inunnik akiitsoqartunik siunnersuisinnaasumik ikiuisinnaasumillu pilersitsinissamut periarfissat pillugit nassuiaasiornissaq pillugu Naalakkersuisut peqquneqarnissaannik Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuut. Siunertaasussa qassavaq akiitsut annikillissarniarlugit immikkut ilisimasallit ikiortigalugit akiitsoqartunik akeqanngitsumik siunnersuisarnissaq.

Aamma siunertaasinnaavoq pinaversaartitsinermik suliniuteqarneaq, soorlu namminerisamik aningaasaqarnermik aqutsinissamut ilinniartinneqarnissamut neqerooruteqarnikkut kiisalu akiitsut akilernissaanut piviusorsioruunngitsunik, akilersuinissamut immikkut suliniuteqarnermik imaqaartumik.

Nassuiaammi taamatut siunnersuisoqarfimmi suliassat suuneri aammalu immikkut ilisimasallit tassunga iluautigineqarsinnaanersut nassuiarneqassapput, kiisalu taamatut siunnersuisoqarfiliorterup ingerlanneqarnera Nunatta Karsianut qanoq ukiumut akeqarumaarnersoq. Nassuiaat 2016-imi ukiakkut ataatsimiinnissaq sioqqullugu naammassereerseqarsimassaaq."

Aalajangiiffigisassatut siunnersuummut Naalakkersuisut akissummini ilaatigut saqqummiussipput:

"Akiitsoqartunik siunnersuisoqarfimmut aningaasartuutit siunnersuuteqartumit ukiumut 5 mio. kr.-nit missaanniissasoq taamungaannaq annertussusilerneqarpoq, tamanna kukkuneruallaarunangilaq, tassami apeqquataavoq, siunnersuisoqarfik qanoq angitigissanersoq, aamma angalasarnerit suut attuumassuteqassanersut. Naalakkersuisut isumaat malillugu pingaaruteqarpoq, akiitsoqartunik siunnersuineq oqarasuaat assigisaaluunniit kisiat atorlugu toqqaannartumik ataatsimiinnerit atorlugit ingerlanneqartassasoq, taamaammat sapinngisamik akiitsullit amerlasuut anguneqassappata angalanerit ikinngitsut naatsorsuutigineqartariaqarput. Oqaatigineqarsinnaavoq suliat taakku siuliani eqqaaneqartut 284.000-t missaanniittut inunnut ataasiakkaanut 30.000-t missaanniittunut agguataarneqarsimammata, taamaammat siunnersuisoqarfik pineqartoq annertoorujussuarmik suliassaqartussaavoq.

Akiitsoqartunik siunnersuisoqarfik qanorluunniit pitsaasumik sunniuteqaraluarpat, pitsaanerpaajussagaluarpoq, innuttaasut ataasiakkaat akiitsuminnik isumaginninnissaminnut ikiorneqarnissaminnik pisariaqartitsineq ajortuuppata. Atortoq llanngaassivik innuttaasut amerlasuut siunissami anigugassaangitsunik akiitsoqalinnginnissaannut sunniuteqartussaassaaq, tamatumali saniatigut siumut sammisumik innuttaasut aningaasanik atuinermut atatillugu pitsaanerumik atulsarnissaat anguniarneqartariaqarpoq, assersuutigalugu meeqqat atuarfianni atuaqatigiit angajullit sammisat taakku tungaatigut annertunerusumik pitsaanerumillu ilinniartinneqarnerisigut."

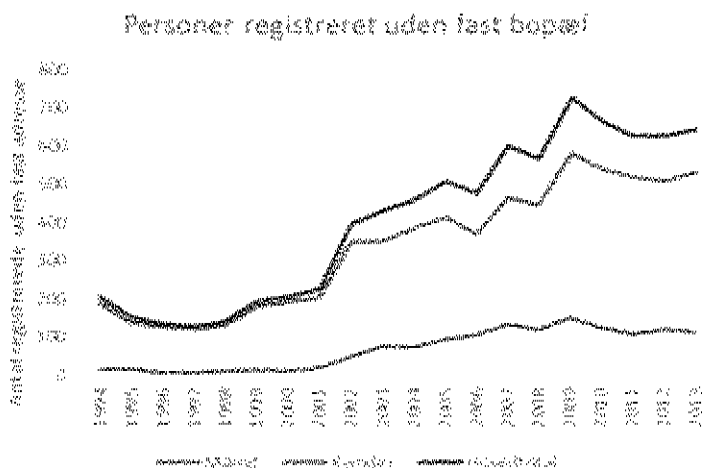
1.2 Akiitsunik ajornartorsiuteqarnermi inuiaqatigiinnut malitsingi aamma tamatuma nassatarisaanik ajornartorsiornerit

Aningaasarliorneq akiitsuullu amerliartornerat ilaqutariinnut innuttaasunullu kisermaanut annertuumik inuuniarnikkut sunniuteqartarput. Inunnut sunniutaasut arfaliusinnaapput, matuma ataani inuttut ajattugaaneq, inigisamit anisitaaneq kingornalu angerlarsimaffeqanngitsunngorneq, imigassamik ajornartorsiuteqarneq il.il. Killormoortuanik inuttut ajornartorsiutit aamma nammineq aningaasaqarnermik paasinnissinnaannginneq akiitsoqalernernek kinguneqarsinnaavoq, tamanna inuttut ajornartorsiuteqarnerup ajornerulerneranik kinguneqarsinnaavoq.

Inuit aalajangersimasumik angerlarsimaffeqanngitsut amerliartortut

Titartagaq 1.1-imi takuneqarsinnaavoq inuit aalajangersimasumik angerlarsimaffeqanngitsut amerliartupiloorsimasut, taamaasillunilu inuuniarnikkut ajornartorsiutillit aamma amerlisimallutik. Inuit aalajangersimasumik angerlarsimaffeqanngitsut amerliartornerat assigiissutut isikkoqarpoq. Ilaqutariit inigisaminnit anisitaasartut amerliartorsimapput tamatumunnga pissutaasorisat ilagaat inissiatileqatigiiffiitimmikkoortumi sukannernerusumik aqutsilernerisa kingunerigaa.

Titartagaq 1.1: Aalajangersimasumik angerlarsimaffeqanngitsutut nalunaarsukkat

Pissarsivik: Kalaallit Nunaanni angerlarsimaffeqanngitsutut inuuneq

Titartagaq 1.1-imi kisitsisiviit qularnartoqartinneqassapput. Tamatumunnga peqqutit assigiinngitsuupput:

- Inuit najugaat pillugit paasissutissat toqqammavigisat pitsaanerpaanngillat. Adresseregisterimik eqqornerusumik pilersitsinikkut, tungaviumik paasissutissaasivimmik suliaqarneq tamatumunnga aaqiinissamut taperseeqataassaaq. Anguniagaavoq adresseregisteri 2018-imit aallarnertumik pilersinneqareersimassasoq.
- Inuit, ilaqtutami imaluunniit ikinngutimi inaannut nuussimagunik, ilaatigut tamatuma innuttaasut allattorsimaffiannut nalunaarutiginnissaa kajumerineq ajorpaat, tamatumami nuuffigisap ineqarnermut tapiissutaanut sunniuteqarsinnaammat.

Anisitsisarnerit amerliartortut qaffasissullu

Tabeli 1.1 Akileeqqusissutit, taamaatitsinermik allakkat kiisalu 2015-imut anisitsinissamut piumasaqaatit (politiinut allakkat) kiisalu anisitsinerit Iserit A/S-imit kiisalu INI A/S-imit suliarineqartut

Illoqarfik	Akileeqqusissutit	Taamaatitsinermik allakkat	Politiinut allakkat	Anisitsinerit
Nuna tamakkerlugu katillugit	22.786	4.573	1.661	255

Pissarsivik: Iserit A/S aamma INI A/S

Akiliisinnaangissuseqarneq pissutiginerullugu, ilaqutariit iniminniit anisitaasartut ullumikkut amerlavallaarujussuarput tak. tabeli 1.1. Piffissami 1.1.2015-imit 31.12.2015-imut A/S Inissiatileqatigiiffik INI anisitsinissamut piumasaqaatinik 1.399-nik nassiussisimavoq, tamatumani ineqarnermut akillineq ajorneq pissutaanerpaalluni. Piffissami 2005-2012 ukiumut agguaqatigiissillugu 1.264-inik anisitsinissamut piumasaqaatinik politiinut nassiussisoqartarpoq.¹ Tamanna inissiatileqatigiiffinnut politiinullu suliakkersuutaarujussuarpoq.

Anisitsinissamut piumasaqaatit tamarmik piviusunngortinneqarneq ajorput, kisiannili halvfamsikkut qiteqqunneraniilli inuit aalajangersimasumik angerlarsimaffeqanngitsut adresseqanngitsullu nalunaarsorneqarsimasut amerliartorsimapput. Inuit aalajangersimasumik adresseqanngitsut angerlarsimaffeqanngitsullu nalunaarsorneqarsimasut halvfamsikkut qeqqanni hundredit missaanniipput, 2009-2013-imi seks-syv hundredit missaanniissimallutik.²

Attartortoq inissiatileqatigiiffimmit inimit anisitaaguni, inoqutigiit inissiami ineeqqami inissiigallarfirmik neqeroorfigineqartarput, allanik ineqateqarlutik, iggavik perusersartarfik uffarfillu najugaqartullu allat avittarpaat. Kisermaajugaanni piumaffigineqartoqarsinnaavoq inimik avitseqateqarnissaq. Naak tunngavittut isumaginninnermi suliaasaagaluartoq, inissiatileqatigiiffiup inissiigallarneq qaammatini pingasuni akilertarpaat. Tamatuma kingorna inissiatileqatigiiffiup inissiigallarinnissap akilernissaanut neqeroorut atorunnaartarpoq.

Iserit A/S naapertorlugu Kommuneqarfik Sermersuumi allakkat anisitsissutit anisitsinivillu pingaarnertut assigiinngissutigaa, akileeqqusutit suliarinerata nalaani assersuutigalugu anisitsissutip kingorna ineqarnermut akiliut akilerneqartarmat (attartortumit imaluunniit isumaginninnermut oqartussaasunit). GE-p tusarniaanermut akissummini taavaa inatsisitigut *ajornartorsiutaasinnaasoq*, allakkat anisitsissutit nassiunneqareernerani tiguneqareerneranilu pissutsini taamaattuni attartortoq pineqartoq inigisaminiiginnarnissamut akuerisaasarnera. Inatsisitigut ajornartorsiutaasinnaasumut tassunga Iserit A/S ima oqarpoq: *"Anisitsineq aalajangiusimaneqarpat, taava attartortut amerlasoorpassuit anisitaassapput politiillu amerlasoorpassuarnik anisitsisassapput. Iliusaavoq anisitsinerup aalajangiusimaneqarneq ajornera, attartortoq akiliigaangat. Anguniagaavoq akiltsut akilersinneqartarnissai, attartortup anisinnissaajunngitsoq"*.

¹ Kalaallit Nunaanni angerlarsimaffeqanngitsutut inuuneq, SBI 2013, qupp.187. Nalunaarusiaq "Kalaallit Nunaanni angerlarsimaffeqanngitsutut inuuneq" SBI-mit 2013-imi suliarineqartoq, pissutsinik inuunermilu pisunuk arlalinnik kisermaat ilaqutariillu akiitsoqalersarnerannut, inissitaagallarnermik angerlarsimaffeerunnermillu kinguneqartitsisartunik, tikkuavaoq.

² Ibid

Iserit A/S aamma INI A/S-ip siunertamut tassunga 2015-imi katillugit 7,0 mio. kr.-it missaat atorsimavaat. Apeqqutaavorli, inissiaatileqatigiiffiit – taamaasillunilu attartortut sinnerisa – tamatuma akilernissaat tulluurtuunersoq, imaluunniit isumaginninnikkut tamanna suliarineqartussaagaluarpa?

Taamaattumik Nuummiunersoq inissiigallarnissamut pisariaqartitsineq tunngavigalugu Namminersorlutik Oqartussat inissiigallartarfimmik pilersitsippot, taannali pissutsit assiglinngitsut pissutigalugit inoqanngilaq, matuma ataani INI A/S aamma Iserit A/S namminneq inissiigallartarfinnik peqarmata. Namminersorlutik Oqartussat maannakkut Kommuneqarfik Sermersooq oqaloqatigaa allatut atorineqarsinnaaneranut periarfissat pillugit, soorlu angerlarsimaffeqanngitsunut unnuisarfittut.

MIO-p tusarniaanermut akissummini erseqqissarpaa, angajoqqaat imaluunniit angajoqqaatut oqartussaassusillit inigisaminniit anisitaaneranni, angerlarsimaffiup avataanut inissinneqarunik imaluunniit inissinneqarallarunik, meeqqat inuusuttullu ineriartornerannut arlalitsigut sunniuteqarsinnaasoq.

MIO-ttaaq erseqqissaatigaa, inissiigallarnermi ilaqutariinnik allanik ineqateqarnermi, meeqqat inuusuttullu inersimasunik atornerluisuunermik ajornartorsiuteqartunik innimiilliorlutillu pissusilersortunik inissinneqateqarnissaannut aarlerinartoqartoq. Tamanna meeqqat toqqissisimasuunerannut, peqqinnissaannut ineriartorneranullu ajortumik sunniuteqarsinnaavoq. Meerarpassuit aamma misigisarpaat, avatangiisinit tusaamanerlunneqarneq, tamannalu kanngusunermik imminullu pisuutinnermik kinguneqarsinnaavoq. Inissiigallartarneq ulluinnarni aalajaassutsimut sunniuteqartarpoq, tassani meeqqat inuusuttullu qaammatit marluk-pingasukkaarlugit nutsertariaqartarmata. Meeqqat angajoqqaatik ilaginagit inissinneqarallartut, angerlarsimaffiup avataanut inissinneqarnissaannut aarlerinaateqartarpoq, tamanna meeqqap inuuneranut annertuumik akuliunneruvoq, ukiunilu amerlasuuni meeqqamut sunniuteqarsinnaalluni.

Iserit A/S inissiigallartarneq pillugu ima nalunaaruteqarpoq. 2015-ip naanerani inuit/inoqutigiit 10-t illoqarfinnut agguarlugit inissinneqarallarsimapput:

Genhusning ultimo 2015	
Nuuk	2
Paamiut	4
Tasiilaq	3
Ittoqqo	1
I alt	10

Assigani INI A/S ima nalunaaruteqarpoq:

Inissiigallarnerit 2015	
Nanortalik	6
Qaqortoq	26
Narsaq	38
Paamiut	10
Nuuk	5
Maniitsoq	15
Sisimiut	1
Kangaatsiaq	0

Aasiaat	10
Qasigiannugit	18
Ilulissat	24
Qeqertarsuaq	0
Uummannaq	0
Upernavik	1
Qaanaaq	0
Tasiilaq	0
Ittoqqortoormiit	0
2015-Imut katillugit	154

Anisitsinerit 218-it inissigallernerillu amerlassusiisa assigiinngissutaat (255) ilimanarpoq, pineqartut anisitaareernermit kingorna inigisassaminnik namminneq nassaarsimanerat.

Aningaasaqarnikkut pissutsinut, inuppassuarnut akiitsoqalersitsisartut, inigisamit anisitaanernut ilaannullu piffissami sivisunerusumi angerlarsimaffeqannginnermut pissutaasartut, arialiugunarpur, matuma ataani pisut soorlu suliffissaaleqineq, avinneq, ilaqutariinni toqusoqarnera, sulinermit ajutoorneq il.il. kiisalu inuuniarnermit pisut ajornakusoortut, soorlu isertitakinneq aamma isertitat nikerartut, nammineq inuunermit inissisimanermit paasinnissinnaannginneq assigisaalu.

Nassuiaat pillugu tusarniaanermit akissummini MIO-p erseqqissarpaa, angerlarsimaffeqannginneq inissigallartarnerlu pillugit misissueqqissaarnerup periarfissaalersissinnaagai najukkani isumaginninnikkut suliniuteqarnerit siunertaqarnerusut, matuma ataani illoqarfinni assigiinngitsuni inissigallartarnerit amerlassusaasa assigiinnginnerujussuinut pissutsit suunerinik qulaajaaneq. GE-p pingaartutut isigaa, inissigallartarnermit ajornartorsiutit attartortitsisartunut tutsinneqartannginneri, matumanili pineqartut isumaginninnermit oqartussaasut suliasarimmagit, akiitsullit anisitaasut soqutigisaanik isumaginnittussaaneq kiisalu anisitsisarnerit pillugit pinaveersaartitsilluni suliniuteqarneq kiisalu akiitsullit anisitaagaangata ineqarnermit ajornartorsiornermut atatillugu ikiuineq.

Danmarkimi anisitaasarnerit pillugit nalunaarusiami 2008-imeersumi (SFI) erserpoq, najugaqartut anisitaasut 75 pct-iisa nalileraat, aningaasaqarnertik nammineq aqussinnaanagu.³ Kalaallit Nunaanni angerlarsimaffeqanngitsutut inuuneq pillugu nalunaarusiaq aamma tassunga tikkuavaoq.

Taamaattumik suliniarnermit sakkortunerusumik ersarinnerusumillu pinaversaartitsisumik pisariaqartitsisoqarpoq immikkoortuni arlalinni. Matumani innuttaasunut akiitsulinnut aningaasaqarneq pillugu, inatsisitigut kiisalu isumaginninnikkut siunnersuisinnaasunik immikkoortunik immikkut ittunik pisariaqartitsisoqarsinnaavoq, soorlu ilanngaassivik akiitsoqalersarneq pinaveersaartinniarlugu iluaqutaasinnaasoq.

Boksi oqaasertalik 1.1-imi suliaq piviusoq oqaluttuarineqarpoq, taassuma takutissavaa akiitsoqarnermit akiligassaqarnermillu ajornartorsiuteqarneq, taamaallaat kisitsisitigut paasissutissanut aamma aningaasaqarnikkut piimassuseqalersitsiniaruni aaqqissuussaaneermut apeqqutinut annikillisinneqarsinnaanngitsut. Suliani amerlasuuni suliat naammassiuminaatsuusinnaapput, ajornartorsiutit kinguaritit tullianut ingerlaqqinnissai pinngitsoortinniarlugit pisortani anguniagaqarluni suliniuteqarnermit pisariaqartitsisut.

³ "Attartortut soq inigisaminnit anisitaasarpat taassumalu kingunerisai", SFI 2008.

Boksi oqaasertalik 1.1 – suliaq

NN

Arnaq – 51-inik ukiulik – kisermaa

Najugaqarnermiit najugaarunnermut

Pissut arlalit kingunerivaat, NN imminut isumaginissaminik ajornakusoortitsilermat:

“Aqqaluara nassaarisinnaajunnaarpara. Paasinarsivoq, Danmarkimi toqusut inaanniittoo.

Taava ikinngutiginerpaasama ilaat ataaseq. Pinngitsaalivaanga, aamma tamatuma kinguinnguatigut, toquvoq, eqqartuussineq sulii aallartinneqanngitsoq. Pisunik amerlasuunik pisoqarpoq, taava aamma aningaasaqarnera aqussinnaajunnaarpara. Imertalerpunga, aamma aningaasat imigassamut atulerlugit”, oqarpoq.

Taamaattumik illumut akiliut aningaasassaqtissimanngilaa, aamma najukkaminut anisinneqarpoq. Tamanna 2006-imi pivoq.

Kommunimit ikiorneqarnissaq misilissimagaluarpa. “Uanga nammineq pisuullunga, ajortumik pisoqarsimasooq, kisianni ikioqqullunga oqarfigisaraluarpakka [kommunimiittut], ikiorneqarnissara pisarlaqartillugu. Tamanna panimma inunngorneranillii aallartippoq taava aamma ernerma inunngornerata kingorna. Isumaqarpunga, erninerma nikallungatileqqasimagaanga”. Meerai 1980-ikkunni inunngorput.

Pissarsivik: Kalaallit Nunaanni angerlarsimaffeqanngitsutut inuuneq, 58I 2013, qupp. 148

2. Akiitsunik ajornartorsiuteqarneq pillugu paasissutissat ilisimasallu

2.1 Akiligassaqarfimmi inatsisit pillugit malittarisassat

Namminersorlutik Oqartussani nalikilliliinernik periutsit

Akiliuteqannginneq

Namminersorlutik Oqartussat immikkoortortaqaarfiini nalikilliliinerit, Namminersorlutik Oqartussat Naatsorsuuserinermi najoqqutassaat naapertorlugu pisassapput, kilsalu ullup akiliiffissap kingulliup kingorna kingusinnerpaamik qaammatit 6 qaangiuppata pisassat naatsorsuutini nalikillisinneqassapput.

Akilerartarnermut Aqutsisoqarfimmut tunniussineq

Pisassat akilerneqarsimangippata imaluunniit amigartumik akilerneqarsimappata, pisassat akilersinniarlugit Akilerartarnermut Aqutsisoqarfimmut tunniunneqassapput. Assigani pisassat Akilerartarnermut Aqutsisoqarfimmut tunniunneqassapput, paasineqarpat, akiitsulik akilersuiunnaarsimasoq, akiliisinnaajunnaarsimasoq imaluunniit toqukkuq qimagussimasoq.

Immikkoortortap pisassat akilerneqanngitsut Akilerartarnermut Aqutsisoqarfimmut tunniussinnerminut peqatigitillugu, immikkoortortap pisassat pineqartut naatsorsuutini nalikillilissavai.

Inatsisilerinikkut akiitsulimmut piumasaqarsinnaaneq Akilerartarnermut Aqutsisoqarfimmiippoq, akiitsulimmut suliaq ataqatigiissassavaa, immaqalu Kalaallit Nunaanni Eqqartuussivik aamma Eqqartuussisuuneqarfik. Akiitsunik akiliisitsineq akissarsianit ilanngaanikkut, akiligassat ilanngullugit naatsorsuussinikkut, akiliussinikkut il.il. nalinginnaasumik pisassaaq.

Pisassanut akiliinerit Akilerartarnermut Aqutsisoqarfimmut tunniunneqarsimasut nunatta karsianut tuttarput immikkoortunut ataasiakkaanut tunnatik.

Akiliisinnaajunnaarnerit, akiitsunik isumakkeerinninneq aamma toqusoqarsimatillugu suliat

Akiliisinnaajunnaarnerit, akiitsunik isumakkeerinninnerit aamma toqusoqarsimatillugu sulianik Kalaallit Nunaanni Eqqartuussivimmi naammassinninnermut atatillugu, pigisat akiitsut tamaasa akilersinnaanngippagit, akilerneqanngitsut Akilerartarnermut Aqutsisoqarfiup nalikillissavai.

Akilerneqarsinnaanngitsut aamma pisoqalisut

Akiligassallip akiitsuni maanna imaluunniit siunissami akilersinnaanngikkai naatsorsuutigineqarpat, akiitsunik isumakkeerfiginninneq periarfissaasinnaavoq. Tamanna Akilerartarnermut Aqutsisoqarfimmit pisinnaavoq, taamaallaat akiitsut akilerartarnermut tunngappata, imaluunniit Kalaallit Nunaanni Eqqartuussivikkut (akiitsunik isumakkeerinninneq). Pisut, nalinginnaasumik missingersuutit pillugit pifersaarusernerup aningaasanik pisariaqartinneqartunik pissarsititsisinaanera, akiitsunik isumakkeerinninnermi ilanngilaq. Tassunga ilaavoq, akiitsut annikinnerusut pillugit akiitsunik isumakkeerinninnermik suliamik eqqartuussivikkut aallartitsineq aqqiissutaammat inuiaqatigiinnut akisungaatsiarloq.

Aammalu akiitsulinni ataasiakkaani akiliisinnaassuseq ima annikitsigisinnaavoq, akiistut pisoqalisinnaasarlutik. Taama pisoqartillugu Akileraartarnermut Aqutsisoqarfik nalinginnaasumik pisoqalisunik taamaatitsineq ajorpoq, tamannami akiligassaqarfiup (namminersorlutik oqartussat) aamma akiligassallip (akiitsulik) iluaqutigiunnaangimmagu. Pisuni taamaattuni Akileraartarnermut Aqutsisoqarfiup akiitsut nalikillisarpai.

Taamatullu pisisinnaavoq, Akileraartarnermut Aqutsisoqarfik pisassanik akiligassanik, piffissaq pisoqaliffissaat naliliivissoq tiguisarluni. Pisuni taamaattuni pisoqalisunik taamaatitsinissaq angumerlneqarsinnaavoq.

Kommunini nalikilliliinerit periuksit allanngortitsinissamullu pisariaqartitsinerit eqqarsaatersuutit.

Kommunit nammineq akiligassiisutit pillugit akiliisitsiniaanermik isumaginnittarput. Piffissaq akiliiffissaq qaangerneqaraangat pissarsiassat akiliisitsiniarnermik aqqissuussa qqutigalugu akiliisitsiniarnermut/Akileraartarnermut Aqutsisoqarfimmut nassiunneqassaaq. Tamanna amerlanertigut piffissap akiliiffissat sapaatit akunnerinik marlunnik qaangerneqaraangat pisarpoq.

Kommunit allalluunniit akiliisitsiniarnermik Akileraartarnermut Aqutsisoqarfimmut nassiussigaangata, taakku immikkoortuni taakkunani tamatigut nalikillineqarneq ajorput. Soorunami Akileraartarnermut Aqutsisoqarfiup akiliisitsiniarnerit taakku akilersinniartarpar, Namminersorlutik Oqartussani akiliisitsiniarnerit assigalugit. Akiliisitsiniarneq akilerneqarpat, aningaasat akiliisitsiniartumut pineqartumut (kommunit il.il.) nassiunneqartarput, suliarlu naammassineqartarpoq.

Akileraartarnermut Aqutsisoqarfiup paasippagu, akiliisitsiniarneq akilerneqarsinnaanngitsoq, akiliisitsiniarneq akiliisitsiniartumut uterteqqinneqartarpoq, akiliisitsiniarnerup akilerneqarsinnaannginneranik nalunaarummik ilanngussilluni. Taamaasillutik kommunit il.il. paasitinneqarput akiliisitsiniarneq akilerneqarsinnaanngitsoq, tamatumali kingorna akiliisitsiniartut akiliisitsiniarnermik suliarinnittarneri assigiinngillat. Tamanna Akileraartarnermut Aqutsisoqarfiup suliasarinngilaa, kisiannili akiliisitsiniartoq kukkunerisuisuni peqatigalugu, suliat taama ittut qanoq suliarineqassanersut suleriutsimik aalajangensaassaaq.

Siusinnerusukkut misissuinerit takutippaat akiitsuni qanoq ilinerani nalikilliliisoqarnissaanut naleqqiullugu kommunini assigilaartumik isumaginnittoqanngitsoq. Kommunit ilaat ukiumut ataasiaannarlutik nalikilliliisarput, allali ukiumut arlaleriarlutik nalikilliliisarlutik.

Nalikilliliinerit pisarput, nalilerneqaraagat:

- pisassarisat pisoqalisimasut
- akiitsulik akiliisinnaassuseqarunnaarsimappat – soorlu utoqqalinersialik utoqqalinersiami saniatigut isertitaqanngippat
- akiitsulik akiliisinnaajunnaarsimappat
- toqusup pigisai akiligassaqarfimmut naleqanngippata

Taamaattumik aamma naatsorsuutigineqartarlaqarpoq akiitsut pisoqalisimasut akilersinneqarsinnaanngitsullu nalikilliliiffiginerisigut akiitsut annertussusaat ikilisinneqarsinnaassasut.

Pisassarísat qaqugukkut nalikillílerneqartassanersut aalajangersaasunik, inatsísini imaluunniit kommunínut allaffíssorníkkut malíttarísassani il.il. aalajangersimasunik malíttarísassaqaqngílaq. Ilaatígut aníngaasarpássuusínaapput nalikillíneqartaríaqartut. Ukiuni kíngullérni assersuutígalugu Kommune Kujalleq agguaqatígíissíllugu ukíumut 700.000 kr.-t míssaanni nalikillíísarsímavoq.

Ísumaqaqarnarpoq náatsorsuuserílluarneq tassaasoq, píassarísat nalikillílerneqassasut, píassarísat akílerneqarsínaangínnerat ílímanarsíppat, assersuutígalugu písoqalísoornermi, toqusoqarnerani il.il.

Tamanna nalunaarusíami *”Písortanut akíitsunik akííísítsíníartarnermik sulíassat ísumagíneqartarneranník aamma aqqíssugaaneq píllugu nalílersulíneq”*, apríílimi 2014-ími BDO-mít naammassíneqartumi erserpoq, nalikillíísarnermi kínguáattooqqaneq akíitsut amerlassusaaník qaffasítsítseqataasoq.

Akíitsut annertussusíisa pívusorsíortumík kíllíffímíílersíníssaannut períarfíssaqaqarpoq píngaartumík kommuníni nalikillííínerít qulakkeeríneqarnerísígut.

Nalunaarusíami ínnersuussutaavoq, akíligassaqaqaríít, sualummík kommúnít, akíitsut píllugít nalikillíísarnermut atatíllugu suleríaatsítík íluarsaatíssagaat.

Kommúníni Allaffíssorníkkut malíttarísassat naapertorlugít, nalikillííínerít aqútsínermut náatsorsuuserínermi allanneqassapput. Naleqqútíngítsunik allaník nássataqaqngíppat ísumalíutersuutígíneqarsínaavoq, míssíngersuutít náatsorsuutíllu píllugít inatsísíssap sulíaríneqarneranut atatíllugu túngavímík ílanngússísoqassasóq, nalikillííínerít assersuutígalugu síuníssamí oqímáaqatígííttumík píssassasut, Kanukokamít síunnersuutígíneqartutut.

Taamaalísukkut ajornaatsúungílaq náatsorsuutít ínerneranni nalikillíííssalíuni. Tamátuma kíngunerísínaavaa, kommuníni náatsorsuutít ukiuni arlalíní ínernerník ílumóortumít pítsaanerusunik takutítsíarníssaat.

Tamanna aníngaasaqarníkkut atassísinnaanermut ajoqútaasumík toqqortúsínaavoq.

Nalíngínnaaleríartorsínaavoq akíitsunik akííísítsíníutít kíssaatígísaralúamít ílumóortúngínnerullugít tíguneqartarínerat, soorlu ímmaqa nalíngínnaaleríartorsínaasoq, míssíngersuutít túngaatígít aqqííssutít akííísoqaataalersartut páaríinnarneqartaríneri soorlu qaammamóortumík eqqakkanut akííísarínerít. Tamatumunnga atatíllugu akííísinnaassuseqarníssamut/ taarsígassarsíníssamut písaríaqartítsísoqalíssaaq, massa kommúnít náatsorsuutaat ukiuni arlalíní oqímáaqatígííttóqassasóq takutítsígaluartut.

Aqqíssuusáanerup íluarsartúteqqíníneqarínera síoqqullugu ajornartorsíutaasímavoq, kommúnít ílaasa annertuumík píssaqaqartarínerat anníkítsuararsuarmík pítsaassuseqartuník (bonítet). Taamaattumík kommúnít nútáat , pívusúungítsúmík qaffasíssúmík oqímáaqatígííssítseqqaarput. Kíllormuaník akííísoqarínermik ajornartorsíutít kommúnít nútáat ílaannít mínnerusutut takorlóorneqarput, tamanna ukiuni arlalíní sulíassaavoq.

Períarfíssaq alla túlluarínerusorlu tassaavoq nalikillíííínerít ersarínnérulersíníneri kommúnít ínérníllíssutaasa náatsorsorínerísígt *nalikillííííínerít síorna kíngornalú ínérínerít* takutínnérísígt.

2.2 Akíitsut akíítsullu ínéríartoríneri píllugít páasíssutíssat

Tabél 2.1-íp takutíppaa písortaní píffíssamí 2011-16 akíitsut ínéríartoríneri, sulíat amerlassusaanut kíísalu aníngaasat katíllugít.

Tabeli 2.1. Pisortani akiitsut ineriartorneri, 2011-2016

	Jan. 2011	Jan. 2012	Jan. 2013	Jan. 2014	Jan. 2015	Jan. 2016	2011-2016
				Suliat katillugit		Allannguut procentinngortugu	
Meeqqanut akilersuutit	64.293	63.108	64.531	67.162	69.939	72.800	13,2%
Akilerarutinut akiligassat	13.624	5.092	4.457	4.545	3.615	1.573	-88,5%
ESU	111	109	103	100	96	92	-17,1%
Ineqamermut akiliutit	11.223	7.336	7.349	7.652	11.658	6.358	-43,3%
Kommuninut akiitsut							
assigiinngitsut	18.568	16.781	17.697	20.180	13.706	18.311	-1,4%
Utertillugit akilemeqartussat							
ikiuineq	6.664	5.758	5.562	5.513	5.470	5.581	-16,3%
Ilinniamermi taarsigassarsiat	794	671	648	809	1.001	956	20,4%
Meeqqeriviit	20.763	18.443	18.139	19.299	20.636	22.774	9,7%
Eqqaaneq	69.404	61.316	68.378	77.451	89.080	100.273	44,5%
Namminersorlutik oqartussanut							
akiitsut assigiinngitsut	1.181	1.520	2.218	3.903	5.060	5.606	374,7%
Initaamiameermut tapissutitlugit							
taarsigassarsiat	144	458	358	311	298	242	68,1%
Nammineq ilulioermi							
taarsigassarsiat	601	591	509	501	458	390	-35,1%
Innaallaglaq/ imeq	9.545	8.106	6.614	8.185	10.226	8.972	-6,0%
Meeqqanut inissinneqartunut							
angajoqqaat akiliutaat	9.135	14.245	16.663	19.133	21.605	23.472	156,9%
Nunat avannarliit piumasaqaataat	1.331	1.562	1.576	1.580	1.295	1.225	-8,0%
Akilerarutit emlaat	24.571	5	1.635	1.442	1.280	1.525	-93,8%
Kommunini Inuussutissarsiutinut							
taarsigassarsiat	447	391	360	314	210	129	-71,1%
Akilerarutit A-t	1.156	433	2.296	2.457	2.597	2.462	113,0%
Ingerlatseqatigiiffinnut akilerarutit	40	86	73	77	73	65	62,5%
Akiitsut ailat	8.227	6.728	6.751	7.435	8.089	8.058	-2,1%
Katillugit	261.822	212.739	225.917	248.049	266.392	280.864	7,3%
				Akitsut aningaasartaat, mio. kr.			
Meeqqanut akilersuutit	262,6	272,6	289,2	309,8	328,9	344,3	31,1%
Akilerarutinut akiligassat	135,0	42,6	44,7	43,8	36,7	28,3	-79,1%
ESU	70,3	67,3	64,7	70,0	67,3	65,6	-6,7%
Ineqamermut akiliutit	62,4	59,6	64,7	69,6	81,1	68,8	10,3%
Kommuninut akiitsut							
assigiinngitsut	51,6	37,4	39,5	43,8	33,2	38,4	-25,6%
Ikjorsissutit -							
uteritissussaatitaaneq	26,6	25,4	25,1	25,3	24,9	26,2	-1,4%
Ilinniamermi taarsigassarsiat	11,8	10,6	9,9	13,8	14,4	13,3	12,8%
Meeqqeriviit	16,9	14,8	14,2	15,0	14,9	16,3	-3,8%
Eqqaaveqameq	16,9	16,7	18,3	21,3	24,6	30,0	77,5%
Namminersorlutik oqartussanut							
akiitsut assigiinngitsut	9,3	13,8	12,4	17,5	22,5	25,8	176,7%
Initaamiameermut tapissutitlugit							
taarsigassarsiat	4,7	24,6	18,2	16,6	29,1	13,6	191,5%
Nammineq ilulioermi							
taarsigassarsiat	7,1	8,0	6,8	6,5	6,6	5,8	-18,0%
Innaallaglaq/ imeq	5,6	4,7	4,0	4,2	4,3	3,9	-29,8%
Angajoqqaat akiliutaat Meeqqat							
inissinneqarsimasut:	14,4	21,4	24,6	27,2	29,9	33,0	129,1%
Nunat avannarliit piumasaqaataat	22,6	25,7	24,1	24,4	20,9	18,0	-20,3%
Akilerarutit emlaat	30,6	0,0	3,2	2,9	2,4	2,2	-92,8%
Kommunini Inuussutissarsiutinut	6,3	4,5	4,2	4,0	2,7	1,4	-77,7%

taarsigassarsiat							
Akilaraarutit A-t	16,7	42,5	43,3	43,0	42,7	30,8	84,6 %
Ingerlaseqatigiiffinnut akilaraarutit	2,0	3,2	3,4	2,7	2,3	2,1	8,9 %
Akiitsut allat	3,1	3,2	4,5	5,3	2,7	2,5	-19,9%
Katillugit	776,5	698,7	719,0	796,9	791,9	770,2	-0,8%

Pissarsivik: Akileraartarnermut Aqutsisoqarfik, ultimo marts 2016

Piffissami tamarmi suliat katillugit 7,3%-imik amerleriarsimapput. Akerliatigut akiitsut katillugit 6,5%-inik appariarsimapput, akinut ingerlaavartunut naatsorsorlugit.

Akileraartarnermut Aqutsisoqarfik naatsorsuutaata takutippaa 14. marts 2016-imi akiligassallit akiitsullit immikkut 27.876-lusimasut. Kisitsisini taakkunani takutinneqanngillat akiligassallit, piffissami tassani ilinniarnermi taarsigassarsianut, ESU-mut imaluunniit BSU-mut, akiitsullit akileeqqusinermut sulii ingerlateqqinneqarsimangitsut.

Kisitsisini ilaapput inuit Kalaallit Nunaanniittut, inuit Kalaallit Nunaannit nuussimasut kiisalu suliffeqarfiit allalu GER-normullit.

Akiligassallit GER-normullit ilanngaatigigaanni, akiligassallit inuit 25.000-it missaanniipput, taakkulu naleqqiunneqassapput inuit 17-it sinnerlugit ukiullit ukiup nikinnerani 2015/2016-imi 41.934-iusimammata.

Akiligassallit taakku tamarmik Kalaallit Nunaanni najugaqarsimagunik, taava martsip qeqqani 2016-imi, innuttaasut inersimasut 60%-il pisortanut akiitsoqarput. Kisitsit taanna pinngitsoornani qaffasissorujussuuvoq, aamma akiligassallit ilai naatsorsuinerup nalaani nunatsinni najugaqarsimangikkaluarpataluunniit.

Ineriartorneq tamanna immikkoortuni assigiinngitsuni nikerarnernut annertuunut matussusiiuvoq. Akiitsut pillugit suliasat pingaartumik eqqaaveqarnermi aamma akilersuutini amerliartorput.

Aningaasani akiitsut ineriartornerat akilersuutini, ineqarnermut akiliutini, Namminersorlutik Oqartussanut akiitsoqarnerni allani, ineqarnermut tapisianut taarsigassarsinerni aammalu meeqqanut inissinneqarsimasunut angajoqqaat akilutaanniipput. Kisianni akiitsut makkunani annertuumik appariarsimapput kommunini akiitsui allat, akilaraarutit erniaat pingaarnermillu akilaraarutit A-t. Januar 2011-miit januar 2012-imut akilaraarutit A-nut akiitsut appariarnerujussuisa peqqutigaat, akiliisitsiniarnermut suliaqarfimmik eqiterutsitsinerup sivitsornerani suliasaqarfimmi akiliisitsiniarnermut sulianik isornartumik misissuisoqarnerata kinguneranik nalikilliliinerit immikkut illuinnartut namminersorlutik oqartussanit suliarineqarnerat.

Allanngoriartonerup kingulliup – januar 2016-imiit takutippaa, ukiumi kingullermi akiitsut annikilligaluarlutik, amerliartoqqilerput. Malugeqqunekarporli akiitsut nalinginnaasumik januarimiit aggstip tungaanut amerliartortarmata, tamatumalu kingorna aggstimit januarip tungaanut appariartarlutik. Appariartarnek akilaraarutinik utertoortunik akiliinerit atillugu unerartitsilluni ilanngaaffigineqartarnerannik pissuteqarnerusarpoq.

Januar 2016-imit aggsti 2016-ip tungaanut qaffariarnek akilaraarutinut annaasaqaataajumaartussat amerliartortut kiisalu pilersuinerit ineqarnermillu akiliutitut atillugu akilitsut qaffannerannut pingaarnertut tunngavoq.

Kiisalu oqaatigineqassaaq eqqaaveqarnermut akiitsut amerlassusai januar 2016-imiilli 13 %-inik qaffariaateqarsimmamata, taamaasilluni eqqaaveqarneq pillugu suliat maannakkut 113.730-iupput – imaluunniit akiitsogarneq pillugu suliat katillugit 36 %-ingajai.

Tabeli 2.2-imi takutinneqarpoq immikkoortuni annertuuni akiitsut, isertitaqatigiinnut assigiinngitsunut naatsorsorlugit ultimo marts 2016.

Tabeli 2.2. Akiitsut toqqakkat isertitaqatigiinnut aggorlugit, kr-inngorlugit %-inngorlugillu, ultimo marts 2016

(tusind Kr.)	BSU	Ulluunerani paaqqinnittarfik.	Ineqamermut akiitsut	Eqqaaveqarneq	Akileraarutissat sinneri aamma Ermiat		Ilinniamermi taarsigassarsiat	Pilersuinerit	Katillugit
					Aningaasat t. kr.-inngorlugit				
Iserlitaqanngitsut 50kr.-inlit annikinnerusut.	1.105	2.753	9.123	4.737	11.365	7.850	87.576	124.509	
50-100kr.	2.443	4.011	15.279	5.513	3.169	928	64.940	96.283	
100-150kr.	2.005	2.477	14.327	6.285	2.427	1.014	57.767	86.302	
150-200kr.	2.370	2.677	11.548	6.368	3.547	1.054	46.325	73.889	
200-250kr.	915	1.469	7.171	2.828	2.190	399	33.579	48.552	
250-300kr.	1.143	1.050	4.126	1.741	1.007	649	22.824	32.540	
300-400	1.061	974	2.491	1.100	1.644	614	14.689	22.573	
400-500kr.	857	877	2.060	1.134	1.119	228	12.495	18.770	
500kr. - taakkulu sinnerlugit	606	220	1.029	358	898	262	5.121	8.494	
Katillugit	89	103	344	229	207	83	5.497	6.552	
	12.59	16.613	67.499	30.294	27.572	13.079	350.814	518.464	

(tusind kr.)	BSU	Ulluunerani paaqqinnittarfik	Ineqamermut akiitsut	Eqqaaveqarneq	Akileraarutissat sinneri aamma ermiat		Ilinniarnemi taarsigassarsiat	Pilersulneq	Katillugit
					Andel i pct				
Ingen indkræmet	8,8%	16,6%	13,5%	15,6%	41,2%	60,0%	25,0%	24,0%	
Under 50	19,4%	24,1%	22,6%	18,2%	11,5%	7,1%	18,5%	18,6%	
50 -100	15,9%	14,9%	21,2%	20,7%	8,8%	7,8%	16,5%	16,6%	
100 -150	18,8%	16,1%	17,1%	21,0%	12,9%	8,1%	13,2%	14,3%	
150 - 200	7,3%	8,8%	10,6%	9,3%	7,9%	3,0%	9,6%	9,4%	
200 - 250.	9,1%	6,3%	6,1%	5,7%	3,7%	5,0%	6,5%	6,3%	
250 - 300	8,4%	5,9%	3,7%	3,6%	6,0%	4,7%	4,2%	4,4%	
300 - 400	6,8%	5,3%	3,1%	3,7%	4,1%	1,7%	3,6%	3,6%	
400 - 500	4,8%	1,3%	1,5%	1,2%	3,3%	2,0%	1,5%	1,6%	
500 og derover	0,7%	0,6%	0,5%	0,8%	0,8%	0,6%	1,6%	1,3%	
I alt	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

Pissarsivik: Akileraartarnermut Aqutsisoqarfik, ultimo marts 2016

Tabellip takutippaa, pisortanut akiitsullit amerlanerpaartai innuttaasut isertitaqanngitsut imaluunniit annikitsuarsuarnik isertitalit akiitsorigaat:

- Akiitsut 60 %-iisa missaanniittut innuttaasut ukiumut 100.000 kr.-t tungaannut isertitaqartartut akiitsoraat.
- Akiitsut 25 %-ingajai innuttaasut ukiumut 100.000 kr.-t aamma 200.000 kr.-t missaanni isertitaqartartut akiitsoraat.
- Akiitsut sinneruttut 15 %-t missaanniittut innuttaasut ukiumut 200.000 kr.-t sinnerlugit isertitaqartartut akiitsoraat.

Akiitsoqarnerilli assigiinngitsut akornanni iluseq allaaneruvoq. Assersuutigalugu innuttaasut ukiumut 250.000 kr.-t sinnerlugit isertitaqartartut akornanni BSU-mut akilersuutinullu akiitsut annertunerpaapput.

Tabeli 2.3-ip takutippaa akiitsut assigiinngitsut ukiunut akiitsullu suussusaannut agguataarlugit.

Tabeli 2.3. Akiitsut toqqakkat suaassutsimut ukiunullu agguarlugit, ultimo marts 2016

	BSU	Uluunerani paaqqinnittarfik.	Ineqamermut akiitsut	Eqqaaveqam eq	Akileraarutissat sinneri aamma ermiat	Ilinniamemi taarsigassar siat	Pilersuinerit	Katillugit
	Inuit qassiuneri							
Angutit	132	514	1.445	3.431	402	425	3.956	10.305
Amat	47	1.981	1.393	2.148	103	376	876	6.924
Ilisimaneqanngilaq		2	7	203				212
18-24 ár		273	199	167		87	142	869
25-29 ár		509	313	349	33	114	401	1.718
30-34 ár		622	383	503	35	122	668	2.335
35-39 ár	8	457	307	504	51	127	701	2.153
40-44 ár	25	247	263	511	58	81	650	1.835
45-49 ár	32	237	366	785	54	88	823	2.385
50-54 ár	37	105	414	838	68	98	662	2.222
55-59 ár	36	29	260	658	54	63	389	1.489
60-64 ukiullit	21	12	141	471	52	17	207	921
65-inik ukiullit sinnerlugillu	20		185	793	100	4	180	1.282
Nalunaarutigineqanngitsut imaluunniit 18-it ataallugit ukiullit		6	14	203			9	232
Katillugit	179	2.497	2.845	5.782	505	601	4.832	17.441
	Aningaasartaat (tusinde kr.)							
18-24-inik ukiullit		823	2.436	380		564	3.494	7.701
25-29-inik ukiullit		2.430	6.337	1.140	132	1.029	14.870	25.934
30-34-inik ukiullit		4.449	9.140	2.231	230	1.571	38.805	56.441
35-39-inik ukiullit	424	3.930	7.102	2.567	2.763	2.293	59.266	78.331
40-44-inik ukiullit	2.152	2.082	6.265	2.955	1.566	1.299	57.501	73.819
45-49-inik ukiullit	1.945	1.888	10.157	4.683	3.514	1.688	77.981	101.855
50-54-inik ukiullit	2.832	788	10.929	4.873	3.343	2.039	51.663	76.467
55-59-inik ukiullit	2.570	147	7.389	3.704	5.188	1.844	27.646	48.487
60-64-inik ukiullit	1.614	51	3.980	2.681	2.695	345	12.940	24.305
65-inik ukiullit sinnerlugillu	1.058		3.391	3.780	8.142	406	6.568	23.346
Nalunaarutigineqanngitsut imaluunniit 18-it ataallugit ukiullit		24	373	1.299			80	1.776
Katillugit	12.594	16.613	67.499	30.294	-27.572	13.079	350.814	518.464

NB: Malunnaarsaarnissaq pissutigalugu inuit pingasuugaangata imaluunniit pingasut ataakkaangagit ukioqatigiit qaninnemut inissinneqartarput. Aningaasattaq ukioqatigiit qaninnemut inissinneqartarput.

Pissarsivik: Akileraartarnermut Aquisisoqarfik

Tabeli 2.3-ip takutippaa, 45-49-nik ukiullit ataatsimut isigalugu akiitsoqarnerpaasut, tamannalu akilersuutit eqqarsaatigalugit annertoourujussuusoq. Ineqarnermut akiitsoqarnerpaajupput 40-49-nik ukiullit, soorlu 30-24-nik ukiullit ineqarnermut akiitsui annertusut.

Tabeli 2.4-p takutippaa akiitsut kommuninut agguataarlugit inunnut aamma aningaasanut naatsorsorlugit.

Tabeli 2.4. Akiitsut toqqakkat kommuninut agguataarlugit, ultimo marts 2016

	BSU	Ulluunerani paaqqinnittarfik	Ineqamermut akiitsut	Eqqaaveqameq	Akileraarutissat sinneri aamma emiat	Ilinniamermi taarsigassarsiat	Pilersuinerit	Katillugit
Inuit qassiunerit								
Kommune Kujalleq	24	309	467	866	29	68	537	1.719
Qeqqata Kommunia	11	242	472	533	25	74	611	1.497
Qaasuitsup kommunia	60	903	663	2.636	76	124	1.196	4.282
Sermersooq, Kitaa	23	708	648	699	86	222	1.157	2.861
Sermersooq, Kangia	56	162	221	559	17	17	376	999
Nalunaarutigineqanngilaq / Kommunit avataanni Katillugit	5 179	173 2.497	174 2.845	489 5.782	272 505	296 801	955 4.832	2.135 13.493
Aningaasat tusinde kr.-inngorlugit								
Kommune Kujalleq	2.101	997	14.976	3.931	2.584	686	42.921	68.196
Qeqqata Kommunia	1.030	993	10.436	2.598	2.571	582	38.758	56.968
Qaasuitsup kommunia	3.110	6.538	15.621	15.932	10.199	1.109	93.931	146.442
Sermersooq, Kitaa	2.220	5.144	19.451	2.076	3.844	3.392	84.046	120.173
Sermersooq, Kangia	3.956	1.700	4.040	3.637	222	197	36.883	50.637
Nalunaarutigineqanngilaq / Kommunit avataanni Katillugit	176 12.594	1.241 16.613	2.974 67.499	2.120 30.294	8.151 27.572	7.112 13.079	54.274 350.814	76.049 518.464

Pissarsivik: Akileraartarnermut Aqutsisoqarfik, ultimo marts 2016

Tabeli 2.5-mi takutinneqarput inuttaasut akiitsui kommuninut agguataarlugit, Kommuneqarfik Sermersooq kangianut kitaanullu avinneqarpoq. Kisitsisit ersersippaat assigiinngissutit annertoourujussuusut. Malugeqquneqarpoq, uteqqiattoqarsinnaammat, akiitsulik immikkoortuni allani aamma akiitsoqarsinnaammat.

Tabeli 2.5. Akiitsut inuttaasunut agguaatigiissillugit kommuninut agguataarlugit, ultimo marts 2016

	BSU	Ulluunerani paaqqinnittarfik	Ineqamermut akiitsut	Eqqaaveqameq	Akileraarutissat sinneri aamma emiat	Ilinniamermi taarsigassar sias	Pilersuinerit	Katillugit
kr. innuttaasumut								
Kommune Kujalleq		309	146	2.199	577	379	101	6.302
Qeqqata Kommunia		109	105	1.108	276	273	62	4.113
Qaasuitsup kommunia		183	384	918	937	600	65	5.523
Sermersooq, Kitaa		116	269	1.017	109	201	177	4.396
								6.286

Sermersoq, Kangia	1.177	506	1.202	1.082	66	59	10.974	15.066
-------------------------	-------	-----	-------	-------	----	----	--------	--------

Pissarsivik: Naatsorsueqqissaartarfik

Assigiinngissut suli annertuneruvoq, sumiiffinnut agguataarineq akiitsunik assigiinngitsunik aamma qaffasitsinneqarpat, takuuk. tabeli 2.6.

Tabeli 2.6. Akiitsut toqqakkat kommuninut agguataarlugit akiitsulinnut agguaqatigiissillugit, ultimo marts 2016

	BSU	Ulluunerani paaqqinnittarfik.	Ineqamermut akiitsut	Eqqaaveqameq	Akileraarutissat sinneri aamma		Pilersuinerit	Katillugit
					emiat	linniamemi taarsigassarsiat		
kr. akilistulimmut								
Kommune Kujalleq	87.554	3.226	32.069	4.539	89.102	10.084	79.928	39.672
Qeqqata Kommunian	93.610	4.104	22.111	4.874	102.831	7.868	63.433	38.055
Qaasuitsup kommunian	51.840	7.240	23.562	6.044	134.203	8.943	78.538	34.199
Sermersoq, Kitaa	96.538	7.265	22.937	2.970	44.699	15.278	72.641	42.004
Sermersoq, Kangia	70.649	10.493	18.282	6.507	13.068	11.615	98.094	50.687
Nalunaarutigineqanngilaq / Kommunit avataanni	35.173	7.176	17.093	4.335	29.968	24.029	56.832	35.620
Katillugit	70.357	6.653	23.726	5.239	54.597	16.328	72.602	38.425

Assinganik tabeli 2.7-p takutippaa akiitsut illoqarfinnut nunaqarfinnullu agguarsimani.

Tabeli 2.7. Akiitsut toqqakkat najugarisamut agguataarlugit, ultimo marts 2016

	BSU	Ulluunerani paaqqinnittarfik.	Ineqamermut akiitsut	Eqqaaveqameq	Akileraarutissat sinneri aamma		Pilersuinerit	Katillugit
					emiat	linniamemi taarsigassarsiat		
Aningaasat tusihde kr.-inngorlugit								
Illoqarfik ..	8.509	13.959	57.849	18.115	18.802	5.636	254.489	377.358
Nunaqarfik il.il.	3.909	1.412	6.676	10.061	796	330	42.082	65.266
Nalunaarsor neqanngilaq	176	1.241	2.974	2.118	7.975	7.112	54.243	75.839
Katillugit	12.594	16.613	67.499	30.294	27.572	13.079	350.814	518.464
Andel i pct.								
Illoqarfik ..	67,6%	84,0%	85,7%	59,8%	68,2%	43,1%	72,5%	72,8%
Nunaqarfik il.il.	31,0%	8,5%	9,9%	33,2%	2,9%	2,5%	12,0%	12,6%
Nalunaarsor neqanngilaq	1,4%	7,5%	4,4%	7,0%	28,9%	54,4%	15,5%	14,6%
Katillugit	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Pissarsivik: Akileraartarnermut Aqutsisoqarfik, ultimo marts 2016

Innuttaasut nunaqarfinni najugallit 2016-p aallartinnerani ataatsimut innuttaasut 13,4%-igaat. Tabellip takutippaa, illoqarfinnut nunaqarfinnullu atatillugu innuttaasuni nalinginnaasumik akiitsut suussusaat annertuumik assigiinneq ajortut. Tamanna aaqjissuussaannikkut tunngavinnik itinerusuniittunik ersersinneqarunarpoq. Assersuutigalugu BSU-mut akiitsut nunaqarfinni annertusarput, akerlianilli akileraarutissanut sinneruttunut aamma ernianut kiisalu ilinniarnermi taarsigassarsianut akiitsut innuttaasuni nunaqarfinni najugaqartuni annikittarlutik.

2.3 Ineqarnermut tunngasut

Ineqarnermut tunngasut immikkut soqutiginaateqarput. Inuk akiitsuni pissutigalugit inigisaminiit anisitaaguni, tamanna inummut taassumalu ilaqutaanut sivisuumik inuuniarnikkut sunniuteqarsinnaavoq. Taamaattumik ajornartorsiut tamanna annertuumik sammineqarpoq nutaarsiassaqaqtitsivinnilu oqallisigineqartarluni, ineqarnermik akillisimanginnerup kinguneranik akiitsoqarnek inuiaqatigiinni akiitsut tamarmilusut 10%-it ataatiinnaralarai.

Ilaqutariit, ineqarnermut akiligassaqaqarnek pissutigalugu inigisaminiit anisitaasartut, ilaatigut akiitsuminnik akillisinnaanginnertik pissutigalugu, ilaatigullu aningaasaqarnerminnik aqutsinissamik piginnaasaqannginnertik pissutigalugu anisitaasarput.

Inigisamit anisitaaneq inuunermi aqqusaagaq sakkortuujuvoq, ingammik ilaqutariinnut meerartalinnut, tamanna inuunermut annertuumik kinguneqarsinnaavoq inuunermi nakkaakkiartornermik kinguneqakkajuttarluni. Taamaattoqartillugu, suliniutinik assigiinngitsunik arlalinnik kommuni suliniuteqartariaqartarpoq. Taamaattumik pisariaqartinneqarpoq, anisitsisarnepassuit pinaveersaarniarlugit suliniutinik pinaveersaartitsissutaasussamik pilersitsisoqarnissaa.

Ilaqutariit iniminnit anisitaasartut ukiut ingerlanerini amerliartorsimapput. Tamatumunnga peqqutit ilagaat inissiatileqatigiiffiit immikkoortumi aqutsinerup sukaterinerat.

Immikkut nuuttunit akiligassat inissiatileqatigiiffinnut pisortanullu ullumikkut qaffasissorujussuupput. Taamaalisukkut inissiatileqatigiiffiit nalilerpaat nuuttunit akiligassat tamakku akilertinniassallugit ajornartorujussuusut, ingammik akiitsunik akilersuerusunnginneq pissutaalluni (akiliiumassuseq). Pisortanut akiitsut ullumikkut 1 mia. kr.-t missaanniipput. Inissiatileqatigiiffinnut akiitsut 68,8 mio. kr.-iupput (taakku 7 %-iisa missaanniipput), tunngaviusumillu najugaqartunit allanit taakku matussuserneqassapput.

Akiitsut, attartortut ilaasa amerlatsikkiartortitaat aamma inissiaateqarfiit aningaasaqarneri artukkertarpaat. Tamanna isumaqarpoq, inimut akiliutissat pisariaqanngitsumik qaffasinnerusut, inissianillu aserfallatsaaliuinissamut aningaasat ikinnerusut.

Inissianik aqutsisoq akiitsunik akiliisitsiniarnermi aningaasarpassuarnik atuisarpoq. Aningaasat taakku allaffeqarfik akisunerulersittarpaat – allaffeqarfik, attartortut ataasiakkaat akilertagaat. Attartortut, akiitsuminnik akillisinnaangitsut, inigisaminnit anisitaaratarsinnaapput.

Tabeli 2.9-p takutippaa INI A/S-imut akiitsut ultimo 2015. Takuneqarsinnaavoq, INI-p inissiaataanut akiitsut agguaqatigiissillugit illoqarfinni assigiinngitsuni assigiinngitsorujussuusut.⁴

Tabeli 2.9. INI A/S-imut akiitsut takussutissartaa ultimo 2015

Akiitsut takussutissartaa INI - 31-12-2015		Inissiat attartortittakkat			
Illoqarfik	Inissiat attartukkat amerlassusaat	Akiitsut akiligassaasut	Nuuttunit akiitsut	Akiitsut katillugit	Attartukkamut ataatsimut akiitsut
Nanortalik	328	1.246.850	6.245.672	7.492.522	22.843
Narsaq	382	1.724.047	11.309.407	13.033.454	34.119
Qaqortoq	927	2.575.903	12.712.086	15.287.989	16.492
Paamiut	383	696.200	6.681.471	7.377.671	19.263
Nuuk	2.009	3.445.751	13.520.118	16.965.869	8.445
Maniitsoq	738	867.510	8.498.222	9.365.732	12.691
Sisimiut	1.355	1.830.205	11.074.760	12.904.965	9.524
Kangaatsiaq	105	966.397	1.246.109	2.212.506	21.071
Aasiaat	791	1.916.745	8.623.992	10.540.737	13.326
Qasigiannugit	244	297.184	2.828.953	3.126.137	12.812
Ilulissat	971	1.560.564	6.305.430	7.865.994	8.101
Qeqertarsuaq	127	38.849	684.729	723.578	5.697
Uummannaq	213	217.557	1.103.779	1.321.336	6.203
Upernavik	144	330.064	1.177.779	1.507.843	10.471
Qaanaaq	119	431.188	225.383	656.571	5.517
Ittoqqortoormiit	14	8.378	129.664	138.042	9.860
Tasiliaq	14	112.695	834.047	946.742	67.624
Katillugit	8.864	18.266.087	93.201.601	111.467.688	12.575

Pissarsivik: INI A/S

Akillisitsiniartarneq:

Inissianik attartortitsisarneq pillugu Inatsisartut peqqussutaat naapertorlugu, inissianik aqutsisoq akileeqqusissutinik nassiussissaq, attartornerlu atorunnaarsinneqassalluni ineqarnermut akiliut akilerneqanngippat, naleqq. tabeli 2.10.

Tabeli 2.10. Akileeqqusissutit, taamaatitsinermik allakkat kiisalu 2015-imut anisitsinissamut piimasaqaatit (politinut allakkat) kiisalu anisitsinerit Iserit A/S-imit kiisalu INI A/S-imit suliarineqartut

Illoqarfik	Akileeqqusissutit	Taamaatitsinermik allakkat	Politinut allakkat	Anisitsinerit	Akileeqqusissutit Ineqartitsinerit 1.000-luppata	Anisitsinerit Ineqartitsinerit 1.000-luppata	Ilanngaseereeri Iseritit inummu ataatsimut 2014
Nanortalik	906	161	68	4	2.762	12	109.0
Qaqortoq	2.023	307	172	40	2.182	43	149.0
Narsaq	967	162	87	41	2.531	107	138.8
Paamiut	1.463	316	124	28	2.903	56	132.4

⁴ Iserit A/S-imit aamma INI A/S-imit akiitsunut naatsorsuutini ilanngunneqarput ineqarnermut akiliutit akilerneqanngitsut, kiassarneq imeqarnerlu kiisalu aaqquissuussinermut aningaasartuutit, taakku tabeli 2.2-mi ineqarnermut akiitsut pillugit takutitassiat, Akileraartarnermut Aqutsisoqarfimmit pissarsiarineqartullu ataatsikkut naatsorsorneqanngillat. Taamaattumik kisitsisit taakku toqqaannartumik sanillersuunneqarsinnaanngillat.

Nuuk	5.218	1.361	303	40	1.329	10	227.0
Tasillaq	988	493	95	14	2.663	38	106.0
Ittoqqortoormiut	183	106	21	3	2.232	37	118.0
Manitsoq	1.165	183	87	31	1.579	42	227.0
Sisimlut	2.804	375	154	12	2.069	9	148.0
Kangaatsiaq	234	42	24	0	2.229	0	175.0
Aaslaat	1.839	299	139	12	2.325	15	101.0
Qasigiannugit	686	115	57	10	2.812	41	143.0
Ilulissat	2.647	375	189	18	2.726	19	142.0
Qeqertarsuaq	247	34	18	0	1.945	0	165.0
Uummannaq	638	123	59	0	2.995	0	150.0
Upernavik	382	62	27	2	2.653	14	138.0
Qaanaaq	396	59	37	0	3.328	0	115.0
Nuna tamakkerlugu katillugit	22.786	4.573	1.661	255	2.012	23	168.0

Pissarsivik: Iserit A/S & INI A/S

Anisitsisoqarnerani, attartortuusimasup attartuineq atorunnaarpat ini attartorsimasani nammineq qimangippagu, politiit anisitseqquneqartarput. Suli at amerliartornerat politiinut, eqqartuusummik naammassinninnissamut akisussaasuusunut, annertuumik suliakkersuutaavoq. Eqqartussisarneq pillugu inatsit naapertorlugu politiit suliassarivaat, ilaatigut attartortup anisinginnerani, tungavioq misileqqissallugu. Tamatumunnga atatillugu pingaaruteqarpoq, innuttaasumut kiisalu toqqaannangitsumik inissiaatileqatigiiffimmut isumaginninnermillu oqartussaasunut atatillugu naleqquttumik sullamik suliqaarnissaq qulakkeerniarlugu atortussat politiinut tunniussat pitsaasuullutillu assigiaartuussasut. Tabeli 2.10. suli at annertussasat ersersippaa.

Eqqartuusisarneq pillugu inatsimmi § 633, imm. 3 naapertorlugu eqqartuusummik naammassinnittussat politiit, attartortumik anisitsinissamik noqqaassummik itigartitsisinnaapput, taamaasilluni attartortup imaluunniit attartortup inoqutai angerlarsimaffeqarunnaassappata, anisitsisoqassappallu pissutsit akunnappata. Matuma ataani inoqutigiinni meeqqamut ataatsimut imaluunniit arialinnut sunniuteqassappat.

Qulaani allassimasut ersersippaat, atorunnaarsitsinissamik allagaqarnerup kingunerisaanik attartortut amerlanerpaartaat akiliisartut – attartortoq nammineq – imaluunniit isumaginninnikkut oqartussaasuinit akiliunneqarinnikkut. Taamaasilluni anisitaaneq pinngitsoortinneqartarpoq. Akiliisitsiniartarnerup paasinarsisittarpaa akiliisinnaassuseqarneq imaluunniit akiliiumassuseqarneq, anisitaasoqannginnerani kommunip isumaginninnikkut oqartussaasui saaffigineqartarmata, taamaasilluni aningaasatigut ikiorsisoqassanersoq nalillerneqartarmat.

Assigiinngitsorujussuupput, innuttaasut akileeqqusissummik pisartut amerlassusaat, anisitaanermillu kinguneqartut amerlassusaat. Assersuutigalugu Narsami, Qaqortumi Nuummilu 40-41-nik anisitsisoqarpoq, Nuummi akileeqqusissutit Narsamit tallimariaammik annertunerusimagaluartut, Nuummilu Qaqortumit marloriaatai sinnerlugit amerfanerusimagaluartut.

Illoqarfiit akornanni assigiinngissutsinut taakkununga pissutsit assigiinngitsorpassuussinnaapput, matuma ataani

- Aningaasarliorneq, ilaatigut makkunani takuneqarsinnaasoq
 - Illoqarfinni tamani immikkut inuup isertitaasa assigiinnginneri
 - Akiitsut innuttaasumut assigiinnginneri
- Isumaginninnermi pissutsit assigiinngitsut, assersuutigalugu pitsaanngitsumik inooriaatsimik kingornussinnermik aammalu nammineq aningaasaqarnermi pingaartitanik, atonerluisuunermik ajornartorsiuteqarneq il.il. ileqqut akuerineqarsinnaasut pillugit allatut isiginnittariaaseqarnermik kinguneqarsinnaavoq
- Suliassaqarfimmi illoqarfinni assigiinngitsuni allaffissornikkut assigiinngisitaartumik suliaqartarnerit.

Boksi oqaasertalik 2.1-imi Narsami anisitaasarneq pillugu qanimut misissuinnermit inernerit oqaluttuarineqarput, novemberimi 2015-imi nalunaarusiamit aallaaveqartut.

Boksi oqaasertalik 2.1. Narsami anisitaasoqartarneranik ajornartorsiutip ersersinnera

Anisitaasoqartarneranik ajornartorsiutip ersersinnera - Kommune Kujallermi suleqatigiissitat

Kommune Kujalleq aamma Ineqarnermut, Sanaartornermut Attaveqatigiinnermullu Naalackersuisoqarfik suleqatigiissitanik pilersitsisimapput, Kommune Kujallermi, pingaarnertut Narsami, anisitaasoqartarneranik ajornartorsiummik ersersitsisussamik. Suleqatigiissitap misissorpaa ineqarnermut akiitsoqartarneq pillugu ajornartorsiut, pingaarnertut Narsami, aammali kommunimi inoqarfinni allani, siunissami ineqarnermut akiitsut pinnginnissaat qulakkeerniarlugu innersuussutinik saqqummiussiniarluni. Misissueqqissaarneq kaammattuutillu novembarimi 2015-imi saqqummiunneqarput.

Misissueqqissaarnermi inerniliinerit makkuupput:

Narsami pisortat inissiaataani ineqarnermut akigitinneqartut nuna tamakkerlugu agguaqatigiissitsinnermi qaffasinnerupput. Ineqarnermut akigitinneqartut qaffasinnerannut pissutaanerpaavoq Ineqarfiup immikkoortortaqaarfia pitsaanngitsumik aningaasaqarnera. Narsami ineqarfiup immikkoortortaqaarfia (aamma Kalaallit Nunaanni ineqarfiup immikkoortortaqaarfii allat arlaqartut) aningaasaqarnermikkut pitsaanngitsumik inissisimapput.

Tamanna ilaatigut pissuteqarpoq makkuninnga:

1. Akiligassanik kinguaattoorutinik annaasaqaatit annertuut
2. Inissianit inoqanngitsunit ineqarnermut akiliutinik annertuumik annaasaqartarnerit
3. Namminersorlutik inissiaataat – aserfallatsaaliuinnermut annertuumik aningaasartuutit
4. Namminersorlutik inissiaataat – ingerlatsinnermut aningaasartuutit annertuutit inissianik nakkutilliisutut sulsisunut
5. Kommunit inissiaataat – aningaasaliissutinut annertuumik aningaasartuutaaffiusut

1-imut tunngatillugu. Imaattoqannguatsiarpoq attartortunit akileerusunngissuseq pigineqartoq. Ilaatigut attartortut annertujaartumik inoqutigiinni

aningaasarsiaqaraluarlutik naafferaallutik akilersuinissamut isumaqatigissuteqarnissaq itigartittarpaat, tamatuma kingunerisarpaa ineqarfiup immikkoortortaqaarfiisa annertuumik annaasaqaateqartarnerat.

Pisut ilaanni kommunimit nalilernerqartarpoq inuttut atugarisat pissutigalugit attartortut akiligassaminnik kinguaattoorsimasut anisinneqarsinnaanngitsut. Tamatuma kingunerisarpaa akiligassanik kinguaattoorutit qaffakkiartornerat aamma ineqarfiup immikkoortortaqaarfiini annaasaqarneq.

Inissianik attartortitsisarneq pillugu Inatsisartut peqqussutaata allannguuteqartinneqarnissaa pillugu Inatsisartut peqqussutaat nr. 9, 5. december 2008-meersumi § 74, imm. 7-imi atuutsilersinneqaraluarpoq attartortitsinermi annaasaqaatit aamma akiligassanik kinguaattoorutit pillugit ineqarfiup immikkoortortaqaarfiisa tamarmik akornanni nalimmassaanissamik aqqqissuussisoqarnissaa. Aqqqissuussineq taanna atorineqanngilaq tamannalu Narsami immikkoortortaqaarfinnut annertuumik nanertuutaavoq annertuumik annaasaqartuummata.

2-mut tunngatillugu. Kommunip inissiaataanit 26 % missaannit inimik attartornermeersunik isertitaqartoqanngilaq kiisalu Namminersorlutik Oqartussat inissiaataannit 12 % (ilanngunneqanngillat illut ilaqutariinnit ataasiakkaanit najugaqarfigineqartut). Tamatumunnga pissutaapput ilaatigut inissiat amerlavalaarnerat ilaatigullu inissiat arlallit inisseeqqinnermut atorineqarnerat, tassani inigisamut akiliuteqartoqartarnani.

Taamaalilluni immikkoortortaqaarfiup attartortut ininit anisitaasimasut attartornermut akillutaat aamma atuinerat akilersorpaat, naak tamatumunnga tunngatillugu inatsisitigut piunasaqaateqartoqanngikkaluatoq. Tamatuma saniatigut inisseeqqinneqarsimasut nuunnissaannut/anisinneqarnissaannut ukiut arlallit suli ingerlaqqissinnaapput, tamatuma kingunerissallugu piffissami tassani ineqarnermut akiliutinik annaasaqaatit annertuumik annertusiartornerat.

Illuutinik najugaqarfissatut attartortitsisarneq pillugu Namminersornerullutik Oqartussat nalunaarutaanni nr. 12, 23. april 2008-meersumi, § 34-imi allassimavoq inigisat qaammatit 2-t sinnerlugit inoqanngissimappata inissiamut piginnittumut aningaasaliissutinut iluanaarutissanik naatsorsuisoqassanngitsoq. Inip immikkoortortaqaarfiani sipaarutaasinnaasoq taanna INI-mit aalajangersimasumik malinneqanngilaq, tamatumalu ineqarfiup immikkoortortaqaarfianut annaasaqaataasut annertusitippaat. Tassani § 34-imi allassimavoq taamatullu najugaqarfimmi ingerlatsinermut aningaasartuutit naleqqussarneqassapput, taamaalilluni attartortitsinermut akiliuteqartoqartannginnera sillimaffiginiarneqassalluni. Naatsorsuutit tunngavigalugit taamatuttaaq tamanna atorineqartutut isikkoqanngilaq.

3-mut tunngatillugu. Namminersorlutik Oqartussat Narsami illuutaat 1965-imit – 1971-imit sananeqarsimasuupput. Illut taakku ataatsimut isigalugu nungullarsimapput aamma aserfallatsaalineqarnerat naammaginaruunani. Illuutit qanoq ittunngorsimanagerat pissutaalluni ineqarnermut immikkoortortaqaarfimmut aserfallatsaaliuinermit aningaasartuutit annertuumik kinguneqarpoq.

Aserfallatsaaliuinermit aningaasartuutit ukiuni arlaqartuni sinnerneqartarsimapput tamatumalu ilimanarsisippaa ineqarfiup immikkoortortaqaarfiani aningaasanik

aqutsinerup pitsaanngitsuunera. Missingersuutiniq qaangiisarnit aalajangersimasumik ingerlanneqartut ineqarfiup immikkoortortaqaarfiani aningaasaqarniarnermut artorsartitsipput. 2014-imi Namminersorlutik Oqartussat ininut immikkoortortaqaarfiani aserfallatsaaliuinermit missingersuutit 700.000 koruunit missaannik qaangerneqarput, tamatuma assigaa missingersuutiniq 70 procentinik sinnilinnik qaangiineq.

Ukiuni arlaqartuni aningaasat missingersuutiniq immikkoortinneqartut illuartinneqartarsimangillat. Taamaattumik ineqarfiup immikkoortortaqaarfiisa illuartitsisarsimanginnerisa kingunerisaannik ineqarfiup immikkoortortaqaarfiini ingerlatsineq aserfallatsaaliuinermit aningaasartuutiniq tamanik toqqaannartumik sunniuteqarfigineqartarpoq.

4-mut tunngatillugu. Naak init inoqanngitsut pissutigalugit ingerlatsinermit aningaasartuutit naleqqussarneqarnissaat pisariaqartinneqaraluartoq, taava 2014-imi INI-p illuutiniq nakkutilliisunut aningaasat atugai Namminersorlutik Oqartussat ininut immikkoortortaqaarfianut missingersuutaasunit marloriaatingajammik atuisoqarsimavoq. Taanna missingersuutiniq 97 %-inik qaangiineq aammattaaq ineqarfiup immikkoortortaqaarfiata aningaasaqarneranut eqquivoq kiisalu tamanna pisooqataavoq ukiumi pineqartumi amigartooruteqarnermut.

5-imut tunngatillugu. Kommuniq illuutaannut aningaasaliissutitut iluanaarutit Namminersorlutik Oqartussat illuutaannit amerlanerupput. Tamatumunnga pissutaavoq kommunip illuutaasa nutaajunerunerat akisunerusimanerallu, tamatumalu kingunerisaanik aningaasaliissutitut iluanaarutit amerlanerullutik.

Taamaattumik nalunaarusiaq immikkoortuni tulliuutit suliniutissanik arlalinnik innersuussuteqarpoq:

- *Inissianik pitsaanngitsunik atorineqanngitsunillu isaterineq – pitsaasumik ineriartortitsisinnaavoq*
- *INI A/S-imi suleqatigiit – akiitsut pinaversaartinniarlugit INI A/S-ip attartortullu akornanni sunniiveqatigiinneruneg*
- *Ineqarfiit ingerlanneqarnerinik pitsanngorsaaneq – aningaasartuutit annikillisinneq aamma ineqarfinni ataasiakkaani inuiaqatigiinnut akisussaaffeqarnerup pisortanut nuunneqarnera*

Pissarsivik: Kommune Kujalleq aamma Ineqarnermut, Sanaartormermit Attaveqatigiinnermullu Naalakkersuisoqarfik

Kommune Kujalliup ilimagaa, angerlarsimaffeqanngitsutut nalunaarsorsimasut amerlassusaat taakkulu ilaasa sumi najugaqavinnerlutik, adressemut nalunaarsuerusunngitsut, ineqarnermut tapiissutitut sunniuteqartarneranut tunngavigalugu, pissutsit attuumassuteqarsinnaasut. Blokki ataaseq angisuunik inissialik, innuttaasut ikittuinnaat najugaqarfigalugu nalunaarsorsimaffigisaat kommunip misissorsimavaa, tassanilu nalunaarsorsimangitsunik amerlasuunik najugaqartoqannguatsiarpoq.

Taamatullu kommunimi hundredenik arlalinnik, adressemik tunniussisinnanginnertik pissutigalugu, kommunip allaffiani najugaqartutut nalunaarsorneqarsimasunik peqarpoq.

INI A/S-ip nalilerpaa, isertitat assigiinngitsut, inuiaqatigiinni pissutsit kiisalu isumaginninnermi tapisiat, akissarsiat kiisalu isumaginninnikkut inatsit taassuminngalu paasinninnerup akornanni ataqatigiinnerit

nalunaarusiap naammattumik ersersinngikkai. Pissutsit taakku Narsami anisitsisarnerit amerlassusaannut annertuumik atassuteqartut INI A/S isumaqarpoq.

Grønlandsbanken nassuiaammut tusarniaanermi akissuteqaammuni taavaa, pisortani ineqarnermut akiliutit sulii taakuummata aningaasartuutit, nunanut sanilliuttakkatsinnut naleqqiullugit nalinginnaasumik appasinnerusut. Matumunnga ilaavoq, inoqutigiinnut isertitakitsunut kiisalu inoqutigiinnut isertitaqanngitsunut tapiissuteqarnermik aaqqissuussinernik pilersitsisoqarsimanera.

Akiitsut amerlassusaat:

2015-ip naanerani INI-mut Iserit-muili akiitsut tamarmik katillugit 37 mio. kr.-iupput. Attartortut akiitsui 37 mio.-it taakku, sulii akillisitsiniartartunut tunniunneqanngitsuupput, qupperneq 9-mili taaneqartut 68 mio. kr.-it ineqarnermut akiitsut, akiliisitsiniartartunut tunniunneqareersuupput.

Akiitsut amerlanerit nuuttunit akiligassaapput. Akiitsut ukiuni kingullerni nalinginnaasumik amerliartuinnarsimapput (taamaattorli 2014-imit 2015-imut appariartoqarsimalluni), takuuk. tabeli 2.11:

Tabeli 2.11. ineqarnermut akiitsut aamma anisitaanerit 2010-2015 Iserit A/S-imi aamma INI A/S-imi.

Ukloq	Akiitsut akiligassaasut (mio. kr.-inut)	Allakkat akileeqqusissutit Amerlassusii	Atorunnaarsitsinerit Amerlassusaat	Anisitaanerit Amerlassusii
2010	23,55	23.971	2.863	182
2011	26,30	24.813	2.472	162
2012	33,84	27.107	3.731	116
2013	40,76	27.471	4.144	138
2014	42,39	26.313	3.605	161
2015	37,17	22.786	4.576	255

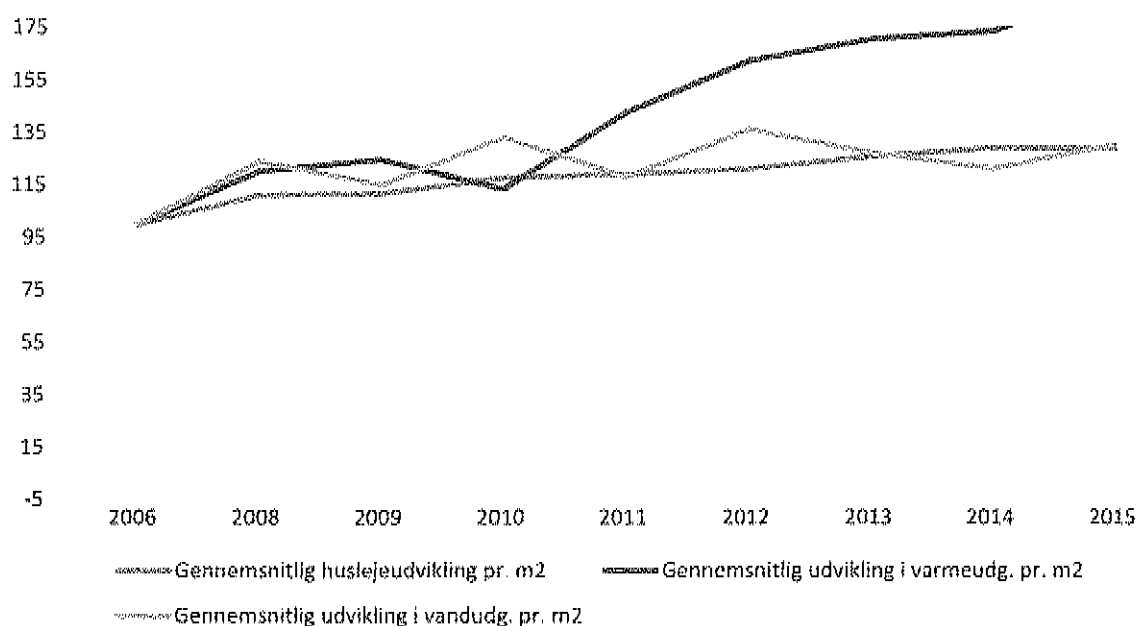
Pissarsivik: Iserit A/S & INI A/S

Imermik kiassarnermillu naatsorsuisarneq pillugu ajornartorsiut

Ineqarnermut akiliutit, innaallagissap, ermup aamma kiassarnerup akiisa qaffakkiartornerat isigissagaanni, ersarippoq, ukiuni 10-ni kingullerni ineqarnermut akiliutit innaallagissamut, imermut kiassarnermullu sanilliullugit qaffannikinnerusimasut, takuuk. titartagaq 2.1.

Titartagaq 2.1. Ineqarnermut akiliutit qaffakkiartornerat agguaqatigiissillugit 2006-2015

Udvikling i den gennemsnitlige husleje per m² 2006 - 2015

Pissarsivik: INI A/S

INI-mi Iserit A/S-imilu attartukkat amerlanerit ataatsimut uuttuuteqarput, massa ilai nammineq kiassaateqartut imaluunniit toqqaannartumik Nukissiorfinnut akiliisartut.

Inissiani nutaanerusuni nalinginnaavoq, uuttuutunik ataasiakkaanik peqartarnerat, attartortut Nukissiorfinnut toqqaannartumik akiliisarlutik.

INI aamma Iserit attartugassaataasa amerlanerpaartaanni imermut akiliut ataatsimut avillugu akilerneqartarpoq sinneri toqqaannartumik Nukissiorfinnut akiliisartut. Aamma matumani immikkoortuni nutaanerusuni uuttuutunik ataasiakkaanik peqarneq atuuppoq.

Akiliisitsiniartarnikkut isigalugu pitsaaqutaavoq ataasiakkaanik uuttuuteqarneq, matumani akiliinngitsoorneq pilersuinerup matuneqarneranik kinguneqapallattarmat. Tassungalu atatillugu pingaarneruvoq, attartortoq anisitaanaviangimmat Nukissiorfinnut akiliinngitsoorsimanini pissutigalugu.

Pitsaaqutit ilagaat aningaasartuutunik eqqummaarinneruneq immaqalu atuneq annikinnerusoq, taamaasilluni akiliinissaq oqinnerulerluni.

Kiassarnermut siumoortumik akiliisarnermi imermullu siumoortumik akiliisarnermi akiliinngitsoornermi kingunerisassaq assigisinnaanngilaa, Nukissiorfinnut imaluunniit oliemik pilersuisumut ineqarnermut aqtsisut akiliisarneq isumagisarpassuk. Tamanna pissuteqarpoq, akiliussineq ineqarnermut immikkoortortaqaarfinit matussuserneqartarmat kingornalu attartortunut akileqquneqartarluni.

Kiassarnermut imermullu siumoortumik akiliisarnermi akiliinngitsoornermi pilersuineq matuneqarneq ajormat, piffissaq sivisunerusoq atorneqartarpoq – akileeqqusisarneq, attartornermik atorunnaarsitsineq il.il. – akiliinngitsoorsimanerup kingunerisa malugineqarnerinut.

Sipaarniarusunnerit annikinnerusarput, naluneqanngimmat atuinerup ataatsimut naatsorsorneqartarnerani attartortut allat atugaat akileeqaataaffigisussaallugit.

Ineqarnermut ingerlatsisut marluullutik, ineqarfinni taama periarfissaqartitsisuni ruujoreqarfilinni aningaasaqartumilu, uuttuutinik ataasiakkaanik ikkussuiniarlutik suliniuteqarput.

UPA 2016-imittaaq Inatsisartut apeqqummut tulliuuttumut aalajangiiffigisassatut siunnersuut akuersissutigaat (UPA2016/53):

“Ataatsimut naatsorsuiffiusartuni qanoq kiassarnermut uuttuutinik ataasiakkaanik ikkussuisoqarsinnaanersoq, aamma ineqarfinni pioreersuni uuttuutinik ataasiakkaanik ikkussuinnermi teknikkikkut unammillerfiusinnaasunut aqqiissutissanik nassuiaasumik, Naalakkersuisut nassuiaasioqqullugit peqquneqassasut.

Innuttaasut tamarmik Nukissiorfinit kiassarnermik pisartut, kiassarnermik uuttuutinik ataasiakkaanik peqalernissaannut aningaasaqarnikkut teknikkikkullu aqqiissutininik pitsaanerpaanik nassuiaat qulaarsissaaq.

Nukissiorfiit aqqiissutip kingunerisaanik aningaasartuutissai nassuiaammi ilanngunneqassapput. Naggataatigullu, nunami uunnaavinnut kiassarnermullu centralit INI A/S-imit, Namminersorlutik Oqartussat ineqarnermut immikkoortortaqrifiinit, Mittarfeqarfinit il.il. qanga Nukissiorfinit nuunneqarsimanersut piffissarititatu pilersaarummik nassuiaat imaqassaaq.

Naggasiullugu nassuiaatip imarissavaa, siunnersuutip kingunerissaneraa inissianik attartortitsineq pillugu peqqussummi allannguisoqartariaqartoqassanersoq nalililneq, taamaattariaqassappallu, inissianik attartortitsineq pillugu peqqusutip allanngortinnissaanut siunnersuut nassuiaatip innersuussutaanut naapertuuttumik

Nassuiaat kingusinnerpaamik 1. januar 2017 agguanneqassaaq.”

Nuuttunit akiitsut akiligassat immikkut pillugit

Annertuumik ajornartorsiutaavoq, akiitsullit attartugaq akiitsoqarfigisartik qimakkaangamikku akileerussusiat appartarmat.

Suliani taama ittuni suliaq Akileraartarnermut Aqutsisoqarfimmi akiliisitsiniartartunut nassiuunneqartarpoq, imaluunniit akiitsulik nunamut allamut nuussimappat Kalaallit Nunaata avataaniittumut akiliisitsiniartartumut nassiuunneqartarpoq. Inuit nuunnerminni akiitsunik akiligassallit arlalitsigut aamma allanik akiitsoqartarput. Oqaatigineqarsinnaavoq, Akileraartarnermi Aqutsisoqarfiup akiliisitsiniartarnera nuuttunit akiligassanut nutaanut malinnaasinnaangitsoq.

Taamaattumik nuuttunit akiligassat piffissap ingerlanerani alliaartortarnerat nalinginnaasuuvoq. Anisitaasut inigisartik annaasarpaat, aatsaallu nutaamik initaarsinnaallutik akiitsutik akilerneqareerpata.

Inissiat atorņeqaņgittarņeriniĸ ajornartorsiut

Inissiaq atorņeqaņgitsiq ulluinnarni piffissami attartortup anineranit attartortup nutaap iserterneranut atorņeqartarpoq.

Iluarsaassineq nalinginnaasoq (aamma soorlu paarsinerluinerņi iluarsaassineq) aallaavittut inip attartorņeqaņginnerani pisarmat, piffissaq inissiap atorņeqaņginnera marlunnut avinneqarsinnaavoq:

- Piffissaq iluarsaassiffiĸ, aamma
- piffissaq neqeroorfiĸ, tassa inissarsiorĸutut nalunaarsorsimasut neqeroorutiniĸ nassiussiffiginerinit, inissiap innersuunneranut attartortitsinerullu nutaap aallartinneranut piffissaq pisarpoq.

Piffissaq iluarsaassiffiĸ piffissarlu neqeroorfiĸ qaleriikkajuttarput, taamaattumik neqeroorutit nassiunneqartarput, inissiaq qaqugu iluarsaateereerņeqarsimalluni attartorteqqinnissaanut piareersimanersoq naliierņeqaraangat.

Inissiat atorņeqaņgittarņerisa ersersippaat inissiat neqeroorutigineqartarņerisa taakkulu piuaneqartarņerisa ataqtigiinnerat, soorlu utaqqisut amerlassusaannut attuumassuteqartarĸoq (inissiamullu utaqqinerup siviussusaanut). Inissianiĸ aqutisup aamma piginnittup soqtigisaraat inissiat atorņeqaņginnerisa siviĸitsuutinnissaa, tamannami inigisamut akiliutiniĸ annaasaqaataaffiusarmat.

Akerlianiĸ inissiap annertuumik neqeroorutigineqarņerata kinguneraniĸ atorņeqaņginnerata siviĸinnerata nassatarisarpaat suliffeqarfeqarfimmi arriitsumik ingerlatsineq. Inissiat atorņeqaņgittarņeri siviĸuut ilisarnaatigisinnaavaat, inissisimaneq imaluunniit aki pissutaalluni, illoqarfimmi pineqartumi imaluunniit inissiap angissusaa piuaneqarņeq ajortoq. Nuna tamakkerlugu ineqarņermut politikki naleqquttoq, neqeroortarņernut piuaneqartarņerisalu ineriartortinneqarņeranut atatillugu ineqarņermut niuerfissami pilersaarusiorņermut tapersiisinnaavoq.

Inissianiĸ attartortitsisarņeq pillugu peqqussut naapertorlugu, attartortitsisoq missingersuusiiorņermut atatillugu ineqarņermi akiliutiniĸ annaasaqarņissamut immikkoortitsinerņiĸ ilanngussissaaq. Ineqarfinni attartortut ineqarņermut akiliutissaannik naatsorsuinerņi, aningaasartuutit malilugit ineqarņermut akiliisarņeq pillugu aalajangersakkanut immikkoortitsinerit tamakku aningaasartuutit tunngaviusut ilagaat.

Inissiat inoqanngitsorpassuit (sivisuumillu inoqanngittarņeri) taamaasillutik ineqarņermut akiliutiniĸ qaffatsitsisarput. Ineqarņermut akiliutit qaffasissut nassatarisarpaat - allat assigalugit – akiitsut qaffasinnerit attartortitsisup immikkoortitassai. Immikkoortitat tamakku aamma ineqarņermut akiliummi ilanngunneqassapput.

Ineqarņermut akiliutip qaffasinnerujussuata ataatsimut kingunerisinnaavaa attartortut – pisinnaasamik – ineqarfimmit nutsernerat, taamaasilluni inissiat inoqanngitsut amerliartuleqqittarlutik. Ineqarfiĸ taamaasilluni ajortumik eqqorņeqarsinnaavoq, aningaasartuutit qaffakkiartuinnartut, inernerusutut akiitsut qaffasissusaannut, attartortunit kiserņgoruttunit akilerņeqassappata .

Ineqarfinni akiĸsoqarņerup kingunerisaaņiĸ aningaasartuutit

Akiitsunut annaasaqarņissamut ukiumoortumik immikkoortitsisoqartarpoq, taamaasilluni akiitsut immikkoortitanit taakkunanit ilanngarlugit attartortunit aamma nuuttunit pisassat nalivia ersersinneqartarpoq.

Immikkoortitsinerit tamakku maannakkut Iserit A/S-imi katillugit 17,2 mio. kr.-iupput kiisalu INI A/S-ip ineqarfiutaani 31.12.2015-imi katillugit 97,7 mio. kr.-inik immikkoortitsisoqarsimalluni.

Kingornussisarnermut inatsisimmi § 37 tunngavigalugu nalikilliliinerit pisarput (toqusup pigisai kingornussisussaqqangitsut). 2015-imi 432 tus kr.-ingajannik Iserit A/S-imi aamma 5,4 mio. kr.-it missaanni INI A/S-imi nalikilliliisoqarpoq. Anisitsinermittaaq aningaasartuutigineqartarput politit pissarsiariniarneri (suliaq ataaseq 300 kr.) aamma anisitaasimasut inigigallagaannik ingerlatsinermut (2015-imi 900 tus kr.-ingajaat).

Aningaasartuutit tamakku inissiaatileqatigiiffiit aningaasaqarnerannut tamaviaartitsisarput.

Attartortunut, qaammammut ataatsimut inigisamut akiituit sinnerlugit akiitsulimmut, akiitsut tamarmiusut amerlaqqataannik immikkoortitsisoqartarpoq. Nuunnikunut akiitsulinnut, akiitsut tamarmiusut 94%-iisa amerlaqqataannik immikkoortitsisoqartarpoq.

Ineqarnermut tapiissutit aamma ineqarnermut immikkoortunut realkreditláv-it pillugit ineqarnermut tapiissuteqarfimmi aamma akiitsunik ajornartorsiuteqartoqarpoq. Tabeli 2.12-ip takutippaa ineqarnermut tapiissutinut atatillugu 2015-ip naanerani akiitsoqarnermut takussutissaq, illoqarfinnut aggorlugu.

Tabeli 2.12. Ineqarnermut tapiissutinut atatillugu 2015-ip naanerani akiitsoqarnermut takussutissaq, illoqarfinnut aggorlugu.

Akiitsut takussutissartaa INI - 31-12-2015		Kolligatatta pillugit			
Illoqarfik	Illut amerlassusii	Akiitsut taarsigassarsinertallit (stk)	Akiitsut taarsigassarsinertallit (kr)	Akiitsullit amerlassusaa	Akiitsut taarsigassarsinertaqqangits (kr)
Nanortalik	178	73	2.409.906	117	1.997.0
Qaqortoq	55	23	745.174	31	667.1
Narsaq	82	46	1.583.367	46	212.2
Paamiut	32	27	1.059.618	22	297.6
Nuuk	22	22	711.697	9	109.2
Manlitsoq	129	45	380.319	58	302.8
Sisimiut	97	42	945.647	49	1.319.6
Kangatsiaq	167	27	568.974	82	97.4
Aasiaat	88	54	754.324	31	213.8
Qasigiannugit	80	45	582.771	33	114.0
Ilulissat	119	34	123.628	14	
Qeqertarsuaq	77	40	559.791	39	4.5
Uummannaq	336	87	1.734.213	177	889.3
Upernavik	523	164	1.168.503	174	1.540.6
Qaanaaq	94	18	893.190	43	117.6
Tasiilaq	280	116	2.274.529	155	751.0
Ittoqqortoormiut	55	35	2.469.257	28	218.2
Illut amerlassusii	2414	898	18.964.908	1.108	8.852.6

Pissarsivik: INI A/S.

Tabel 2.12-ip takutippaa akiitsulimmut ataatsimut akiitsut annertussusaat assigiinngitsorujussuusut. Assigiinngissutsit maannakuugallartoq nassuiarneqarsinnaanngillat.

Ineqarnermi aaqqissuusseqqinnerit ilaasa piareersarnerannut, aamma ineqarnermut tapiissuteqarneq aqputigalugu illuutillit aamma ilaallutik nalunaarusiallu suliareqqinneranut atatillugu, tamanna iserfiginerussallugu naleqqussinnaavoq.

Namineerluni inissiaatinik kiisalu piginneqatigiilluni inissiaatinik realkredit-imit aningaasalersuisarnermut atatillugu, nunami tamarmi taamaallaat akiitsunut annikitsuinnarmik annaasaqartoqartarlunilu sallunaveeqqusiisoqartarpoq, aamma akiitsut sinneri mia. kr.-it arlaqaraluartut. Tamatumunnga pissutaavoq ilaatigut akiitsornissamut peqqissaartumik naliliisoqartarnera kiisalu ininut, sallunaveeqqutip nalingata apparianginnissaanut qularnanngitsunut, taamaallaat taarsigassarsisitsinerit nutaat pisarmata. Tassa imaappoq, taarsigassarsisitsinerit taakku illoqarfinni anginerinnarni taarsigassarsiissutigineqartarmata, aammali realkredit-imit aningaasalersuinerimik tunngaveqarluni illoqarfinni anngajaani arlalinni piginneqatigiilluni inissiaatileqatigiinnik pilersitsisoqarsinnaagaluartoq.

2.4 Akilersuutit immikkut pillugit

Meeqqanut akilersuutit il.il. kiisalu meeravissiarthaarnermi tapiissutit tunniunneqartarneri pillugit Inatsisartut peqqussutaat nr. 2, 3 marts 1994-imeersumi kiisalu Meeqqanut akilersuutit il.il. kiisalu meeravissiarthaarnermi tapiissutit tunniunneqartarneri pillugit Inatsisartut peqqussutaata allanngortinneqarneranik Inatsisartut peqqussutaat nr. 3 12 juni 1995-imeersumi, angajoqqaanut kisimiillutik pilersuisunut akilersuutit akilerneqartarnerat aalajangersarneqarpoq.

Akilersuutiniq siumoortumik akilersuineq pisinnaavoq, meeqqap angajoqqaavi najugaqatigiinngippata, imaluunniit meeqqap pilersuisuata akilersuisussaataitaasoq najugaqatigiinngippagu.

Meeqqap angajoqqaavi katisimappata imaluunniit katisimanikuuppata, akilersuutit aalajangerniarlugit Nuummi Rigsombudsmandimut qinnuteqartoqartarpoq, tamanna Rigsombudsmandimut toqqaannartumik pisarpoq imaluunniit illoqarfigisami politiit aqputigalugit, Rigsombudsmandi sinnerlugu ilaqutariit inatsiseqarnerannut tunngatillugu Nuup avataaniittuni suliaqartartunut. Avinnermi averusernermilu akuersissummut eqqartuussiviullu aalajangiineranut piumasaqaatit aalajangerneqartarpoq akilersuisussaataitaaneq.

Meeraq aapparinnerup avataatigut inunngorsimappat, qinnuteqaat akilersuutiniq tiguisinnaatitaasup najugaqarfiani eqqartuussivimmut tunniunneqassaaq.

Angajoqqaajusut arlaat meeqqanut akilersuutiniq akiliinissamik peqquneqarsimappat, angajoqqaamullu pilersuisuusumut akiliuteqartussaataitanini eqqortissimangippagu, meeqqanut akilersuutit siumoortumik tunniunneqarnissaannik qinnuteqartoqarsinnaavoq.

Meeqqanut akilersuutit siumoortumik tunniunneqartut nunatta karsianit aningaasalersorneqassapput. Tamatuma kingorna akilersuutit arlaata akiligassarilersimasaasa akilersinniarnissaat Namminersorlutik Oqartussat akisussaaffigilissavaat.

Akilersuisut akimik minnerpaamik akilersuititaasut amerlanersaat, akiliisitaanianginnerminni nalinginnaasumik, aningaasaqarnikkut erloqinartorsioreertarput, taamaattumik akiitsut taamaattut ajoraluartumik qaffakkiartorneri Akileraartarnermut Aqutsisoqarfiup takusinnaavaa. Akileraartarnermut Aqutsisoqarfimmit akiliisitsineq inatsisini tunngaveqarpoq. taamaallaat pinngitsaaliissummik akiliisitsisoqarsinnaasoq akiitsullip aningaasaqarnerata nammassinnaappagu (inuuniarnikkut atugarisatigut illersugaaneq). Tamanna isumaqarpoq, angerlarsimaffimmut nalinginnaasumut inuuniutissanullu annertunngitsunut akiitsullip aningaasaatai naammattariaqartut. Pivusumik tamanna isumaqarpoq, inuup kisermaap annertunngitsumik inuuniutissaqassaguni, qaammammut 4.000 kr.-inik aningaasanik nammineq atorsinnaasaqassasoq. Aningaasat taakku appasipput. Assersuullugu Finanstilsyn-ip piimasaqaatigaa kisermaaq aningaaserivimmut taarsigassarsiniaruni, aningaasartuutininik aalajangersimasunik akileereernermi minnerpaamik 5000 kr.-inik atorsinnaasaqassaaq – taamaasillunilu akiitsut akilersornissaanut ernianut akiliisinnaassalluni.

Immikkoortumut inatsisit atuuttut imaapput:

Meeqqanut akilersuutit il.il. kiisalu meeravissiartaanermi tapiissutit tunniunneqartarneri pillugit Inatsisartut peqqussutaat nr. 2, 3. marts 1994-imeersoq, peqqussutillu allanngortinneqarnera nr. 3, 12. juni 1995-imeersoq (kalaallit inatsisaat) kiisalu Peqqussut nr. 1086 7. oktoberi 2014-imeersoq, allannguutillu inatsimmi nr. 1741 22. decemberi 2015-imeersumi § 5-ip allannguutai (qallunaat inatsisaat).

Boksi oqaasertalik 2.2-mi nunani avannarlerni assigiinngitsuni akilersuutit qanoq suliarineqartarnerusut nassuiarneqarpoq.

Boksi oqaasertalik 2.2 – nunani avannarlerni akilersuutit

Danmarkimi meeqqanut akilersuutit

Siumoortumik meeqqanut akilersuutit aalajangersarneqarput bekendtgørelse af lov om børnetilskud-imi kiisalu forskudsvis udbetaling af børnebidrag-imi, LBK nr. 1095 af 07/10/2014.

Meeqqanut akilersuutit Kalaallit Nunaanni akilersuutit assigai. Meeqqanut akilersuutit akilersuutaavoq, angajoqqaap angajoqqaamminut najugaqatiginngisaminut akiliutigisartagaa. Angajoqqaat meeqqaminnik pilersuisussaataapput, meeraq najugaqatigunikkut imaluunniit najugaqatiginngikkunikkut. Meeqqanut akilersuutit angajoqqaat akunnerminni isumaqatigiissutigisinnaavaat imaluunniit statsamt-imit akit atuuttut malillugit aalajangerneqarsinnaalluni, akilersuisussaataasup isertitai naapertorlugit akilersuutit annertussusaat aalajangerneqartarput.

Akilersuutit angajoqqaamut, meeqqap inuit allattorsimaffianni nalunaarsorsimaffianut pingaarnertut akiliutigineqartarput. Tassa imaappoq, angajoqqaat meeqqamut akisussaaqatigiikkaluarpataluunniit, meerarlu angajoqqaamini sivisoqatigiimmik najugaqartaraluarpalluunniit, angajoqqaamut meeqqap inuit allattorsimaffianni nalunaarsorsimaffigisaanut meeqqanut akilersuutit akiliutigineqartarput.

Angajoqqaat akunnerminni meeqqanut akilersuutit annertussusaa isumaqatigiissutigisinnaanngippassuk, statsamt-ip akilersuutit annertussusissaat aalajangersinnaavaa.

Akilersuisussaataasup akilersuutit isumaqatigiissutigisat akilinngippagit imaluunniit piffissaq eqqorlugi akilinngippagit, akilersuisussaataasooq statsamt-imit akilersuutininik akileeqqusaassaaq, tamatuma kingorna akilersuutininik siumoortumik akiliisalluni suliaasarlu akilersuutininik akileeqqusinissaq tigussallugu.

Meeqqanut akilersuutit siumoortumik akilerneqartut statskassen-imit aningaasalersorneqartarput.

Underhållsbidrag Sverige

Underhållsbidrag Kalaallit Nunaanni akilersuutit assigai.

Sverigemi underhållsbidrag atuuppoq, meeraq angajoqqaamini sivisoqatigiimmik najugaqartarpat aallaavittut akilersuutiniq akillisoqartassanngitsoq. Kisiannili akilersuutit aalajangerneqarsinnaapput, angajoqqaajusup aappaa qaffasinnerungaatsiartumik isertitaqarpat.

Angajoqqaajusut tunngavittut nammineq isumaqatigiissutigissavaat underhållsbidraget annertussusissaa, tamatumani pisortanit ikierneqarsinnaallutik. Pingaartinneqarpoq, angajoqqaajusut namminneq isumaqatigiissuteqassasut.

Akilersuisussaataasup akilersuutini akilinngippagit, akilersuutiniq pisussaq underhållsstöd-inik Forsäkringskassan-imit akilerneqartartunik qinnuteqarsinnaavoq. Akilersuutit akilersuisussaataasumit utertillugit akilerneqassapput.

Isertitakikkaanni aamma Underhållsstöd-inik qinnuteqartoqarsinnaavoq.

Norge-mi Barnebidrag aamma bidragsforsku

Barnebidrag Kalaallit Nunaanni akilersuutit assigai Lov om barn og foreldre (barnelova)-milu aalajangersarneqarlutik.

Norge-mi meeqqanut akilersuutit pillugit inatsimmi Sverigemitulli pingaartinneqarpoq, angajoqqaat aallaavittut akisussaaffigissagaat akilersuutit annertussusissaasa isumaqatigiissutiginnissaat. Matumani isumaqatigiissuteqarsinnaanngikkaanni eqqartuussivikkut akilersuutit annertussusissai aalajangiiffigineqarsinnaapput. Meeqqap pilersorneranut aningaasartuutit piviusut naapertorlugit akilersuutit annertussusaat aalajangerneqartarput.

Meeraq angajoqqaamini sivisoqatigiimmik najugaqartarpat, angajoqqaajusup isertitakinnerusup akilersuutit pisarpai. Matumani meeqqap pineqartup ukioqatigiinni aningaasartuutaasarnera naatsorsorneqartarpoq. Angajoqqaajusut aningaasartuutiniq qanoq annertutigisumik matussusiissanersut, isertitaasa nikingassusaasa procentianik naapertorlugu aalajangerneqartarpoq.

Akilersuutiniq pisartooq pisortanut akilersuutit akileqqullugit qinnuteqarsinnaavoq. Akilersuisussaataasooq akilinngippat siumoortumik akilersuutiniq qinnuteqartoqarsinnaavoq. Siumoortumik akilersuutit annertussusaat isertitat aallaavigalugit aalajangerneqartarput.

Taamaattoqartillugu akilersuisitsinermik oqartussaasut akilersuutit akilerneqartut tigummiinnartarpai, akilersuutit ilai, siumoortumik akilersuutiniq qaangiippat akilersuutiniq tiguisussamut akilerneqartarmat.

Siumoortumik akilersuutit naalagaaffimmik aningaasalersorneqartarput.

Islandimi meeqqanut akilersuutit

Islandimi inatsit malillugu meeraq kinaluunniit minnerpaamik pilersorneqarnissamut qularnaagaavoq. Angajoqqaq, meeqqap ataavartumik pilersorneranut isumaginnittoq, angajoqqaamit pilersuisussaaqataasumit meeqqanut akilersuutini pisinnaatitaavoq sysselmand-ip aalajangeereernerata kingorna imaluunniit taassuma isumaqatigiissummik aalajangersaareernerata kingorna.

Meeqqanut akilersuutit meeqqap pigai, angajoqqaalli pilersuisup akilersuutit tigusarpai, meeqqallu pilersorneranut atortarlugit. Meeqqanut akilersuutit, meeqqap 18-inik ukioqalernissaata tungaanut akilersorneqartarput. Ilaatigut meeqqap 18-inik ukioqarneranit 20-liinissaata tungaanut ilinniarnermut akilersuutini akilersuisoqartarpoq. Meeqqanut akilersuutit meeqqamut ataatsimut januar 2009-miilli qaammamut 21.657 kr.-upput (Islandske kroner)⁵.

Meeqqanut akilersuutit pisortani akilersuutaængillat, Statens Forsikringsinstitut akunniliulluni sullissisuuginnarpoq. Meeqqanut akilersuutit akilersuisussaatitaasumut akileqqunissaa Forsikringsinstitut-mullu utertinneri kommunit akiliisitsiniartarfiata isumagisarpai. Angajoqqaq, sysselmand-imit meeqqanut akilersuutini pisartussanngorluni aalajangiiffigineqarsimasoq imaluunniit tamatumunnga isumaqatigiissuteqarsimasoq, saaffiginnissinnaavoq

Forsikringsinstitut-ip sullissisarfanut imaluunniit taassuma Reykjavik-ip avataani immikkoortortaqarfianut, meeqqanut akilersuutini qinnuteqarniaruni.

Savalimmiuni meeraqarnermut tapiissutit

Angajoqqaajusut najugaqatigiinngippata, angajoqqaq meeqqap najugaqarfiginngissaa, meeraqarnermut tapiissutini angajoqqaatiminut akileqquneqartarpoq.

Savalimmiuni Rigsombudet, meeraqarnermut tapiissutit annertussusissaanik aalajangiisarpoq. 2014-imi akit tunngavjusut ukiumut 12.192,- kr.-iupput. Almanaverkið meeraqarnermut tapiissutini siumoortumik akiliisinnaavoq. Akiliutit angajoqqaamit meeqqamut akilersuisussaatitaasumit akileqqullugit piumaneqartarput.

Meeqqamut 18-it ataallugit ukiulimmut, meeraqarnermut tapiissutini akilersuisussanngortitaagaanni, akilersuutit 40 %-ii pisortanit utertoortigineqarsinnaapput.

Najoqqutarisaaq: Paasissutissat Ilaqtariinnermut, Naligiissitaanermut Isumaginninnermullu naalackersuisoqarfimmu aaneqarput

Akilersuutit pillugit eqikkaaneq

Soorlu ersertoq Skandinaviamit meeqqanut akilersuuteqartitsineq assigiinngissuteqangaanngilaq. Assigiinngissutsit annersaat tassaagunarpoq nunani allani ilaatigut akilersuutini akiliisitsiniarnermini periarfissagissaarnerunerat ilaatigullu akiliisitsiniarneq pimoorunnerullugu sulissutigineqartarmat sakkullu arlaqarnerusut atorneqartarlutik. Tamatumani nuunani allani akiliisinnaassuseq annerusarpoq.

⁵ Nationalbankenip islandske kroner-inik aalajangersaasarnera (ISK) 10. decembari 2008 aallarnerfigalugu atorunnaarsinneqarpoq. Islandske kroner-it (ISK) nalinga naatsorsorsugaq kingulleq 9. december, 2008: 2,569.

Meeqqanut akilersuutit nunani amerlanerni akileraarutigut ilanngaatigineqartarput, matumani Kalaallit Nunaat ilanngullugu, Savalimiunili akilersuutit 40 pct.-ii utertinneqartarlutik. Kalaallili Nunaanni ajornartorsiutaavoq, amerlasuut - pingaartumik isertitakinnerusuni - akileraaruteqaataasussanit ilanngaateqartitaasanninnerat, taamaalillutik akileraarutinut ilanngaatit ilanngaammit aalajangersimasumit 10.000 kr.-inik annertussuseqartunit nungunneqartarput.

Meeqqanut tapisiat, meeqqanut tapiissutit, pisortanit ikiorsiissutit, ineqarnermut tapiissutit, ilanngaassivimmik suliaqarnerup ingerlaqqinnera il.il. ataqatigiissinniarnerni ajornartorsiutit meeqqanut akilersuutinut ataneqartillugit nutaamik eqqarsaatigisariaqarneri taamaattumik isumaliutigineqartariaqarpoq.

Kommuneqarfik Sermersuumiit misillitakkat imaapput suliffissat suliassallu amerlatsinnerat akilersuutinut akiitsunut sunniuteqangaartannginnerat. Akiitsunut taamaattunut innuttaasut isertitakkaajugaluartut taamaattumillu akiliisinnaassuseqaraluartut takusaannarparput akiitsoqangaatsiartartut.

Kommune Kujallip tamanna isumaliutigissallugu pissutissaqarluarsoraa, tassalu akilersuutit kommuninit Namminersorlutik Oqartussanut nuunneqarunik aamma angajoqqaat akunnerminni aqqitassaat eqqartuussivinnut suliassanngorlugit nuunneqarunik iluaqutaassannginnerisut? Akilersuutit kommuninit Namminersorlutik Oqartussanut nuunneqarnissaannut manna tunngavilersuutigineqarsinnaavoq, tassalu kommunit akornanni annertuumik nutserarnerup kingunerisaanik kommunit akilersuinermik qulakkeerinnissinnaasanninnerat. Nunani avannarlerni allani nalinginnaavoq naalagaaffiup tamatumunnga akisussaaftimmik isumaginninnera, tak. qulaani allaaserisat.

2.5 Ulluunerani paaqqinnittarfiit pillugit immikkut

Ulluunerani paaqqinnittarfinnut akiligassat kinguaattoorutit kommunit akornanni nikerarput, tak. tabeli 2.13.

Tabeli 2.13. Kommunikaartumik ulluunerani neqeroorutinut tunngatillugu akiitsut kinguaattoorutit annertussusii.

Kommunit	Akilgassat kinguaattoorutit, ulluunerani neqeroorutit	Meeqqat amerlassusii (2014)	Meeqqanut ataatsimut (2014)
	--- 1.000 kr. ---		--- mio. kr. ---
Kommune Kujalleq	981	599	1.639
Qeqqata Kommunía	980	1.074	913
Qaasuitsup kommunia	6.438	1.482	4.344
Kommuneqarfik Sermersooq	6.606	2.249	2.937
Katillugit	15.006	5.404	2.777

Najoqqutarisaaq: Naatsorsueqqissaartarfik

Tamanna ilaatigut peqquteqarpoq kommunit angajoqqaanut akiliuteqartitsisarnermi akiliutit angissusiinut assigiinngitsumik politikkeqarnerat, tak. tabeli 2.14.

Tabeli 2.14. Ulluunerani neqeroorutinut angajoqqaanut ataatsimut akiliuteqartitsisarneq.

Kujalleq	Qeqqata	Qaasuitsup	Kommuneqarfi	Katillugit
----------	---------	------------	--------------	------------

K Sermersooq					
--- 1.000 kr. ---					
Meeqqeriviit	1.468	1.603	6.236	7.618	16.924
Angerlarsimaffimmi paarsineq	0	345	827	152	1.323
Sunngiffimmi ornittakkat	0	912	671	2.650	4.233
Ulluklut akuleriinnut paaqqinnittarfik	153	1.286	0	0	1.440
Immikkut ittut	0	0	0	81	81
Meeraaqqeriviit	1.307	1.070	5.085	7.027	14.490
Katillugit	2.928	5.216	12.820	17.528	38.492

Najoqqutarisaq: Naatsorsueqqissaartarfik.

Tassunga ilanngullugu kommunit akeqanngitsumik inissaqartitsisarnerat - angajoqqaat akiliisinnagit. Tabeli 2.15-imit ersersinneqarpoq 2015-imi taakkuninga atuineranut takussutissiaq.

Tabeli 2.15. akeqanngitsumik inlssat kommuninut agguarlugit, 2015

	Amerlassusii
Kommune Kujalleq	19
Kommuneqarfik Sermersooq	38
Qeqqata Kommunua	52
Qaasuitsup kommunua	20

NB: Meeqqat 2015-ip ingerlanerani akeqanngitsumik inissaqartinneqartut.
Najoqqutarisaq: Winformatik

2.6 Pisortanit ikiorsiissutinik utertitsisussaataaneq immikkut

SIK assigiinngitsunut atatillugu uparuaasarpoq pisortanit ikiorsiissutinik utertitsisussaataaneq ajornartorsiutitaqarsinnaasartuq. Taamatut piimasaqarnerup SIK naapertorlugu innuttaasut sulliffeqaleqqinnissaannut ajornartorsiutinik nassataqarsinnaasooq, taamaalillutillu inuit ataasiakkaat akiitsunit piasoorneqarsinnaasartuq. Tabeli 2.16-imit ersersinneqarpoq 2015-imi suliat tassunga tunngasut aningaasartaasalu amerlassusiinut tunngasut qassiusimansut.

Tabeli 2.16. Ikiorsiissutinik utertitsisussaataaneq kommuninut agguataarneri, 2015

	Amerlassusa at	Aningaasartaat (kr)
Kommune Kujalleq	173	1.633.464
Kommuneqarfik Sermersooq	191	1.083.253
Qeqqata Kommunua	57	385.976
Qaasuitsup kommunua	326	2.210.174
Katillugit	347	5.312.866

Najoqqutarisaq: Winformatik

Utertitsisusissutit taakkunani qassit utertinneqarneq ajornersut

eqqornerusumik takuneqarsinnaasimangillat, ilaatigut naatsorsuutitut nalunaarsueriaatsit assigiinngitsut atorneqarneri pissutaalluni.

Kommuneqarfik Sermersuumi ikiorsiissutinik utertitsisussaataitaasarnerup ineriartorneranik sukumiinerusumik misissuinermit erserpoq piffissami 2013 – 2015-imi tamatuminnga atuineq appariangaatsiarsimasoq. 2015-imi 2013-imut sanilliullugu ataatsimut isigalugu affaannanngornerat pineqarpoq amerlassusii aningaasartaalu tamarmiusut eqqarsaatigalugit. Aamma Qaasuitsup Kommuniani, ikiorsiissutinik utertinneqartussaasunik atuineqappariarsimavoq.

Tamatuma immikkuualuttortai ilanngullugit ilanngussaq 1-imi allaaserineqarput.

Kommuni Kujallermi pisortanit ikiorsiissutit utertinneqartussat akiligassat kinguaattoorutaasut tamarmiusut 8,2 pct-eraat. Kommuni taamaattumik isumaqarpoq pisortanit ikiorsiissutit utertinneqartussanngortinneqartut sukumiinerusumik eqqarsaatigisariaqartut. Isuma taanna allat aamma isumaqatigaat, innuttaasummi ikiorneqarnissamut pisariaqartitsivissut utertitsinissaannut piunasaqarfigineqaratik ikiorneqarsinnaasariaqarmata. Kommunit isumaqarput, innuttaasunut imminnut pilersorsinnaasunut aningaaserivittut ingerlaneq kommunip suliassarinnigkkaa.

Kommune Kujallip erseqqissarpaa akiitsut ataatsimut isigalugit sulinissamut kajumissuseerutsitsisartut, tak. pisortanit ikiorsiissutit utertinneqartussanngortinneqartartut pillugit SIK siusinnerusukkut oqaaseqaatai. Ajornartorsiut pisortanit ikiorsiissutinit annertuneruvoq. Pisortanit ikiorsiissutit nutarterneqarnissaannut tunngatillugu apeqqut taanna ilaatittariaqarpoq, tassani akiitsoqalersarsinnaaffiit pillugit ajornartorsiut ilanngunneqassaaq. MIO-p taavaa, utertitsilluni akiliisitsisarneq pillugu isumaliutersuutini aggersuni ilaqutariit meerartallit immikkut isigineqartut, tamannalu sillimaffigineqassasoq, pisortat ikiorsiineranni.

2.7 Eqqagassalerineq immikkut

Suliat akiitsunut tunngasut 14.500-inik amerlisimapput, taakkunannga suliat eqqagassalerinermut tunngasuinnaat 11.000-it sinneqarlutik. Suliat eqqagassalerinermut tunngasut amerliartuinnarsimapput januarimilu 2016-imi suliat akiligassat kinguaattoorutaasut 100.000-it sinnersimallugit agguaqatigiissillugit suliame ataatsimi 290 kr.-it akiitsugarineqarlutik.

Eqqagassalerinermut tunngasuni akiitsut akiitsunut tamarmiusunut sanilliullugit annikkaluartut suliat amerlassusii suliat akiitsunut tunngasut tamarmiusut pingajorarterutigaat. Akiitsut ataasiakkaat amerlassusii apeqqutaatinnagit malittarisassanik suleriaatsinillu arlalinnik malitassaqarpoq taamaattumillu akiliisitsiniartarneq tamarmi eqqagassalerinermut akiitsorpasuit "unittooratartitsisinnaallutik" suliassaqarfinnut allanut akiliisitsiniartarnermut akornutaasumik.

Naatsorsuinermit januar 2016-imeersumit, akiligassanik kinguaattooruteqartut sumi najugaqarnerinut agguataariffiusumi takuneqarsinnaavoq suliat eqqagassalerinermut tunngasut 70 %-ii inulaarlugit inunnut Qaasuitsup Kommuniani najugalinnut tunngasuusut. Taakkuli kisitsiserujussuupput.

Kommunini allani ajornartorsiut taanna aamma takussaavoq.

Suliassaqarfik taanna taamaattumik siunissami ataasiakkaanut toqqaannartumik akiligassanik nassitsinikkut imaluunniit toqqaannangitsumik akileraarutitigut aningaasalersorneqassanersoq isumaliutigissallugu pissusissamisoorpoq.

2.8 Akiligassanik akiliisitsiniarnermut tunngatillugu akissarsianik tunniussisarnermik ataqatigiissaarineq

Pisortat akissarsianik tunniussinermut politikkiat allaffissornerallu inuiaqatigiinni akiitsoqalertarnermut sunniuteqarsinnaanera eqqarsaatigineqarsinnaavoq. Assersuutigalugu juullimi akissarsisitsisarnerup atorunnaarsinneqarnera akiligassanut kinguaattoorutinut ukiup tullianut sunniutilerujussuusimavoq.

Akissarsiat 2012-imi juullertinnagu tunniunneqartarunnaarannut atatillugu INI-mut akiitsut dec.-p naanerani 2011-mi jan.-p naaneranut 2012-imi 39 pct-inik jan. naanerani 2012-imi jan. naaneranut 2013-imi 8 pct.-imik ikileriarsimapput. Kingorna piffissap taamaalinerani ukiup tulliani allannguut 13 pct.-imut qaffappoq, kingornalu ukiumut aalaakkaasumik 11 pct missaaniiginnalersimalluni, tak. tabeli 2.17.

Tabeli 2.17. 2011-2015 ukiut nikinnerisa nalaanni attartornermi akiligassanik kinguaattoorutinik akilersuisut.

Attartornermi akiligassanik kinguaattoorutinik akilersuisut, 2011 – 2015		
Ukiuq	Aningaasartai	Allanngortitsineq
dec. 2011	10.999.403	39 %
Jan. 2012	15.279.528	
dec. 2012	18.936.229	8%
Jan. 2013	20.436.225	
dec. 2013	24.855.960	13%
Jan. 2014	28.135.367	
dec. 2014	25.685.724	11%
Jan. 2015	28.390.863	

Najoqqutarisaq: Naatsorsueqqissaartarfik

Tabelimi ersersinneqarpoq pisortat akissarsianik tunniusseriaasiat inuiaqatigiinni akilitsortoqarneranut immaqqa sunniuteqarsinnaasoq taamaalillunilu INI-p inissiaataanik attartortunut allanut sunniuteqarluni.

Naalackersuisut ullumikkut akissarsiat qaammammi ulloq akissarsiffiusoq kingulleq nal. 02– unnuap qeqqata kinguninngua akissarsisitsisarput. Imaassinnaavorli sullissineq sukkasuumik pisoq, taamaasilluni akissarsiallit akissarsiassaasut ulloq akissarsiffiusoq sioqqullugu unnukku kontoanniilereersinnaallutik.

Kommunini imaluunniit namminersorluni suliffeqarfanni piffissat akissarsisitsiffiit assigiingissinnaapput. Naalackersuisulli suliassaqarfiisa avataanni sulisut ulloq akissarsiffissaat Naalackersuisut pisinnaanngillat aalajangissallugu.

Nassuiaammik sulfiaqarnermut atatillugu pisortanit kiisalu ineqarnermut, imermut innaallagissamuillu akiligassat ullunut 14-inut akissarsisarneruillu tuiluussarneqarsinnaanera eqqartorneqarpoq, matuma ataani aamma namminersorluni suliffeqarfimmuut atatillugu. Akiligassat tamakku nalinginnaasumik qaammattip aallartinnerani akilerneqartartussaapput. Ullut 14-ikkaarlugit akissarsisartut, PBS-imi ilaasortaangikkunik imaluunniit budgetkontoqanngikkunik akiliinissaminnut qulakkeerinnittunik, akiliiffissaq nalleraangat

akiliinissaminut ajornartorsiuteqarajuttarput. Oqallisiginninnermi ilanngunneqarpoq, taamaallaat qaammammut akissarsisitsinnaasoqarneris qkiisalu akiligassanut taaneqartunut akiliiffissanik tulluussaasinnaanisaaq, taamaasilluni ajornartorsiutit sapinngisamik annikillisinneqassammata, budgetkontonik PBS-imillu atuinertalerneqarsinnaallutik.

Missingersuutit PBS-imillu atuineq

Taamaalisukkut aningaasartuutitut aalajangersimasunut arlalinnut akiliiffissaaq qaammatip aallartinneraniusarpoq, taamaasilluni innuttaasut ilaannut periarfissiilluni akiligassanut taakkununga akiliinissamik pingaarnerutitsinnginneq aningaasanillu uninngatitsiinnanginneq, tamatuma kinguneranik akiitsoqalertoqartarpoq.

PBS-imik aqqissuussamut tunngatillugu ajornartorsiut tassaavoq akissarsiat isertitallu ineqarnermut akiliummut, innaallagissamut, kiassarnermut assigisaanullu aningaasartuutissat sioqqullugit innuttaasumit atorneqarsinnaasarnarat. Ilaannikkut ima pisoqartarpoq - PBS-imik aqqissuussamut ilaagaluartut - kontomit aningaasartuutitut piffissami ilanngaassiffissami matussutissaqartinneqartaralik.

Assersuutigalugu akissarsiat tallimangorneq 29. aprilimi atugassanngortinneqarput, PBS-ikkulli ataasinngorneq 2. majimi aatsaat ilanngaassisoqarluni. Ullut taaneqartut akornanni innuttaasup kontomi uninngasuutini tamaasa taamaalilluni tigusiinnaavai.

Aammali innuttaasunut arlalinnut ajornartorsiutaasarpoq, PBS-imik kiisalu budgetkontonik atuineq pituttuisuunngimmat, akiligassanillu aalajangersimasunit akiliinissamit allanik pingaartitsinerunissamut atorfissaqartitsisoqarsinnaammat. Matumani meeqqat nerisassaqartinneri atisassaqartinneri il.il. imaluunniit naleqqutitngitsumik pingaarnersiuiunerusinnaapput, assersuutigalugu pineqartut atornerluinermik ajornartorsiuteqarpata aannngajaarniutinillu assigisaannilluunniit pingaartitsinerullutik. Immikkoortoq 4.5-imi, ilanngaassivik pillugu nassuiarneqarpoq akiliisitsisarnermut aqqiisummut siunnersuut Færø-model-imik taaneqartartoq, kajumissutsimut tunnganngitsoq, kisianni pisortanit tapisiat ilaannik akiliinissamut atatillugu pinngitsoorani akiliisariaqarnermik piunasaqaateqartoq.

2.9 Aningaaserivinnut, kviklåninut akiitsut aamma aningaasanoortarneq (ludomani) immikkut

Nassuiaammik pisortanut akiitsut pingaarnertut pineqarput, matumani pisortat suliffeqarfiutaannut ingerlatseqatigiiffinnullu ineqarnermut, imermut, innaallagissamut kiassarnermillu pilersuinermut akisussaaffeqartunut. Akiitsulli taamaattut tamakkiisumik takutitsinngillat. Innuttaasut namminneq akiitsoqalersinnaanerat takussallugu aamma pingaaruteqarpoq.

Nassuiaammik atatillugu innuttaasut namminneq akiitsoqalertarnerisa ineriartornerat assersuutigalugu atuinissamut taarsigassarsinnermi aningaasanik atuisinnaatitaanermik kisitsisitigut paasissutissat pingaarnertit pissarsiariniarneqarput. Taamaalisukkut suliaasaqarfimmi paasissutissanik ersarissunik pissarsisoqarsinnaasimangillaq.

Aningaaseriviit sukumiisumik akiliisinnaassusermik naliliisarnerat naatsorsuutigisariaqarpoq, matuma ataani aningaaseriviit sukangasuumik Finanstilsyn-ip tungaanit aalajangersaaffigineqarput qulakkeerniarlugu, aningaaseriviit annertuumik annaasaqannginnissaat imaluunniit annaasaqarnissamut aarlerinartoqannginnissaat. Tamanna isumaqarpoq, inuit, aningaaserivinnut taarsigassarsisut

nalinginnaasumik aningaasaqarnerat pitsaasusartoq aningaaseriviillu annikitsuinnarmik tamakkununga annaasaqartartut.

Innuttaasut ataasiakkaat atuinissaat siuarsarniarlugu soorlu TV-mik, umiatsiamik, biilnik il.il. atuinissamut taarsigassarsiniartitsiviit kviklâneqartitsisartuullu allat tamatuma annertoqataanik taamaaliortarsimanaviangillat. Matumani taarsigassarsiat taamaattut internettikkut amerlanertigut erniaqqortuunngorlugit neqeroortigineqartartut ilanngullugit, tamatumani taarsigassarsisitsiniartartut aarlerinartorsiorsinnaapput. Taakkuninngalu taarsigassarsisartut nalinginnaasumik allaasarput, tassalu inuit annikinnerusumik isertitaqartartut, taakku aningaaserivimmit taarsigassarsinnaangiiivittarput imaluunniit taarsigassarsinissaat ajornakusoortarluni.

Nassuiaatip ingerlateqqinnerani nunatsinni aningaaseriviit pisiniarfiillu oqaloqatiginissaat pissusissamisussaaq, ilaatigut CSR-imik politikkeqarnermik taarsigassarsiat taamaattut akisunerinik atuisut paasinninnissaannik ikiorsinnaagamikkut neqeroorfigisinnaallugillu aningaasatigut pitsaannerusumik aqutsinissamik ilaatigut budgetkontomik pilersitsinikkut siunnerfeqartumillu siunnersuinikkut. Kviklân-illi nunani allani aningaaserivinnit aamma pineqartarput, taarsigassarsiallu taakku annertussusaat ilisimaneqanngilaq. Taakku iluarsiiffinissaat immikkut unammillernartuussaaq, tamanna naapertuuttuuppat. Tamatumani pisariaqarpoq immikkoortumi qulaajaasoqarnissaa.

Taamaasilluni aamma nammineq taarsigassarsinermi akiitsoqartarnermut atatillugu ajornartorsiut isertitat assigiinngissusaannik inuiaqatigiinnilu inissisimanermik ersersitsivoq. Inuit pitsaasumik isertitalit aningaaserivinni akikitsumik taarsigassarsinissaminnut taakkuninngalu akilersuinissaminnut periarfissaqarluarput, inuilli isertitakitsut taamannak periarfissaqaratik, periarfissanilli allanik akisuumik taarsigassarsisariaqartarlutik, taakkunanilu taarsigassarsiat isumaqatigiissutigineqartutu akilersornissaat ajornakusoornissaa qaffasissorujussusarpoq. Ajornartorsiut toqqaannartumik aaqqilivigineqarsinnaangilaq. Aaqqiissutaasinnaasoq ataavortoq tassaavoq isertitakittut ilinniagaqartinnerisigut ataavartumillu suliffeqalersinnerisigut isertitaasa annertusinissaat. Tamanna tunngavittut piffissami sivirusumi ingerlasussaaq. Tamatumunngalu atatillugu, akileraartarnermut isumaginninnermullu suliaasaqarfinni iluarsartuusseqqinnerit aggersut isertitakittuni qaffassaaqataasinnaapput.

Tassungu ilaavoq, inuit kviklân-inik taarsigassarsisartut, allanillu akiitsoqareersimagunik kingorna kviklâninik taarsigassarsiaminnut akilersuinissaminnut ajornartorsiuteqartartut pinaveersaartissallugit periarfissanik misissuinissaq pisariaqarsinnaavoq. Tamatumani inuit akiitsoqartarneranni takunnissinnaanerunermik pisariaqartitsisoqassaaq. Akiitsoqarneq pillugu nalunaarsuiffimmik pilersitsinerusinnaaneq taamaasilluni apeqqutinik arlalinnik pilersitsivoq, taamaattumik innersuussinissaq sioqqullugu erseqqissarneqartariaqartunik.

Immikkut ittunik akiitsoqalersinnaapput inuit ingasattumik aningaasanoortartut (ludomani). Aningaasanoortarnermi kaaviaartitat tamakkerlugit isigissallugit ajornakusoorpoq, aningaasanoortimmi taamaattut sumiiffinni assigiinngitsorpassuarni pisarmata, taakkunanilu amerliartuinnartortai Internetsikkut pisalersimmata. Aningaasanoortarneq inunnut ataasiakkaanut aningaasanoortartunut arlalippassuartigut ajortunik kinguneqartarpoq, kisianni aamma avatangiisinut.

Misissuinerit takutippaat nunatsinni ludomani nunanut skandinavianiittunut sanilliullugu atugaanerusoq. Ajornartorsiut aamma sumiiffiit ilaanni annertusinnaavoq, ileqqulersuutit aalajangersimasut ineriartortinneqarsimasinnaallutik, tak. meeqqat illersuisuata Aviâja Egede Lyngep angalanermit

nalunaarusiaa 2015-imeersoq. MIO-p nassuiaat pillugu tusarniaanermi akissutimini ilannguppaa, meeqqat inuusuttullu arfallit immikkoortuni arlalinni ludomani-mik eqqugaasartut. Nerisassanik, atisassanik imaluunniit pigisanik tigussaasunik allanik, ineriartornermut pitsaasumut peqqinnartumullu sunniuteqaqataasinnaasunik pineq ajorput. Matuma ataani misissuinermi "Kalaallit Nunaanni meeqqat atugarissaarnerat 2011"-mi ersepoq, meeqqat quliugaangata ataatsip angajoqqaami akornanni pinnguarajuttuunermik misigisaqarsimasartooq, taakkunani meeqqat pingasuugaagata ataatsip misigisarpaa, angajoqqaap pinnguarajuttuunera ilaqutariinnut pitsaanngitsumik sunniuteqartartooq.

2.10 Aningaasatigut ajornartorsiuteqartut pillugit paasissutissat pitsaanerusut Suliniutit assigiinngitsut pitsaanerusumik siunnerfeqartissinnaaqullugit pingaaruteqarpoq inuit aningaasatigut ajornartorsiuteqartutut taaneqarsinnaasut amerlassusii agguataarnerilu tamakkiisumik takusinnaanissaat.

Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfik aningaasatigut ajornartorsiuteqartut 2011-2015-imi naatsorsorneqarnissaannut aningaasanut inatsisikkut aningaasaliivigineqarsimavoq, taanna december 2016-imi saqqummerpoq.

Misissuineq, naatsorsueriaatsimillu nassuiaaneq uani nassaarineqarsinnaavoq:

<http://www.stat.gl/dialog/main.asp?lang=kl&sc=SO&subthemecode=p1&colcode=p&version=201605>

Naatsorsuinerup takutippaa, najoqqutani assigiinngitsuni aningaasaatikillioortut amerlanerpaartaat ima inissisimasut:

- Ukiunut naleqqiullugu, ukioqatigiinni 15-24-inik ukiullit 2015-imi agguaqatigiissillugu annertunerpaapput 6-7 %-iullutik. Tassunga peqqutaasut ilagisinnaavaat, eqimattat taakku ilaatigut inuusuttut sullittariaqakkatut taaneqartarnerat, arnat eqqarsaatigissagaanni meerartaarsimaneq ilaatigut pissutaasarpoq taamaattumillu piffissap ilaani suliffeqarfeqarfimmiissimanatik.
- Sumiiffinnut naleqqiullugu, immikkoortortaarfik Tasillami 2015-imi, agguaqatigiissillugu aningaasaatikillioortut 11%-iullutik amerlanerpaasimapput. Sanilliullugu immikkoortortaarfik Uummannami 1%-iullutik annikinnerpaasimallutik.
- Inoqarfinnut illoqarfinnut/ nunaqarfinnut agguarlugu 2015-imi kisitsisit imaapput: illoqarfinni innuttaasut 3 %-ii aningaasaatikillioortuupput, tassungalugu sanilliullugu nunaqarfinni, savaateqarfinnilu 8%-iullutik. Kisitsisit taakku inoqarfinni assigiinngissutsit annertuut pineqarput.
- Ilaqutariit qanoq ittuunerinut naatsorsorlugit, aappariinnut meeqqat amerlassusaat apeqqutaatinnagit sanilliullugit inersimasut kisermaat aningaasaatikillioortut amerlanerpaapput.
- Assinganik misissuinerup takutippaa, meeqqat inuusuttullu ilaqutariinni kisimiittumik inersimasulinniittut, meeqqanut inuusuttunullu ilaqutariinni aappariinnik inersimasulinniittunit aningaasaatikilliornerusartut.
- Naggataatigullu misissuinerup takutippaa suaassutsini assigiinngissutsit, taakkunani angutit amerlanerit arnanit aningaasaatikillioortuusarput. Ukioqatigiinni 15-24-nik ukiulinni arnat taakkuupput, aningaasaatikilliornerusut.

Paasissutissat misissuinermeersut kisitsisinilu isumaginninnermut tunngasuni allaneersut, pitsanngorsarneqarnissaannut sulissutigineqartut suliap ingerlaqqinnerani ilanngunneqassapput, matuma ataani inatsisilliornermi suliniutiflu allat nassuiaammit matumangga aallaaveqartuni.

3. Ajornartorsiutit

3.1 Paasissutissanik katersineq- akiitsoqartarnek pillugu ajornartorsiutit assigiinngitsut

Paasissutissat pingaarnertut immikkoortinniarnearput 1) piomassuseqannginnermut aamma 2) akiliisinnaassuseqannginnermut sakkut suut akiitsut akiitsullu akilersorniarnerni ajornartorsiutit aaqiiviginiarlugit iluaqutaasumik atornerqarsinnaanersut toqqarniarneqarlutik.

Ajornartorsiutit taakku suliasaqarfii makku eqiteruffigaat:

Akiliisinnaassuseqannginneq - isertitakitsut

- Meeqqanut inissinneqartunut angajoqqaat akiliutaat
- Meeqqanut akilersuutit
- Utertitsisussaatanik ikiuineq
- Ulluunerani paaqqinnittarfinnut akiliutit
- Ineqarnermut akiliutinut BSU-milu taarsagassarsianik akiliineq

Akiliisinnaassuseqannginneq - akunnattumik isertitaliit isertitaqqortuullu

- Eqqagassalerinnermut akiliutit
- Akileraarutinut akiligassat
- Ulluunerani paaqqinniffiit.
- Meeqqanut akilersuutit
- Ineqarnermut akiliutinut BSU-milu taarsagissarsianik akiliineq

Taakku saniatigut paasissutissat makku takutippaat:

- Akiitsullit tassaannerusarput isertitakitsuneersut, taamaattoarli
 - meeqqanut akilersuutinut eqqagassalerinnermullu akiitsut minillugit.
- Sumiiffinni assigiinngitsuni akiitsut annertussusaat assut assigiinngillat, tassuunakkut ersersinneqarpoq akiitsut pinngitsoortinniarlugit ikilisinniarlugillu assigiinngissitaartumik iliuseqarfigisariaqartut.
- Akiitsut ilaat immikkut eqqumaffiginiarnissaat pisariaqarpassippoq:
 - Akilersuutit – tunngavilum akiiitsut namminersortut akornanni (pisortanit isumagisassanngortinneqarsimasut kommunit tunniussinerisigut - ajornartorsiut annertusiartuinnarpoq, eqqartuussivinni ingerlanneqarnerat kigaappat ajornartorsiut annertusiartussaaq.
 - Eqqagassalerineq – annertusiartorpoq, annertunngitsunik akiligassallit amerlapput akiliisitsiniarnerlu akisunerulluni.
 - Akileraarutit A-t – ikiliartorput, immaqaa aningaasaqarnikkut pissutsit pitsaanerusut suliniutit amerlineri pissutigalugit, taamaattut attanniartariaqarput
 - Ulluunerani paaqqinnittarfiit kommunit akornanni assigiinngillat, ilaatigut inissat akeqanngitsut angajoqqaallu assigiinngitsunik akiliuteqartarnerat pissutigalugit.
 - Meeqqanut inissinneqartunut angajoqqaat akiliutaat
 - Pisortanit ikiorsiissutit utertinneqartussat piitsuunerumut akiliisinnaassuseerunnermullu pisltsisinnaagunarput

- Ineqarnermut tunngasut ajornartorsiutinik annertuumik nassataqarfiusoq. Taamaattumik ajornartorsiutit suliassaqarfimmi tassani ataani sukumiisumik itisilerlugit allaaserineqarput.

3.2 Ineqarnermut suliassaqarfimmi ajornartorsiutit immikkut

Grønlandsbankenip tusarniaanermi akissuteqaatimini taavaa, attartortuni inoqutigiinni annertuumik isertitaqartartuni akileerusussuseqannginnerup takussutigisinnaagaa, akilersuinissamut aaqjissuussinissamut isumaqatigiissuteqarnissap nangartarnissaa immiut akilersinnaasoq. Matuma ataani aningaaserivik isumaqarpoq, pisortat attartortitsisartullu akiliisitsiniarnermik aaliartitsiniartarnerat arriippallaartoq kiisalu annertuumik akilersinnaanngitsaq akiligassanik akiliinissaq.

Ineqarnermut suliassaqarfimmi ajornartorsiutit arlaqartut pineqarput, taakku attartortunit, immikkoortortanit allaffissornikkullu aqutsinermi isummorsorfigineqarsinnaapput.

Attartortut unamminiagassaat

- Inissiat ullutsinnut naleqqutinngitsut immikkoortortaqaarfimmi aningaasakilliorneq pissutigalugu
 - Inissiat inoqanngitsut akiligassanillu kinguaattoorutillit amerlagaangata immikkoortortaqaarfiit aningaasatigut nammakkerneqartarput, taamaaliitutik aserfallatsaaliuineq aningaasassaqaartinneqarnani. Attartortut ajornerusunik ineqartariaqarnerannik nuunnissamullu periarfissalunnerunerannik kinguneqarpoq.
 - Ineqarnermut akiliutit ullumikkut naammattumik qaffassallugit periarfissaqanngilaq unamminiagassat sakkortuneruliinnartussaammata.
- Inissiat pitsaanngitsut amerlapput ineqarnerlu akisulluni.
 - Immikkoortortaqaarfiit arlallit aningaasatigut ingerlanerliornerisa kingunerisaannik aserfallatsaaliugassat amerliartorput peqatigisaanillu ineqarneq akisoreeqimmat iluarsagassaagallartut iluarsaanneqarsinnaanatik ilaatigut inissianut inoqanngitsunut aningaasartuutit pissutigalugit.
- Inissiat assigiinngitsut maannakkut innuttaasut pisariaqartitaannut tulluartut amigaataapput⁶.
 - Ilaqutariit inoquteqassusii agguaqatigiissillugit ikiliartorput, inissiallu minnerit (akikinnerillu) pisariaqartinneqartut amerlanerupput pingaartumik illoqarfimmi annerusuni.

Immikkoortortaqaarfiit unamminiagassaat

- Ineqarnermut akiligassat kinguaattoorutaasut amerligaluttuinnarput ilaatigut suliffissaaleqineq inoqatigiinnikkut ajornartorsiutit pissutigalugit, pingaartumik inoqarfimmi minnerusuni.
 - Immikkoortortaqaarfiit aningaasatigut artukkerneqarnerat
 - Ineqarnerup akisunerusariaqarneranik malitseqarpoq
 - Inissianik allaffissornikkut aqutsineq akitsorsarneqarpoq - aningaasartuutit attartortut ineqarnermut akiliutaatigut akilerneqartussa
- Nuna tamakkerlugu siunissaq ungasinnerusooq eqqarsaatigalugu ineqarnermut politikkeqanngippat (nuna tamakkerlugu pilersaarusiortoqanngippat) iluarsaassinermut aningaasaliissutit naapertuutinngitsumik atornerqaratarsinnaapput allaffissornikkullu aqutsineq pisariusoq akisulluni
 - Taamaaliitutik aserfallatsaaliinermut aningaasaliissutit sunniuteqarnerluttumik atugassanngussapput, inissianut kingusinnerusukkat atorunnaartussanut atornerqaratarsinnaallutik.

⁶ Immikkoortumut pilersaarutit nutaat, siunissaq eqqarsaatigalugu ineqarnerup ataqatigiissaarneqarneranik pitsaanerumik periarfissilisinnaalluarput, ingammik kommunini pilersaarutinut ataqatigiissaarneqarunik. Tamanna immikkoortumi ukiorpaalunni annertuumik aningaasaliinissanik piumasaaqarpoq.

- Attartortut taamaalillutik inissiani ullutsinnut naleqqutinngitsuni najugaqaannartariaqassapput
- Attartornermut suliaasaqarfimmi inatsisiliorneq ullutsinnut naleqqutinngitsoq, tak. Oqaasertaliussat sinillimmiittut 4.1. Ini A/S-ip Iserit A/S-illu attartorneq pillugu inatsimmut allannguutissatut siunnersuuteqarsinnaanerat
 - Inissianik atuisinnaaneq killilersorneqarpoq
 - Ineqarnermut akiligassanik kinguaattoorutaasunik sunniuteqarluartumik akiliisitsiniarneq akornquserneqarpoq
 - Immikkoortorta qarfiit aningaasaqarnerannik sunniuteqarluartumik aqutsineq akornquserneqarpoq
- Attartortunik anisitaanikunik inissigallartarnermut atatillugu immikkoortorta qarfiit aningaasatigut nammakkerneqartarput ineqarnerlu akisunerulersittarlugu
 - Attartortut akiligassanik kinguaattoorutiminnik akiliinngitsunik anisitsineq ajornakusoortarpoq.
 - Akiligassanik kinguaattoorutillit akornanni arlalinnik kinguaattoorutillit suliallu amerlasoorpassuit inissiatileqatigiiffinnut annertuumik aningaasartuutitigut nammakkiisarput, naggataatigut attartortunit akilerneqartussaq.
 - Politiit assigiinngitsunik suleriaaseqarnerat sullissinerallu sivisooq immikkoortorta qarfiit aningaasaqarnerannut pitsaanngitsumik sunniuteqartarpoq attartortullu naapertuullu artumik ingerlatsisoqartariaqarneranik misigisarnerannik attuisarluni.

Allaffissornikkut aqutsisumut unamminiagassat – attartortunut immikkoortorta qarfinnullu sunniuteqartarpoq

- Digitaliseriineq amigarpoq, pingaartumik NemID-p atugaanera amigaataavoq pinngitsoornanilu Nemkontomik pilersitsisannginneq allaffissornikkut aqutsinermut akisunerulersitsisarpoq pisariunerulersitsisarlanilu.
 - Digitaliseriineq annikippat imminut sullissinnaanerup annertusisinnaanera killeqassaaq, taamaaliortoqartuuppat allaffissornikkut aqutsineq sunniuteqarluarnerulissagaluarpoq ineqarnerlu akikinnerussagaluarluni kiisalu attartortunik sullissineq ataatsimut isigalugu pitsaanerussagaluarluni.
- Inissiat siammarsimanerujussuat allaffissornerlu aningaasartuuteqarfioqisoq attartortunullu assigiinngitsumik sullissineq
 - Suliaasat suliarineqarnissaannut piginnaasat qaffasissumiitinnissaat ajornakusoorpoq
 - Sanasunik assigisaanillu suliaasanik suliarinnittussanik amigaateqartarneq
 - Aserfallatsaaliuinermut aningaasartuutit annertunerulertarput, taamaalilluni aningaasat aserfallatsaaliuinermut atorneqartussat ikinnerulertarlutik
- Boligstøttenik aqqissuussineq ullutsinnut naleqqutinngimmat akiitsunik akilersuinissamut pisussaaffiliisarnermik equtitsisarpoq allaffissornikkullu aqutsineq eqartuulluni.
- Inissiatileqatigiiffinni misilittagaavoq, akiitsullit amerlasuut (piviusumik akiliisinnaagaluartut) aatsaat politiit ilanngunneqaraangata, attartortup inigisaminit anisitaqqusaaneranut atatillugu akiliinissartik pimoorutilersaraat.

Eqqartuussummik naammassisitsiniaasartunut unammilligassat - politiit

Eqqartuussummik naammassisitsiniaasartut allaffissornikkut annertuumik suliaakkorsorneqarput, attartortunik anisitseqqusinernik isummernissamut suliaasanik amerliartuinnartunik. Suliaasat amerlavallaarnerisa kingunerisinnaavaa suliat suliarineqarnerisa sivisuujusarnerat, ingammik

anisitseqqusinermi suliamik saqqummiussinermut atortussat pitsaasuunatillu amigarpata. Taamaalisukkullu suliaassat taamaattut piffissat ilaanni kingulliunneqartariaqartarsimapput, politiit suliaassaasa allat tuaviornerusut siulliunneqarnerini.

Inuiaqatigiinni unamminiagassat – attartortunut, immikkoortortaqaqfinnut inissiaatileqatigiiffinnullu sunniuteqartartoq

Pisortat innuttaasut amerlanerpaartaannut inissianik pilersuisuupput aamma innuttaasunut inissianik pisinikkut imaluunniit attartortitsiviit namminersortut aqquutigalugit pilersorsinnaasut ilanngullugit. Pissutaasut ilaat tassaavoq atorfiit amerlasuut pisortat inissiaataannit atorfirmut atasumik inissiamik neqeroorfigineqartarnerat.

Pisortat inissianik pigisaminnik attartortitsisarnerannut pissutaasoq pingaarneq tassaavoq innuttaasunut inissianik imminnut pisariaqarnerattut annertutigisumik pilersorsinnaanngitsunut pilersuineq. Tamanna isumaqarpoq, ineqarnermut akiliutit annertussusilerneqarnerat innuttaasut taakku isertitaat tunngavigalugu annertussusilerneqartartut, taamaattumillu ineqarnermut akiliutit niuerfimmit appasinnerungaatsiartarlutik. Taamaattumik attartortitsisartut namminersortut ineqarnermut akiliutit taamaaqataannik neqerooruteqarsinnaanngillat, taamaattumik taakku amerlanngillat aaqiissutissatullu kingullertut toqqarneqartarlutik.

Ineqarnermut suliaasaqarfimmi tamanna equititsisarpoq noorarsinnaanissamullu periarfissanik killiliisarluni, innuttaasut amerlasuut illoqarfinnut allanut suliffinnulluunniit allanut nuussinnaanngillat nuukkusunnatilluunniit pisortat inissiaataannik neqeroorfigineqanngikkunik. Taassuma saniatigut pisortat inissianik sanaartornermut pisortat aningaasarpassuarnik aningaasaliisarput.

Pisortat inissiaataat taamaattumik innuttaasunut inissianik imminnut pilersorsinnaanngitsunut sammitinneqartariaqarput, tassami aamma pisortat inissiaataasa ilaat atorfirmut atatillugu neqeroorutigineqartarnissaat naatsorsuutigisariaqarmat sullsussarsiortarneq pissutigalugu, pingaartumik suliaasaqarfimmi aalajangersimasuni, soorlu peqqinnissaqarfimmi. Aamma isumaliutersuutigineqarsinnaavoq atorfirmut atatillugu ineqarnerit piffissaligaasarnissaat imaluunniit ineqarnermut akiliutip isertitaqarneq naapertorlugu aqqinneqarnissaa.

Immikkoortumili misissueqqissaarnermik suliaqartoqartariaqarpoq, matumani annertuunik allannguinninnermi, kiisalu naatsorsuutiginnisamik kinguneqarsinnaanera, matuma ataaniminnerunngitsumik peqqinnissaqarfimmi sulisoqatigiinnik annertuunik ussagaanermut aalajangiusimanninnermullu atatillugu sunniutit pitsaanngitsut pinngitsoorniarlugit eqqussiartuaartoqarsinaassasoq.

4. Aaqqiissutissaasinnaasut

Aaqqiissutissatut siunnersuut akiitsut akiitsunillu akilersuisitsiniarnermi tunngaviusumik immikkoortunut marlunnut sammitinneqartariaqarpoq:

1. inuttaasut akiliinissamut piumassuseqanngitsut, aamma
2. innuttaasut akiliisinnaassuseqanngitsut.

4.1 Akiitsut pinaveersaartinnissaannut annikillisinnaannullu suliniarneq assigiinngisitaartoq pisariaqarpoq

Innuttaasunut akiliisinnaassuseqanngitsunut tunngatillugu aaqqiissutaasinnaasoq tassaaavoq:

Pisortat suliffeqarfiutaanni aningaasanik aqutsinerup pitsaanerutinnissaa

- Akiitsunik isumakkeerinninnissamut periarfissat pitsaaneruset, innuttaasut ataasiakkaat aningaasatigut inissisimanerisa tamakkiisumik minnerpaamillu pisortanut akiitsoqarneq ilanngullugu isiginiarneqarnissaat.
- - Namminersorlutik Oqartussanut kommuninullu akiitsut akilerneqarsinnaanngitsut nalikillisaavigineqarnerat

Isumaginninnermi inatsisiliorneq

- Pisortanit ikiorsiissutinik utertitsisussaataitaasarnermik atuinerup annikillisinneqarnissaa
- Qaqugukkut akilersuutitut akilersuisussaataitaanermi killiliussat qaffasinnerussanersut allatulluunniit suliarinninnermut aqutseriaaseqarneq.
- Atornerluineq akiorniarlugu suliniutit annertusineqarnerat
- Meeqqanut inissinneqarsimasunut angajoqqaat akiliuteqartarnerisa naleqqussarneqarsinnaanerat
- Ulluunerani paaqqinnittarfimmi meeqqanut assigiimmik inissanik akeqanngitsunik angajoqqaanullu akiliuteqartitsinermik atuneq

Imminut ikiorsinnaalernissaaq siunertaralugu ikiorsiineq

- Inooqatigiinnermi aningaasatigullu ajornartorsiutit ikiorsiiviginiarlugit siusissukkut pinaveersaartitsinermillu suliniuteqarneq, matumani
 - Akiitsut pillugit assigiinngitsutigut siunnersuineq, matumani
 - Namminerisamik aningaasaqarneq pillugu ilinniartitaanermut ilanngullugu ilinniartitsissutigineqartalernissaa
 - Aningaaserivilt suleqatigalugit ilaatigut PBS-imik aaqqiissuussamik aamma budgetkontomik atuinerunissaa
 - Kommunit akornanni suleriaatsit pitsaanerpaat atorlugit (Best practice) immaqalu siunnersuisoqarfimmik

Assersuutigalugu Qeqqata Kommuniani akiitsut akiitsunillu akilersuineq immikkut pingaartinneqarpoq, tassani kommuni immikkoortumi aaqqiissuulluakkamik sulivoq, tassani siuariartorneq pillugu ataavartumik kommunalbestyrelsemut ilisimatitsisarluni.

Innuttaasunut akileerusussuseqanngitsunut tunngatillugu aaqqiissutaasinnaasut:

Pisortat suliffeqarfiutaanni aningaasanik aqutsinerup pitsaanerutinnissaa

- Akiligassanik kinguaattoorutaasunik akiliisitsiniartarnerup nukittorsarneqarnissaa isiginiarnerunissaalu
- Akiligassat kinguaattoorutit pinngitsoortinniarlugit sakkussat pitsaannerusut, matumani ilanngaassivik ilanngullugu (2018-imi atuutilertussanngorlugu akuerineqassappat)
- Piffissamik akissarsianik tunniussillunilu nuussisarnerit pisortallu aalajangersimasunut akiliisitsiniartarnerannik ataqatiglinnerusumik aaqqissuussineq.
- Namminersorlutik Oqartussani, suliffeqarfinni namminersorlutik oqartussanik pigineqartuni mmaqalu kommunini atorfillit atorfirminnut atatillugu ineqartut akissarsiaannit ineqarnermut akiliutit peerneqartarnissaat, suliffeqarfiit namminersortut ilaanni pisartunut assigusumik, kiisalu pisortani siornatigut pisarsimasutut. Tamatuma eqqunneqarnissaa sioqqullugu, tamatuma nassatassai inatsisitigullu pissutsit pillugit qanimut misissuisoqassaaq.

Aaqqissuussinermik allanngineq

- Eqqagassalerinermut akiliisarneq – akileraarutikkoorlugu, immaqa suliassat pisariaqavissuinnaat.
- Akilersuutit – aaqqissuussinerup tunngavii pillugit isumaliuteqarneq, matuma ataani eqqartuussiveqarfimmi utaqqisut pinaveersaartinniarlugit sulianik tamakkuninnga aalajangiisartussanik ataatsimiititalianik pilersitsisinnaaneq kiisalu akilersuutininik suliaqarnermut atatillugu isertitakinnerusut isumagineqartarnissaat pillugit isumaliutersuutit.
- Kinguneqartitsinikkut piimassuseqalersitsiniaanerit, matuma ataani innuttaasunut akiliisinnaassuseqartunut akileerusungitsunullu akiliinngitsunut sukannernerusumik kinguneqartitsisinnaanermik isumaliutersorneq.
- Akiitsut ineriartornerat pillugu innuttaasunut paasissutissiineruneq, akiitsunillu pinaveersaartitsinermut suliniuteqarneq.

Innuttaasunut akileerususseqanngitsunut suliniutit iluatsippata iluanaaruteqarnermik kinguneqassaaq ilaatigut ilanngaassiviup atulersinneratigut ilaatigullu eqqagassalerinermut akilersuutinullu akiliisarnerup allanngortinnerisigut.

4.2 Ineqarneq pillugu immikkut:

Akiitsut akiitsunillu akilersuineq pillugit ajornartorsiutit aaqqiiviginissaannut qanoq ataqatigiissumik suliniuteqartoqarsinnaaneranik ersarissarniarlugu ineqarnermut suliassa qarfik tamakkiisumik aaqqiissuteqarniarnermi aallaavittut atorneqarsimavoq

4.2 Ineqarnermut suliassa qarfimmi akiligassanik kinguaattoorutaasunik akiliisitsiniarnermi ataqatigiissumik suliniuteqarneq

Ineqarnermut suliassa qarfimmi arlalinnik immikkullu ittunik ajornartorsiuteqaraluartoq tassani piviusunik suliniuteqarnikkut aaqqissuussineq suliassa qarfinni allani ajunngitsumik sunniuteqarluarsinnaassapput.

Taamaattumik akiligassanik kinguaattoorutaasunik akiliisitsiniarnermi ataqatigiissumik suliniuteqartoqarnissaa siunnersuutigineqarpoq, matumani ineqarnermut akiligassat kinguaattoorutaasut, akiligassanillu kinguaattoornerup annerulinninnissaanut pinaveersaartinnissaalu ilanngullugit.

- Innuttaasunik akiitsulinnik siunnersuineq ilitsersuinerlu, matuma ataani kommunit inissiaatileqatigiiffiillu akornanni ataqatigiissaariluarneruneq.
- Siunertamut naapertuutinngitsunik akiitsaqalerarnerup pinaveersimatinnissaanut suliniutit ilaatigut innuttaasut inuusunnerusut eqqarsaatigalugit.

- Pisortani oqartussaasunut, suliffeqarfinnut Namminersorlutik Oqartussanit pigineqartunut namminersortunullu allaffissornikkut pisariunngitsumik sunniuteqariuartumillu akiligassanik kinguaattoorutaasunik akiliisitsiniarnermi sakkussat pitsaannerusut. Sakkut suut pisariaqartinneqarnersut apeqqutaatillugit (allaffissornikkut aqutsinerminnaanngitsoq), ilimanarpoq inatsisitigut tunngavigisassat pisariaqartinneqartut ilanngunneqartariaqassasut. Akiliisitsiniartarnermut sinaakkutissat aallaavittut eqqartuussisarnermik inatsimmi aalajangersarneqarsimapput. Namminersorlutik Oqartussat akiliisitsiniartarnermut inatsisaat eqqartuussisarnermik inatsimmut tapertaavoq. Naggataatigut eqqartuussisarnermik inatsimmi iluarsiisoqarnissaa pisariaqarsinnaavoq.
 - Imaassinnaavoq Namminersorlutik Oqartussat inatsisiliaanni atuuttumi kiisalu akiitsunik isumakkeerinnittarfik akiliisinnajunnaarneq pillugu inatsimmimmi isumakkeerinnittarnermut malittarisassat assigiinngitsut amigaatigineqartut. Nutaamik akiitsut pillugit siunnersuisarfeqalernikkut sulinerup ilarujussua innuttaasut akiitsuminnik isumakkeerinnittoqarnissaanik qinnuteqarsinnaanerannut iluaqutaanissaa naatsorsuutigineqarpoq.
- Suleriaatsit assigiinngitsut atorneqarnerat unitsinniarlugu akiliisitsiniartarnermik oqartussaasut sulinerannik nalilersuineq.
 - Eqqartuussummik naammassisitsiniaasartut assigiinnerusumik sulinissaat siuarsarniarlugu, siunnersuutigineqarpoq, politiit eqqartuussummik naammassisitsiniaasartut sulinerat nalilersorneqassasoq inissiatileqatigiiffinnik suleqateqarnerup pitsanngorsarnissaanut periarfissanut sanilliullugu. Akiliisitsiniartarnermik oqartussaasunik suleqateqarneq aamma ineqarnermut immikkoortumiinnaanngitsoq immikkoortunili allani naleqqussinnaavoq.
 - Nalilersuinerup taamaattup ilaatigut takutissinnaavaa inissiatileqatigiiffimmit eqqartuussummillu naammassisitsiniaasartut qanoq assigiinngitsigisumik suliaqariaasiat. Tamatuma ilaatigut allaffissornikkut suleriaatsimik assigiissitaarnerusumik suliaqartalernissamut siunnersuutinik tigussaasunik inerneqarsinnaanera aamma allagartani nalinginnaasumik atortakkani skabeloninik atorsinnaanissamut kiisalu taakku suliaqartarnerup sivilissusaanik aamma sulisut artukkerneqarnerannik annikillisisansersut, imaluunniit immikkoortumi suliasat kivinnissaannut sulisussanik amerlanerusunik pisariaqartitsisoqarnerisut nalilersornerat. Tamanna suliasanik suliarinnittarnerup sivilissusaanut appaaqataassaaq, siunissamilu akiitsunik annikillisaqataassalluni, eqqartuussummik naammassisitsiniaasartut assigiissaarnerusumik iluaqutaanerumillu iluuseqarsinnaanissaat naatsorsuutiginarpat.

Attartorneq pillugu inatsimmi tulluarsaaneq

- Attartorneq pillugu peqqussutip naleqqussarneqarnera ineqarnermut suliasaqarfimmik nutarsaaniaanermi ilaatigut nassuiaatip matuma suliarineqarneranut atatillugu INI A/S-ip aamma Iserit A/S-ip inassuteqaataat isummerfigisariaqarput, tak. oqaasertaliussat sinilikkat 4.1.

Oqaasertaliussat sinilikkat 4.1. Ini A/S-ip aamma Iserit A/S-ip attartorneq pillugu inatsimmut allannguutissatut siunnersuutaat

Ini A/S-ip aamma Iserit A/S-ip inisslanik attartortitsisarneq pillugu inatsisartut peqqussutaannut allannguutissatut siunnersuutaat

Unammilligassat:

Immikkoortortaqaarfinni attartortut (aamma aningaasakilliornerusut) –

Immikkoortortaqaarfimmi nammaqatigiinneq aqutugalugu – isumaginninnermi

tunniunneqartartunut attuumassutilinnut aningaasartuutitut akileeqataasarput.

Inassuteqaatit - § 22:

- Isumaliutigineqartariaqarpoq isumaginninnermi tunniunneqartartunut atatillugu qularnaveeqqusiisarneq piffissamut najugarinninnermut tamarmiusumut atuutilersinneqassannginnersoq, Inissiammi taakku qimanneranni annertuunik akiligassiisoqartarmat.
- Attartortut pisortat inissiaataannut akiligassanik kinguaattoorutillit isumaginnittoqarfiup inissiaataannut akiligassat kinguaattoorutaasut akilereertinnagit innersuunneqarsinnaasariaqanngillat, akiligassat kinguaattoorutaasut Iserit A/S-imut imaluunniit Inissiaatileqatigiiffimmut Ini A/S-imut tunngasuuneri apeqqaatinnagu.

Unammilligassat:

Sulisut atorfillimut atatillugu inissiamik tunineqarsinnaapput atorfillimut atatillugu inissiamut allamut akiligassanik kinguaattooruteqaraluarlutik.

Inassuteqaat – § 22, imm. 1, nr 5 nutaaq:

- Sulisoq akiligassanik kinguaattoorutilik atorfillimut atatillugu inissiamik tunineqarsinnaassanngilaq.⁷

Unammilligassat:

Inoqutigiit aningaasaateqarluartut ineqarnermut tapiissuteqartitsineq aqutigalugu ikiorserneqartarput. Tamanna isumaqarpoq attartortunut aningaasakilliortunut ikiorsiissutaasinnaasut ikinnerulissasut taamaalillutik akiligassat kinguaattoorutaasut amerlanerulissallutik.

Inassuteqaat – Kapiteli 4 – Ineqarnermut akiliutit angissusilerneqartarnerat, ineqarnermut akiliutit iluarsivigineqartarnerat allaffissornikkullu agutsineq:

- Ineqarnermut akiliutit angissusilerneqartarnerat inissiat ingerlanneqarnerannut aningaasartuutitut naapertuutissapput, matumani aningaasaliisarneq ilanngullugu.
- Aningaasaatinit iluanaarutit sanaartornermi aningaasartuutitut tamarmiusunut

⁷ AIS16-imi aamma AIS17-imi tamanna pillugu oqaasertaliussanik ilanngussisoqarpoq:

“ Illuut A/S-ip inissiaatai utaqqiisaasumik inissianngortinniarlugit, allatulluunniit utaqqiisaasumik inissianngortinniarlugit imaluunniit sulisunut inissianngortinniarlugit Naalakkersuisut aalajangerpata, ineqarnermullu akilersuutunik kinguaattoortoqassappat aamma init inuttaqanngitsut annaasaqarfiussappata Namminersorlutik Oqartussat ataanni ingerlatsivik inissianik atuinissamik imissuteqartoq taakkuninnga isumaginnittariaqassaaq. Taamaalilluni annaasaqarsinnaanermut qularnaveeqqut malltsigisaanik aningaasartuutunik ilaqartarpoq, soorlu attartortut nikinneranni nalinginnaasumik iluarsaanermut aningaasartuutit matussuserneqanngitsut, pinngitsaalliisummik anisitaasoqartillugu pisattanik poortuinnermut toqqortuinnermullu klisalu akiliisitsiniartartoq Illuut A/S ineqartitsigallarnissamik piumasaqarfigippagu ineqartitsigallarnermut aningaasartuutit. Annaasat Namminersorlutik Oqartussanut saqqummiutinnginneranni naatsorsorneqarsimassapput.”

Taamaasilluni INI-mut periarfissaavoq Namminersorlutik Oqartussani atorfillip naatsorsuutai nassuteqqissallugit, taamaasillunilu inissiaqarfiup annaasaqaatissai annikillissillugit.

Tamannali periarfissaq atorneqarnikuunngisaannarpoq. Tamanna naammassineqassappat, immikkoortortanik inissiamut normuutilinnik oqaloqatiginneqqaartoqassaaq. Aamma isertitanik annaasaqaatissanik oqimaaqatigiissaarinissamut periarfissat atorneqarnikuunngisaannarput – peqqussummi periarfissiisoqaraluartoq.

ilanngullugit naatsorsortariaqarput, miiterimut 15.000 kr.-it ataallugit kisiisa pinnagit². Ilanngullugu aningaasaatinut iluanaarutit 3 %-imut qaffattariaqarput immaqa ukiut tallimat sinnerlugit immaqa ukiumut 0,3 pct.-imik qaffaateqartillugit

- Paarlattuanik ineqarnermut tapiissutit ilaneqartariaqarput.

Unammilligassat:

Nuunnermi akiligassanut amigartumik akiliisinnaassuseqarneq.

Inassuteqaat - Kapiteli 5 – Qularnaveeqqusiissummik ineqarnermullu akiliummik akiliisarneq, § 37 aamma § 37, Imm. 2-mut tunngatillugu:

- Qularnaveeqqusiissut maannakkut atuuttumit ineqarnermut akiliutit qaammatit pingasuusunit qaffanneqartariaqarpoq (assersuutigalugu qaammatit arfinillit) taakku nuunnermut akiligassanut matussusiisinnaanerupput kiisalu akiligassanut kinguaattoorutaasunut.
- Maannakkut qularnaveeqqusiisarneq imaalillugu allanngortittariaqarpoq, naafferartumik akilersuinissamut periarfissaq peerlugu isumaginninnermilu inatsimmi kommunit ernialinnik taarsigassarsisisinnaanerit periarfissaalerluni imaluunniit kommunit sillimmasiisoralugit aningaaserivinni taarsigassarsisinaanngortillugit.

Unammilligassat:

Isorliunerusuni inissianik nalinginnaasumik iluarsaassineq akisuvoq.

Inassuteqaat - Kapiteli 7 – Aserfallatsaaliuineq, iluarsaassineq atuinerlu, § 47:

- Inatsimmi maannakkut atuuttumi ima oqaasertaqarpoq, tassalu inissiaq iserternermi qimanneranilu nalinginnaasumik iluarsaanneqarsimassasoq (Danmarkimi A-mik aaqqiissutitut taaneqartartoq). Danmarkimili aamma B-mik aaqqiissuteqarpoq, imaappoq inissiamik attartortut allanngornerini nalinginnaasumik iluarsaassisoqartariaqanngitsoq, aaqquissuussineq taamaattoq isorliunerusuni iluaqutigisinnaavarput.

Unammilligassat:

Pissusilersuutit sakkortunerusumik aqunneqarnissaannut suliniutit pisariaqartinneqarput kiisalu attartortut akiligassanik kinguaattooruteqartut akiliisitsiniarnermik sulinerlutik akiliinerusariaqarlutik.

Inassuteqaat - Kapiteli 11 – Attartortitsisup attartornermut isumagatigiissummik atorunnaarsitsisinnaatitaaneramik pisinnaatitaaffik, § 73 aamma § 74, Imm. 3-4:

- Najugaqartutut akiligassat akilerneqanngippata aamma attartortitsinerup atorunnaarsinneqarsinnaanera ilanngukkusunneqarpoq.
- Nukingisaarinermi akiliut 250 kr.-inut allanngortinneqarusuppoq (maannakkut 150 kr.-iusoq taarserlugu).
- Atorunnaarsitsiniarnerup taamaatinneqarneranut akiliut 250 kr.-inut allanngortinneqarusuppoq (maannakkut 150 kr.-iusoq taarserlugu).
- Periarfissaq alla tassaasinnaavoq akiliutinut akigititat nalunaarummi imaluunniit aningaasanut inatsimmi oqaasertaliussani aalajangersarneqartillugit, akigititat taamaalilulugit iluarsivigineqarsinnaanerit ajornannginnerulissaaq.

Unammilligassat:

Ineqarnermut, imermut, kiassarnermut qularnaveeqqutinulluunniit akiligassanit kinguaattoorutaasut allat, soorlu aseruineri naafferartumik akilersuisussanngortitsineri taamaatitsinissamut tunngaviusinnaasut.

Inassuteqaat - § 73:

- Pisortat inissiaataanik attartortitsisup attartortitsineri isumaqatigiisummik taamaatitsissaaq ineqarnermut, imermut, kiassarnermut, qularnaveeqqussutitut allamulluunniit akiligassanut kinguaattooruteqartoqarpat.

Unammilligassat:

Initut inoqanngitsunut aningaasartuutit:

Inassuteqaat - Kapiteli 10 – Attartornermik taamaatitsineq, § 70, Imm. 2.:

- Attartortut taarserarnerannut atatillugu aningaasartuutit attartortut akileeqataaffiginerusariaqarpat.
- Attartortut siumut ilisimatitsinissaannut piimasaasut maannakkut atuuttut qaammammik ataatsimik sivissuseqartut qaammatitut marlunnut pingasunulluunniit sivitsortinneqarnissaat kissaatigineqarpoq kiisalu attartortut kingusinnerpaamik siumut ilisimatitsinerup naanera qaammatip affaanik sioqqullugu attartortut nuussimassasut taamaalilluni taamaatitsinerup sinnerani ulluni 14-ini inissiat iluarsaaneqartarsinnaaqqullugit. Tamanna inissianut ineqarnermut akiliutinut pitsaasumik sunnuteqassaaq attartortitsinermilu annaasaqaataasartut annertuumik ikilisinneqassallutik.

Unammilligassat:

Ineqarnek pillugu maalaaruteqartarfiup Illuut A/S-ip pigisaanut tunngasunik naammagittaalliutinik suliarinninnissaminut piginnaatitaanngilaq.

Inassuteqaat - Kapiteli 14 – Ineqarnek pillugu maalaaruteqartarfik, § 82:

- Ineqarnek pillugu maalaaruteqartarfiup piginnaatitaanera annertusineqassasoq.
- Namminersorlutik Oqartussat kommunillu inissiaataanik attartortittakkanik imaluunniit aktiaateqarluni ingerlatseqatigiiffiup Namminersorlutik Oqartussat pigisaanik attartortut attartortitsisullu akornanni saqitsaassutitik suliarinnittarnermi, tak. § 84, Naalakkersuisut ineqarnek pillugu naammagittaalliuteqartarfirmik siulittaasulimmik pingasunillu ilaasortaasulimmik pilersitsisinnaapput.

Najoqqutarisaq: Ini A/S aamma Iserit A/S

Sulinerup ingerlaqqinnerani isummerfigineqartariaqarportaaq, inissiigallartarnek pillugu ajornartorsiut qanoq tulluurtumik aqqinneqarsinnaanersoq, matuma ataani illoqarfinni ataasiakkaani allatut inissiigallarnissamut periarfissat allat piunersut, taamaasillutik attartortut eqqugaasut akiitsuminnik akiliinissaminut sapinngisamik piimassuseqarnissaannut, ilaatullu inoqutigiinni pineqartuni meeraqarfiusuni innimittarnissaannut.

Aammattaq innersuussutit sinneri arlallit, soqutigisaqatigiit pingaarutillit, allatut isumaqarsinnaasut peqatigalugit suliarineqaqqissapput. Attartornermut peqqussutip naleqqussarneranut atatillugu inatsisitigut suliaqarnermut atatillugu, innersuussutit taakkulu kingunerisassai erseqqissarneqassapput kiisalu pitsaaqutit ajoqutillu nalilersorluarneqassallutik. Tamanna atuuppoq depositumip annertussusaata qaffannissaanut innersuussummut.

4.3 Nuna tamakkerlugu pimoorussinerusumik digitaliseriineramik suliniuteqarneq Innuttaasut sumiikkaluarunilluunniit assigiimmik sullinniarnernanni peqatigisaanillu inuiaqatigiit aningaasaqarnerat sunniuteqarluartoq pilersinneqarsinnaavoq digitaliusunik imminut sullississutinik atuinnikkut ataatsimullu digitaliseriinnikkut.

Ineqarneq pillugu allaffissornikkut aqutsiveqarfittut INI A/S-ip Kafaallit Nunaata ilarujussuani innuttaasut akuttunngitsumik attaveqarfigisarpai suliaasaqarfinnilu assigiinngitsuni digitaliseriineruneq tamanut iluaqutissartaq takusinnaallugit:

- NemID-p atugaanerulerneratigut attartortut INI attavegeqqaanngikkaluarlugu attartorneq pillugu paasissutissanik isumannaatsumik aallersinnaalissapput. Iliuserisinnaasat aalajangersimasut aamma ajornarunnaassapput, soorlu attartornermut allagaatit inissiaatileqatigiiffiup allaffiit ornigutinnikkaluarluni atsiorneqarsinnaalissapput allakkanillu nassiuussuussisoqartariaarutissalluni. Aporfissat ilagisinnaavaat anguniagaqarfigineqartut ilarparujussui NemID-mik atueriaannaasussaanninnerat piginnaasat killeqarnerat pissutigalugu.
- Danskite NemKontoqartitsinerannut naapertuuttumik pinngitsaalliissummik atulersinneqaraluarpat ajunngitsorsiasanik tunniussisarneq sukkanerullunilu akikinnerulissagaluarpoq
- Tunngaviusumik paasissutissanut programmip immikkuualuttortai arlaqartut allaffissorluni sulinermut oqilisaassisinnaalluarput, assersuutigalugu inuttut normoqarneq attartortunut iluaqutaasumik allaffissorneq akikillisaavineqarsinnaavoq. Tunngaviusumik paasissutissanut programmimi makku isiginiarneqartariaqarput.

Inuit pillugit paasissutissat pillugit inatsisip 1. December 2016-imi atuutlernissaanut atatillugu, oqartussaasut akornanni imaluunniit oqartussaasut ingerlatseqatigiiffiillu akornanni paasissutissanik avitseqatigiinnermut atatillugu malittarisassat taakku eqqarsaatigineqartariaqarput. Inuit pillugit paasissutissanik avitseqatigiinnermi siunissami inatsisitigut toqqammaveqaaqqaarnissaq imaluunniit inummik paasissutissani pineqartumit akuersissuteqaaqqaarnissaq piumasaqaataasalissaaq. Aamma takuuk ilanngussaq 2, suliffeqarfimmit kommunimut paasissutissanik nassiuussisarnera pillugu Ombudsmandip oqaaseqaataa.

4.4 Kommunip utoqqarnut missingersuusiornertarnera/akiliisitsisarnera pitsaasoq Kommuneqarfik Sermersuup suliaasaqarfimmi ajornartorsiutit iluarsiiviginiarlugit suliniutai ataani allaaserineqarput, taakku kommunini allani suliniutit assigisaannut atornissaat iluaqutissartaqarmata isumaliutigineqarsinnaapput:

“Innuttaasut suliamik isumaginnittartumut saaffiginnipput, tassani aningaasaqarnertik pillugu oqaloqatiginnillutik, kingornatigullu utoqqarnut missingersuusiornermik aqqilissummi attaveqalernissamut neqerooruteqarfiullutik. Piumasaqaataasoq tassavoq pisinnaatitsissummik aamma isumaqatigiissummik atsiuinissaat, taakkunani kommune missingersuummut kontomik matoqqasumik aqutaqarnissamut pisinnaatitaassalluni. Innuttaasup kontomit nammineq aningaasanik tiguisinnaasassannginnera isumaavoq.

Innuttaasoq atsiorpat aningaasartuutit aalajangersimasut pillugit paasissutissat pissarsiarineqassapput, ilaaliutik kontomi nalunaarsukkat aamma PBS-imi paasissutissat.

Kommunip sulisuinut innuttaasup netbankianut isersinnaanissaq pillugu kommunip aamma aningaaseriviup akornanni isumaqatigiissut atsiorneqarsimavoq. Innuttaasoq betalingsservicemiit akiliinermut uppernasaammik nassinneqassaaq, taamaalilluni innuttaasup suut akilersimanerlugit takusinnaavai.

Utoqqarnut missingersuusiornermik aqqiissut atugaqartuusunut tamanut iluatsissimavoq. Taamatut iliornikkut pisortat innuttaasut/atuisartut aningaasartuutiminnik aalajangersimasunik akiliinissaannik ikiorpaat.

Atuisartut tassaapput ikiorsilnermik taamatut ilusilimmik pisariaqartitsisut soraarnerussutisiallit, ilanngullugit innarluutillit, utoqqaat sanngiitsut, tarnimikkut sanngiissusillit il.il."

4.5 Ilanngaassivik

Ilanngaassivik pillugu misissueqqissaarnerit marluk innuttaasunut inussutissarsiornermullu sammisut ingerlanneqarsimapput. Ilanngaassiviup innuttaasunut inuussutissarsiornermullu inatsisinut, aaqqissuussaannermut, ingerlanneqarneranut aaqqissugaaneratalu ikorfartorneqarneranut tunngasunik misissueqqissaarnerup ersersippaa ilanngaassiviup atuutilersinnissaanut akornutissaqanngitsoq. Misissueqqissaarnermi ingerlanneqarsimasumit paasinarsivoq suliassaqarfinni arlalinni - suliag ingerlateqqillugu iluatsillugu atulersinneqassappat suli arlalinnik qulaajagassaqartoq tunngaviusumillu arlalinnik aalajangigassaqartoq.

Suliniuummi misissueqqissaarnerq ullumikkut naammassiartuaarpoq. Misissueqqissaarnerq naammassitinnagu suliniut politikikkut tunngaviusumik isummerfigineqassaaq.

Atuuffiata pingaarnerusutigut allaaserineqarnera:

Konto qitiusumik pilersinneqassaaq, tassuuna innuttaasup akissarsiai tunniunneqassapput tassanngaanniit aamma pisortat akiliisitsinlutiginiagaat ilanngaatigineqassapput (assersuutigalugu imermut, kiassarnermut, meeqqanut akilersuutit, ulluunerani paaqqinnittarfimmiittuteqarnermut, eqqagassalerinermut il.il.). Tamassuma kingorna akissarsiat sinneruttut innuttaasut aningaaserivimmi namminneq konto-annut ikineqartassapput. Tassunga peqatigitillugu "ilanngaaseereerluni aningaasanik" akiliinermi innuttaasut pisortat akilersinniagaannik akilerneqartunik akilersinniakkallu suut piffissamut tullermut nuuneqarnerannik takussutissiamik innuttaasut tigusaqartassapput.

Ilanngaassiviup atuutilersinneqarnerata kingornatigut iluaqutissaatut naatsorsuutigineqartut allattoqarsimapput:

Innuttaasut

Iluaqutit
+ Akiligassanik kinguaattoorutiniq pinaveersaartitsineq (annertunerusumik akiliisinnaassuseqarnerq).
+ Akilersinniarnaqartunik annertunerusumik tamakkiisumik takunnissinnaaneq.
+ Akiligassat kinguaattoorutit sukkanerusumik akilersinneqartarnerat.
+ Atuinerit matuneqariataarsinnaanerisa inigisamilluunniit anisitaariataarsinnaanerit annikinnerulernerat
+ Inooqatigiinnut isumannaannerusumik sunniuteqassaaq, assersuutigalugu aningaasat siunertanut naapertuutihngitsunut atorneqassamaaraluartut ineqarnermut akiliut

Sulisitsisut allallu:

Iluaqutit
+ Akissarsianik tunniussinngikkallarnissamut allaffissorneq sipaarneqassaaq
+ Akissarsianit ilanngaassinnermut atatillugu sulisup aningasatigut ajornartorsiutaanut piumassuserinngisamik akuutitsisoqassanngilaq.

Kommunit aamma Namminersorlutik Oqartussat:

Iluaqutit
+ Pitsaanerusumik akiliisinnaassuseqarneq taamaalillunilu pitsaanerusumik aningaasaqarneq
+ Innuttaasut isertitaat sulianillu suliarinninnernut aningaasartuutit pillugit paasissutissanik nutaanik atuisinnaaneq.
+ Ingerlaannartumik periuseqalernerup kinguneranik kukkoriataarsinnaaneq annikinnerusoc
+ Allaffissornermut iluanaarutaassaaq akiliisitsiniarluni, nukingisaarilluni tamatumalu kingornatigut akiliisitsiniarluni nassiussuineq pisariaqarpiarunnaassammat.
+ GS-ip assersuutigalugu naatsorsuutigaa innuttaasunit suliffeqarfinniillu aningaasat 25 mio. kr.-inik amerlanerusunik isertitarineqartalerpata taakkulu Kalaallit Nunaanni najukkami aningaasaliissutigineqarlutik taava avataaniit eqqussuineq 5 mio. kr.-inik appassagaluarpoc, tunisassiorneq 14 mio. kr.-inik qaffarluni inuillu 30 suliffissaqalissagaluarlutik.

Najoqqutarisaaq Akileraartarnermut Aqutsisoqarfik

Ilanngaassivik Akileraartarnermut Aqutsisoqarfiup akiliisitsiniartarnermik suliaqarneranik arsaartuinaangiilaq, pisassarisanilli akiliisitsiniarnerit ikilisinnerisigut sulineq oqinnerulersissallugu innuttaasullu aningaasaqarnerat pillugit paasissutissat pissarsiariuminernerulersissallugit.

Akiliisitsiniartut aallaaviusumik ullumikkutut ullumikkullu malittarisassat atorlugit aningaasanik pisassanik akiliisitsiniartassapput. Kisiannili aningaasarsianit ilanngaasseqqusinerit sulisitsisunut nassiunneqartarunnaassapput, ilanngaassivimmulli nassiunneqartassallutik, kiisalu ilanngaassivik aqutigalugu akilersuinissamik nammineq piumassutsimik isumaqatigiissutit aqunneqarsinnaalissallutik.

ERP-ip aqqissuussap nutaap akuutinneratigut suleriaatsit eqaannerusut anguneqarsinnaapput peqatigisaanillu innuttaasut aningasatigut inissisimanerannik tamarmiusumik tamakkiisumik takunnissinnaalersitsissaaq.

Iluaqutit
+ Pisortat akiligassiissutaannik akiliingitsoornissaaq innuttaasut toqqarsinnaanngilaat
+ Pisortat aalajangiinerisa pitsaassusaasa qaffannerat
+ Allaffissornikkut aqutsineq isiginiarpallaarunnaarlugu akiliisitsiniarnerup isiginiarneqarnerulernera
+ Akiitsut amerlanersaat ilanngaassivik aqutigalugu ingerlaannartumik nuunneqartassapput, taamaaliornikkullu kukkoriataarsinnaaneq annikillisinneqassaaq
+ Sulianik suliarinninnernut atatillugu innuttaasut pillugit paasissutissanik amerlanerusunik pissarsinnaaneq (ingisamut akiliitut, atuinerit il.il.)
+ Annertunerusumik akiliisinnaassuseqarneq, taamaalillunilu akiitsut ikinnerulernerat

+ Innuttaasut pillugit paasisutissanik ajornannginnerusumik aallertoqarsinnaassaaq ikiorsiissutinut allanut neqerooruteqarnermut atatillugu assersuutigalugu akiitsut pillugit

Najoqqutarisaq: Akileraartarnermut Aqutsisoqarfik

Ilanngaassivimmik pilersitsinissamut siunnersuut pillugu tusarniaaffigisat arlallit oqaaseqarput, matuma ataani isumaqarput:

- Qeqqata Kommunia Ilanngaassiviup piareersaataasumik sulliarineranut siulliulluni suliniaqataarusuppoq kiisalu Ilanngaassiviup Akileraartarnermullu Aqutsisoqarfiup akornanni akiliisitsiniarnermut atatillugu suliassat akisussaaffillu agguataarneqarnissaat pillugu immikkoortumi allassimasunut isumaqataalluni. Kommunip pingaartippaa, piareersaataasumik sulinerup ingerlaqqinnerani Namminersorlutik Oqartussat kommunillu akornanni suleqatigiittoqarnissaa.
- Kommuneqarfik Sermersooq, aqqissuussineq taamaattoq atugarissaarnermut iluaqutaasinnaasoq, anisitsisarnermik igalassimatitsinikkut taamaasillunilu ataatsimut isigalugu pitsaasumik inuiaqatigiinni aningaasaqalersitsinikkut. Kommunili aamma isumaqarpoq, Ilanngaassivik innuttaasup nammineq inuunermini akisussaasuuneranik annikillisaasinnaasoq.

Ilanngaassivik sakuusinnaavoq pisortat akiliisitsiniarnerannik pitsaanerulernerannut pingaarutilik. Akileraartarnermili suliassaqarfiup, isumaginninnermi tunniunneqartartut akiliisitsiniarnermilu suliassaqarfiup akornanni qanorluunniit ikkaluarpat misissorneqartariaqarpoq ataqatigiissinneqarnerallu pitsaanerulersinneqartariaqarluni innuttaasut imminnut pilersorsinnaanerannik killiliisumik akiitsoqalinginnissaat siunertaralugu.

Tusarniaanermi akissutini arlalinni, nassuiaallu pillugu workshopperaqarnerani Ilanngaassivimmik pilersitsinissaq pillugu annertuumik tapersersuisoqarpoq. Ilanngaassivimmik pilersitsinissamut atatillugu, ilaatigut SIK-p erseqqissarpaa, inuit ilaqutariillu akileeqqusissutinik akileereernerup kingorna minnerpaamik isertitaqarnissaasa qulakkeerneqarnissaat pingaaruteqartoq. Taamaattumik tamanna Ilanngaassivik pillugu inatsisitigut piareersaataasumik suliaqarnermi ilanngunneqartariaqarpoq.

5. Siunnersuisarfirmik pilersitsinissaneq

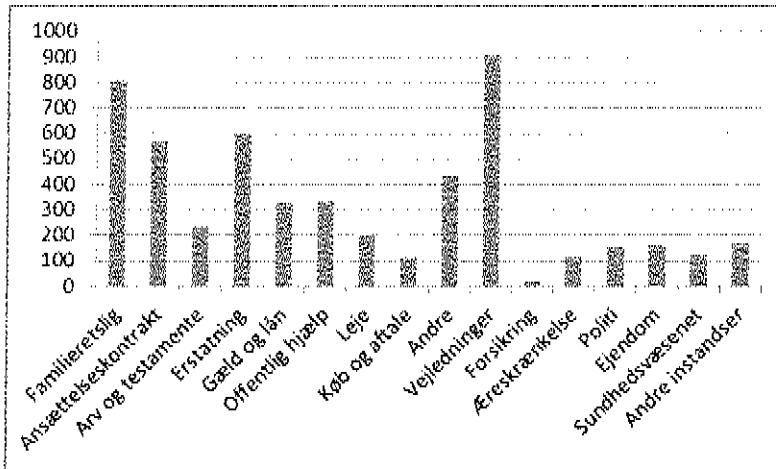
Siunnersuisarfirmik pilersitsinissamik isumaliuteqarnermi innuttaasunut suliassaqarfinnut pissuseqatigigajaannut siunnersuisarfiit piusut qissimilaarnissaat pissusissamisuussaaq.

Inatsisitigut Siunnersuisarfik Namminersortuutitaq ukiuni arfinilinni piusimasooq piukkunnarneraavoq. IKIU-p pilersinniarneqarneranut tunngavisoq tassaasimavoq advokatit inatsisitigut siunnersuineramik nalinginnaasumik aqqissuussinikkut innuttaasut isertitakinnerusut inatsisitigut siunnersorneqarsinnaannginnerat.

IKIU nuna tamakkerlugu innuttaasunik inatsisitigut siunnersuisarpoq, taassuma saniatigut IKIU oqalutseqartitsisarpoq. IKIU taamaalilluni innuttaasut nammineq advokatinut saaffiginnessasuugunik ajornartorsiutit nalinginnaasut soorlu sumiiffiit, oqaatsitigut, kulturikkut sullassatigullu ajornartorsiutinik qaangiiniaasarpoq.

Innuttaasut IKIU-mik ilisimanninnerat malunnartumik annertusisimavoq IKIU-mullu saaffiginnissutit 2015-imi 1.300-simapput, tak. assiliartaq 5.1 assigiinngitsunut tunngassutilinnik innuttaasut IKIU-mut saaffiginnittarsimapput.

Assiliartaq 5.1. IKIU-mi suliat 1/6-2016-imi saaffiginnissutit suussusii naapertorlugit naatsorsorneqarnerat

Najoqqutarisaq: IKIU

IKIU-mut saaffiginninnerit ornigulluni, oqarasuaatikkut e-mailikkullu saaffiginninnerupput. Saaffiginnissutit tamaneersuupput inatsisitigullu suliaasaqarfinnullu assigiinngisitaartunut pisortanut saqitsaassutinullu tunngasuullutik, tak. assiliartaq 5.1.

IKIU-p siunertaraa Kalaallit Nunaanni innuttaasut akeqanngitsumik inatsisitigut siunnersortassallugit, aningaasaqarnermut piumasaqaatinik eqqortitsisunut namminermut aningaasartuutitaqanngitsumik eqqartuussivikkut suliamik ingerlatsinissamut.

IKIU-lli suliasani suliiani aalajangersimasuni siunnersuinerut isigineruaa, tassami IKIU-p innuttaasut pisinnaatitaaffii pillugit paasisitsiniaaneq annerusumik peqataaffigerusummagu.

5.1 Ilaqutariinnut anisitaanngujoortunut akiitsut pillugit siunnersuineramik misilililluni aaqqiinerit pillugit siunnersuutaagallartut isumaliutillu.

Siunnersuisarfimmik pilersitsinissamut isumaliuutinut atatillugu nunani allani misilittakkat takussallugit pissusissamisuusaaq, tak. oqaasertaliussat sinilikkat x.

Oqaasertaliussat sinilikkat 5.1. Akiitsunik siunnersuineramik nunani allani misilittakkat

Danmarkimi misilittakkat

Ilaqutariinnermut Naalakkersuisoqarfiup oktoberip naanerani DK-mut tikeraarnerminut atatillugu naalakkersuisoqarfik KAB-imi ataatsimeeqateqarnissaminut periarfissaqarsimavoq (ineqarneq pillugu allaffissornikkut aaqqissuussaaneq nalinginnaasoq, ineqarneq pillugu kattuffinnit arlalinnit illoqarfiup pingaarnersaata eqqaaneersunit, attartortittakkat 50.000 missaanik aqutalik). KAB 2012-imi suliniut "Immikkoortumi nalinginnaasumi attartortunut akiitsut pillugit siunnersuineq – siusissukkat pinaveersaartitsinermillu suliaqarneq" ingerlassimavaa.

Suliniuummi assut angusagissaartoqarpoq, taamaalilluni piffissami 2012-2014 anisitsinerit 22,7 pct.-inik ikileriarsimapput.

Suliniut ilanngussami ilanngullugu nassiunneqartumi sukumiinerusumik allaaserineqarpoq soorlu aamma Socialministerimut suliniuummik nalunaarutiginninneq ilanngussatut ilanngullugu nassiunneqarsimasoq. Suliniut Socialministeriap attartortunik anisitsinissaq pinaveersimatinniarlugu immikkoortitaanit aningaasaliivigineqarpoq.

Suliniutip aaqqissugaanerani misillitagarineqalersimasullu isumassarsiorfiulluarsinnaapput.

Suliniulli taanna akiitsut pillugit siunnersuineri kisiartaanngilluinnarpoq anisitsinernilli pinaveersaartitsiniartuni kisiartaalluni.

Islandimit misillitakkat - Islandimi akiitsut pillugit siunnersuineq
Islandimi inunnut ataasiakkaanut akiitsunik ajornartorsiuteqartunut pisortat ataasiinnarmik siunnersuisarfeqarput. Siunnersuisarfik akiitsut pillugit ombudsmandimik taaneqartarpoq (www.ums.is) Velfærdsministeriallu ataaniilluni. Akiitsut pillugit ombudsmandi 2010-mi pilersinneqarpoq amerlaqisut Islandimi aningaaseriviit ajalusoornersa malitsigisaanik akiitsunik ajornartorsiulermata. Ilaqutariit aningaasaqarnerat pillugu siunnersuisarfik 1996-imeersumit aaqqissuussaq tunngavigalugu akiitsut pillugit ombudsmandi aaqqissuunneqarpoq.

Siunnersuisarfik arfinilinnik sulisoqarsimavoq pisortanit, aningaaserivinnit, sulisut kattuffiinit, kommuninit, pensionsselskabinit atuisoqarnermullu aqutsisoqarfimmit ataatsimoorullugu ingerlanneqarsimasoq. Akiitsut pillugit ombudsmandi ukiut tamaasa aningaasanut inatsisikkut aningaasaliivigineqartarpoq. Taarsigassarsitsiviilli pensionsselskabillu siunnersuisarfiup ingerlanneqarneranik aningaasalersuisuupput akiliuteqartitsisarnikkullu ingerlanneqarluni.

Akiitsut pillugit ombudsmandi - Islandimi aningaasanut inatsimmit ingerlatsinerimut aningaasaliissutitut immikkoortinneqarsimasut

Mio kr.	ISK	DKK
2014	790,2	42,0
2015	496,4	26,4
2016	157,2	8,4

Aningaasaqarnermut Naalakkersuisoqarfiup Islandimi akiitsut pillugit ombudsmandi Ásta Sigrún Helgadóttir maj 2016-imi ataatsimeeqatigaa. Ataatsimiinnermi siunertaavoq Islandimi akiitsut pillugit siunnersuinerit suut piunersut siunnersuinermilu misillitakkat misissornissaat. Taamaallortoqarpoq nassuiaammik suliaqarnermut atatillugu, tassuunakkut siunnersuisarfimmik pilersitsinissamut periarfissat nalilerneqassallutik, inuit akiitsullit siunnersorneqarsinnaaqqullugit ikiorneqarsinnaaqqullugilu.

Ombudsmandi ataatsimiinnermi ilisimatitsivoq siunnersuisarfik aallartimmat inuit 100-t sinnerlugit atorfinitsinneqartut, ullumikkulli inuit 20-t sinnilaarlugit sulisuusut. Ilangullugu ilisimatitsissutigaa siunnersuisarfiup pingaarnertut siunertaa tassaasoq inuit ataasiakkaat ilaqutariillu akiitsoqarunnaarnissaannut akeqanngitsumik siunnersussallugit ikiussallugilu.

Aningaasat inuillu ataasiakkaat aningaasaqarnerat pillugit nalinginnaasumik siunnersuineq ajorput, tassalu qanoq ilaqutariit missingersuusiaminnik akissarsiaminnut sanilliullugit eqqortitsisinaanersut qanorlu akiitsutigut ajornartorslutit pinngitsoortissinnaaneraat.

Akiitsunik ajornartorsiuteqaleraanni aatsaat siunnersorneqarsinnaavoq ikiorneqarsinnaallunilu. Siunnersuisarfik taamaalilluni pinaveersaartitsiniarluni siunnersuineq ajorpoq.

Sulineq imatut ingerlasarpoq, pisortanut namminersortunullu akiitsut takussutissiarineqarsimasarput. Tamatuma kingornatigut akiitsup akilerneqarsinnaasup tamarmiusup akilersornissaanut pilersaarusiortoqartarpoq. Inoqutigii akissarsiaasa ataasiakkaat ilaqutariillu atuinerat akiitsunut ilanngaatigineratigut qanoq atsigisumik naafferartumik akilersulsinnaanersut naatsorsorneqarsinnaavoq.

Akiliisinnaassuseq aallaavigalugu akiligassaqarfik akilersuinissamut ataatsimut isumaqatiginninniarfigineqassaaq. Siunnersuisup akiitsunut ajornartorsiutit ima atsigippata pineqartorlu akiliisinnaassuseqanngitsoq nalilerpagu, taava inuttut akiliisinnaajunnaartutut nalunaaruteqaqqullugu kajumissaarsinnaavaa.

Ombudsmandip uparuarpa pisortanut akiitsut akiligassallu kinguaattoorutit naafferarlugit akilersornissaannut pilersaarusiortoqarsimappat akiligassaqarfinnut ataatsimut isumaqatigiissuteqartoqarsinnaanngitsoq.

Pineqartulli pisortat suliffeqarfiutai assigiinngitsut akiligassanik kinguaattoorfigisani attaveqarfigissagai naafferartumillu akilersuinissamut isumaqatigiissuteqarfigalugit. Akiitsut assersuutigalugu akileraarutinut, ilinniarnermi akiitsunut akilersuutinulluunniit tunngasinnaapput. Akiligassaqarfinnik ataatsimut isumaqatigiissusiortoqarnissaanik suliaqartoqarsinnaannginneranik oqarnermini pivaa inuit akiitsunik ajornartorsiutiminnik qaanglisinniarlugit ikiorniarneqarnerat pisariunerulersiinnarneqarsinnaanera.

Norgemi assigisaanik pisortat akiitsut pillugit siunnersuisarfeqarput, taannali namminersortunut pisortanullu ataatsimut isumaqatigiissusiornissamut piginnaatitaavoq.

Aningaasaqarnermut Naalakkersuisoqarfiup maj 2016-imi akiitsut pillugit siunnersuisarnek atugarissaarnermut suliassaqarfimmi allaffiup pisortaa Reykjavikip kommuniani ataatsimeeqatigaa (www.reykjavik.is).

Allaffiup pisortaata ilisimatitsissutigaa nalinginnaasumik Reykjavikip kommunia kommunillu allat akiitsulinnut tunngatillugu siunnersuineq ajortut. Kommunit 2013 sioqqullugu toqqaannartumik aningaasatigut siunnersuineq ajorput.

Aningaasatigut siunnersuineq siusinnerusukkut sulianik suliarinnittut suliaannut ilaavoq, pingaarnerusunuinnarlu tunngalluni. Assersuutigalugu ineqarnermut akiliut piffissaq eqqorlugu akilerneqassasoq missingersuutillu eqqortinneqassasut, akiitsoqalertoqaqqunagu.

Aningaasaqarnermik sulialimmik 2013-imi inuit ataasiakkaat ilaqutariillu aningaasaqarnerannik pitsaasumik pinaveersaartitsinissarlu siunertaralugu siunnersuisartussamik ilitersuisartussamillu misiliummik atorfinitsitsisoqarpoq. Pingaartumik kommunip sullitai pisortat ikiorsiissutaannik pisartagaqartuusut siunnersorneqartarput. Kommunimili innuttaasut allat tamakkuninga tunngassutilinnik saaffiginnissuteqarsinnaapput.

Misiliut ingerlalluarsimavoq aningaasaqarnermillu sulialik aalajangersimasumik atorfinitsinneqarluni, taanna kisiartaalluni namminersortunut aningaasatigut siunnersuisarpoq. Allaffimmi pisortaasup ilisimannigilaa kommunit allat taamatut neqerooruteqarnerisut.

Najoqqutarisaq: Ilaqutariinnermut, Nalglissitaanermut Isumaginninnermullu Naalakkersuisoqarfik aamma Aningaasaqarnermut Naalakkersuisoqarfik

5.2 Kalaallit Nunaanni misiliummik suliniut pigiliunneqartussa

Nunanit allanit misilittakkat saniatigut nunatsinni siunnersuisarfinit piusunit misilittakkat aallerfiginissaat pissusissamisoorpoq, matumani Kommuneqarfik Sermersuup Grønlandsbankillu misilittagaat ilanngullugit.

Kalaallit Nunaanni akiitsut pillugit siunnersuisarnermik misiliummik suliniut peqataaffiginiarlugu soqutiginnittoqarpoq. Tamanna namminersortunit pisortaniillu ersersinneqarpoq. Matumani ilanngullugu inissiatileqatigiit suliniummik taamaattumik annertuumik soqutiginninnissaat naatsorsuutigisariaqarpoq. Grønlandsbankip siusinnerusukkat ersersinnikuuaa, suliassaqarfimmi taamaattumik aallartitsinissaq isumaliutigineqareersoq.

Taamaattumik Grønlandsbanki pissusaaffiliinngitsumik oqaloqatigineqarsimavoq, oqaloqatigiinnerullu ingerlanerani assut peqataarusuttorujussuullutik oqaatigaat kiisalu suliniutip taamaattup ilaata aningaasaliiviginissaanut periarfissaqarnerisooq misissorusullugu. Matumani ilanngullugu oqaatigineqarpoq suliniummut sulisoqartitsinissamut piunassuseqarlutik. Aaqqissuussineq taamaattoq allani aamma atorineqarsimavoq.

Soorunalimi inatsisitigut siunnersuisarfik, kommunit KANUKOKA-lu akuutinneqarnerusariaqarput.

Ataatsimut isigalugu suliniummi taamaattumi soqutigisallit arlalippassuit akuutinneqartariaqarput, matumani ilusilersugaanera, atuutilersinneqarnera soorlu aamma ingerlanneqarnera aningaasalersorneqarnera ilanngullugit eqqarsaatigalugit. Nassuiaat pillugu tusarniaanermi akissutini arlalinni kissaatigineqarpoq ingerlariaqqinnermi ilaatinneqarnissaq suliffeqarfimmullu taamaattumut assigiinngitsunik kissaateqartoqarluni, matuma ataani saqqummiippat

- Advokatforeningen Grønlandske Advokater, nammineq aningaasaqarneq akiitsunillu akilersuineq pillugit siunnersuisarnermik siunertaqartumik suliffeqarfimmik pilersitsinissaq pillugu, aalajangiinissamut atatillugu siunissami sulinissami inatsisilerituut ilanngunneqartariaqartut,
- MIO, aningaasaqarneq akiitsunillu akilersuineq pillugit siunnersuisarfimmik pilersitsinermut atatillugu aamma ilaqutariinnut meerartalinnut pinaveersaartitsilluni siunnersuisarnissaq pingaartinneqartariaqartoq, taamaasilluni akiitsoqarnermik assersuutigalugu inigisamit anisitaasarnermik ingalassimatitsisoqassalluni.
- Qeqqata Kommunia isumaqarpoq suliffeqarfimmik siunnersuisarfimmik pilersitsineq suliniutaasoq immikkut pingaarutilik, misissuinerimullu, ineriartortitsinermut tamannalu pillugu suleqatigiinnermut tunngatillugu sulinerup ingerlaqqinnerani kommuni ilaarussuppoq.
- Kommuneqarfik Sermersuup tikkuarpaa, akiitsut pillugit siunnersuisarfiup innuttaasunut qanittumut inissinneqarnissaata pingaaruteqassusaa.

Misiliummik suliniutip ilaatigut qulaajartariaqarpai:

- suliffiit nutaat pillugit assersuutigalugu siunnersuisarfiit il.il. siunnersuisunik angalasartunillu sulisullit, taakku akiitsulinni ajornartorsiutit sorpiaanersut takusinnaassavaat, tassami kommunini pingaartumik atorfilittat najukkami piusut ilisimassammatigut, aamma
- Qanoq ililluni qulakkeerneqarsinnaanersooq siunnersuisarfik - aningaasartuuteqarfiungaartoq - sunniuteqarluartumik sulinissaminut pisariaqartunik kajumissaaserneqarnissaa matumani sulinerminut atatillugu paasissutissanik pisariaqartunik aallersinnaanissaa ilanngullugu.

5.3 Akiitsut pillugit siunnersueriaasiusinnaasoq pillugu workshopperneq
Oktoberip naanerani 2016-imi workshoppertoqarpoq, taanna ilaatigut sunniuteqarniartussaassaaq:

- akiitsut pillugit siunnersuisarnissamut suliniummut aqqissuussinerit assigiinngitsut qulaajarneqarnissaannik,
- akiitsut anisitsisarnerillu amerlassusii – inooqatigiinnermullu sunnlutit
- suliniutit assigiinngitsut ingerlasut ataqatigiinnerat pillugu oqaloqatigiinneq.

Oqaasertaliussat sinilikkat 5.2. Suliniutip ingerlarnga siunnersuisarfimmik pilersitsinissaq pillugu aalajangiinissamut tunngavissamut tunngatillugu immikkoortunut agguarneqarnera

Immikkoortoq 1

Ataatsimeersuaaraneq manna siunertaralugu:

- Akiligassanik kinguaattooruteqarneq anisitsisarnermillu ajornartorslutit annertussusiat peqqutaalu ilisimasaqarfigilissallugit
- Akiitsut pillugit siunnersueriaatsinit misilittakkat ilisimasaqarfigilissallugit
- Innuttaasut pitsaasumik aningaasaqarnissaat akiitsunillu suliarinnittarnerit pillugit siunnersuisarfiup aqqissugaanera oqaloqatigiissutigissallugu.
- Suliniutip aningaasalersornera – aningaasaateqarfinit aningaasalersorneqartoq imaluunniit allarterfik?
- Misiliummik suliniummut aqutsisoqatigiit
- Suliniutip pigiliunnera

Peqataasinnaasut: INI A/S, Iserit, Grønlandsbanken, Bank Nordik, Inatsisitigut Siunnersuisarfik, Aningaasaqarnermut Naalakkersuisoqarfik, Ineqarnermut Naalakkersuisoqarfik, Isumaginninnermut Naalakkersuisoqarfik, Akileraartarnermut Aqutsisoqarfik, Grønlandske Revisorer, Kommunit, KANUKOKA

Immikkoortoq 2

Kalaallit Nunaanni aningaasaqarnermut akiitsullu pillugit siunnersuisarfiup atulersinneqarnera allaaserineqarneralu.

- Aqutsisoqatigiit
- Suliniummi aqutsisussanik suliniummilu sulisussanik sulisussarsiorneq
- Akiitsut pillugit siunnersuisarfiup qaammarsaatigineqarnera
- Ajornartorslutinut peqqutaasut pillugit misilittakkanik ilisimasanillu katersineq
- Suliniummut piffissaliussaqaq ukiut 1-2
- Aqqissuussinerup nalilersorneqarnera.

Immikkoortoq 3

Pinaveersaartitsilluni sulineq. Aqqissuussaqaq allanik suliniutinik ilaqartillugu allineqartariaqarpa?

- Inuit katitigaanerat qanoq ippa? Ajornartorslutit suut? Suliniutit allat pisariaqarsinnaapput.
- Ajornartorslutinut peqqutaasut ilisimasaqarfigilissallugit.
- Suliniutit:
 - Piginnaanngorsaqqiinnginnermi suliniut?
 - Piginnaanngorsaqqiinnermi suliniutit?

- Suliffissanik pilersitsiniarluni suliniuteqartariaqarneq?
- Aningaasatigut sanngiinnerusunut pikkorissartitsinerit?
- Ilaqutariit højskolertinneqartarnerat
- Atornerluisunut katsorsartinnissamut neqeroorutit
- Inuusuttunut suliniutit atuarfinnilu atuartitsineq

Aaqqissuussanik ataavarnerusunik pilersitsineq"

Workshoppenermi akiitsut pillugit siunnersuineramik suliniutit pillugit Islandimit Danmarkimillu saqqummiisoqarpoq, Umboðsmaður skuldar-imeersunit (Ombudsmand Gældsrådgivning) kiisalu boligselskabet Bo-Vest-imeersunit.

Workshoppimi pilersaarut, peqataasut aamma saqqummiussisunit saqqummiussat kiisalu eqimattakkaarluni sulinernit nalunaarusiat uani nassaarineqarsinnaapput:

<http://naalackersuisut.gl/da/Naalackersuisut/Departementer/Finans-Skatter/Seminar>.

Workshoppertitsinerup inerniliinerit pingaarnertullu innersuussutit uku inernerai, akiitsut akiitsunillu akilersuineq pillugit nassuiaatip qaavatigut suleqqinnermi, ilaatigut workshoppenermit aallaaveqarluni, immikkoortoq 6 ingerlanissamut iliuuseqarnissamullu pilersaarummik imaqarmat .

Sullnerup ingerlaqqinnerani ukkatarisassanut piviusumillu iliuusissanut atatillugu workshoppenermit innersuussutit

Akiitsut akiitsunillu akilersuineq pillugit sammisamut atatillugu workshoppenermi ima innersuussisoqarpoq:

- Akiitsunik apparsaaniarluni sulineq aaqqissuulluagaq, matuma ataani ataatsimoorussamik suliniuteqarnermi aallaaveqarluni
- Akiitsoqarnermik ajornartorsiuteqarneq aqunniarlugu ullumikkut allaffissornikkut isumalluuterpassuarnik atugaqartoqartarpoq, ingammik kommunini, namminersorlutik oqartussani, inissiaatifeqatigiiffinni akiliisitsiniartarnermillu oqartussaasuni.
 - Pingaarnersiuiillu arnerunikkut, aaqqissuussillu arnerunikkut suleriaatsinillu assigiissarinerunikkut isumalluutit annertuut siunertanut allanut atorneqarsinnaalersinneqarsinnaapput, aamma
 - Matuma ataani eqqaaveqarnermut atuisut akiliisarnerat akileraartarnikkut akilersukkatut akileraartarnikkut aningaasalersukkatut assersuutitut allanngortinneqarsinnaappat suliamik aaqqiineq kommuninut akiliisitsiniartarnermillu oqartussaasunut annertuumik sipaaruteqarfiusinnaassaaq pisortanit ikiorsiissutit pillugit inatsimmi §28-i naapertorlugu imaluunniit taassuminnga killiliinikkut,
- Pisortanit tapiissutit iluarsaanneqarneranni sunniiveqatigiinnermi ajornartorsiuteqartoqarpoq, tamanna inuit akiitsoqarnerani aniguisinnaveersitsisinnaasarpoq. Immikkut ukkatarineqartariaqarpoq pisortanit ikiorsiissutit utertitsissutaasussat atorunnaarsinneqarnissaat.

- Ilanngaassivik (Færø-modelli) tuavisaarutigineqartariaqarpoq, tassunga atatillugu immikkut pisariaqartinneqarmata isumaginninnermut tunngasut, taamaasilluni ilaqutariit aningaasanik naleqquttumik atugassaqsinnaanerit qulakkeerneqassamat, tamanna inatsimmik piareersaalluni sulinissamat, SIK-mik soqutigisaqaqatigiinnillu pingaaruteqartunik oqaloqatigiinnissamik tunngavillissaaq.
- Sulinerup ingerlaqqinnerani A-akilersuutitut atatillugu akiitsut annertuut annikillisarneqarnissaannut siunertaqartumik suliniuteqartoqassaaq
- Ineqarnermut immikkoortoq aqqiinnissamat qitiulluinnarpoq, immikkoortumimi ajornartorsiutit inuuniarnermut annertuumik kinguneqaataasarmata

Akiitsut pillugit siunnersuineq pillugu apeqqummut atatillugu workshoppimi ima innersuussisoqarpoq:

- Akiitsut pillugit siunnersuinermit ukiuni 2-3-ni suliniummik misiliisoqassasoq nunami sumiiffinni 1-2-ni
- Suliassaqaqarfiit ataatsimoorlutik siunnersuinerat – oqartussaasuunngitsut pigiliussisinnaanerillu amerlanerusut. Tulluartaussaaq aqqiussuussinermi inissiatileqatigiiffimmi inissiatileqatigiiffinniluunniit arlalinnit aallarniuteqartumik aallartinnissaaq. INI a/s-ip neqeroorutigini kuuaa, pisariaqartumik tapersorneqarnikkut suliffeqarfik Kujataani misiliutaasumik suliniuteqarnissamat pilersitsisnaalluni.
- Tamanna tunngavigalugu siunnersuutaavoq, tamanna pillugu inissiatileqatigiiffiit INI A/S aamma Iserit A/S isumaqatigiissuteqarfigineqassasut kiisalu aningaaseriviit ataaseq arlalilluunniit, misilutaasumik sulineq taamaattoq piviusumik qanoq pilersinneqarsinnaanersoq pillugu, matuma ataani allaqqasut pillugit isumagineqarnissaat immikkut innimittarfigalugu:
 - Aaqqiniarneq, geografiskimik unamminartut
 - Akiitsut pillugit siunnersuisarfiup, inissiatileqatigiiffiit, kommunit, aningaaseriviit il.il. akornanni ataatsimut suleqatigiinneq.
 - Sinaakkutissanik pissarsineq, ineqarnermut akiliisarnermik maskiinakkut suliassanngortitsisnaalersitsisumik, aamma ilanngaassivik aqutugalugu ungasissoq eqqarsaatigalugu aqqiissummut attuumassuteqartutut isigineqassaaq.

6. Suliap ingerlaqqinnissaanut iluusissatullu pilersaarummut siunnersuut – workshopip kingorna

2016 aamma 2016-imi sulinerup ingerlaqqinnissaanut siunnersuutit:

- Workshoppernermi saqqummiussat imaanik kiisalu innersuussutinik isumaqatigiissutinilu inernerusunik katersineq taakkulu pillugit attaveqaqatigiinneq, ilaatigut www.naalakkersuisut.gl aqutugalugu, ilaatigullu nassuiaammi matumani ilanngussinikkut.
- Nassuiaammi innersuussutit pillugit Naalakkersuisuni politikkikkut isummerneq Inatsisartunilu ataatsimiititalianut attuumassuteqartunut ilisimatitsineq.

- Suliniummut nassuiaammik suliaqarneq aamma nunami sumiiffinni 1-2-ni akiitsut pillugit siunnersuisarfinnik misiliutitut pilersitsinissaq pillugu INI A/S-imik immaqalu Iserit A/S-imik soqutigisaqaqatigiinnillu pingaaruteqartunik allanik, matuma ataani aningaaserivinnik kommuninillu isumaqatigiissuteqarnissamik piareersaaneq.
- 2017-imi kvartalimi siullermi tamanna tunngavigalugu naatsorsuutigineqarpoq misiliummik aqqiussuussinermik naammassisaqarnissamut aningaasanik qinnuteqaasiortoqarnissaa, aningaasaateqarfitsigut imaluunniit aningaasanut inatsimmi sillimmatitigut.
- Nassuiaammi innersuussutlnik allanik aallaaveqarluni iliuuseqarneq, matuma ataani ukununga tunngatillugu ilanngussisinnaaneq:
 - Ilangaassivik pillugu inatsisitigut sulineq ingerlanneqartoq,
 - Pisortat ikiorsiisarnerat pillugu iluarsaaqqinnissap piareersarneqarnera, matuma ataani pisortanit ikiorsiissutit utertitsinissamut pisussaaffittallit atorunnaarsinneqarneri
 - Attartornermut peqqussutip tulluurtumik naleqqussarneqarnissaa, matuma ataani ineqarnermut akiliineq bankip qaammatini ulloq kingulleq amaffianut nuunnissaanut aalajangiiffisassatut siunnersuummut UKA2016/60-imut malittareqqiineq,
 - Immaq inatsisinik allanik tulluurtumik naleqqussaasinnaanerit, ilaatigut akiliiffissap kingulliup kiisalu pisortani ikiorsiissutit aamma akissarsiffiit akornanni pitsaanagerusumik ingerlaqatigiissitsinermik qulakkeerinnineq, kiisalu
 - Akileraartarnermut Aqutsisoqarfiup akiitsunik annikillisaaniarluni iliuusissatut pilersaarutaanik nutarterineq, ilaatigut akilersuutit-a-nut akiitsut amerliartornerat pillugu kiisalu eqqaaveqarneq pillugu akiitsut annikitsut amerlasuulli pillugit ajornartorsiuutinik aaqqiiniarneq pinerullugit.
 - Suliaqarfimmi siuariartorneq pillugu malittareqqiinermi ukiumoortumik nalunaarusiortarneq.

Ilanngussat

Ilanngussaq 1: Kommuneqarfik sermersuumi piffissami 2013-2015-imi utertitseqqinnissamut ikiorsiissutit

Kommuneqarfik Sermersuumi ukiut siuliini pingasuni ikiorsiissutinik utertitsisussaataasarnep sukumiisumik allaaserineqarnera. Inuit qassit qanorlu amerlatigisunik pisariaqartitanullu sunut akiitsoqarnersut tabelimi takutinneqarpoq

Tabel x. Kommuneqarfik Sermersuumi piffissami 2013-2015 ikiorsiissutinik utertitsisussaataasut takussutissiarineqarnerat

Nuuk	Aningaasat kr.-	Inuit amerlassu	Tunngavilersuut
2013	1.609.912	206	Ineqarnermut akiligassat kinguaattoorutit/qularnaveeqqutit/innaallagissamut, kiassarnermut, imermut akiligassat kinguaattoorutaasut/billettit, najugaqarneq, assartuineq/atisarsineq
2014	871.456	116	Ineqarnermut akiligassat kinguaattoorutit/qularnaveeqqutit/innaallagissamut, kiassarnermut, imermut akiligassat kinguaattoorutit/billettit/pisortanit ikiorsiissutit/sullitani eqqiaanermut/ikiorasuagassat.
2015	465.385	57	Ineqarnermut akiligassat kinguaattoorutit/qularnaveeqqutit/innaallagiamut, kiassarnermut, imermut akiligassat kinguaattoorutit/billettit, najugaqarnermut, assartuinermut/nerisassarsinermut
Katillugit	2.946.75	379	
Paamiut			
2013	701.563	128	Ineqarnermut akiligassat kinguaattoorutit/qularnaveeqqutit/utaqqisuni allatsinermut akiliut/innaallagissamut, kiassarnermut, imermut akiligassat kinguaattoorutit/billettit, najugaqarnermut, assartuinermut/pequtit/isarussat
2014	760.373	131	Ineqarnermut akiligassat kinguaattoorutit/qularnaveeqqutit/iserterneq/utaqqisuni allatsinnermut akiliut/innaallagissamut, kiassarnermut, imermut akiligassat kinguaattoorutit/billettit/uulia/
2015	363.208	91	Ineqarnermut akiligassat kinguaattoorutit/qularnaveeqqutit/iserterneq/utaqqisuni allatsinnermi akiliut/innaallagissamut, kiassarnermut, imermut akiligassat kinguaattoorutaasut/billettit/gasuulia/nerisassarsinermut/ikiora gasuassat
Katillugit	1.825.14	350	
Tasiilaq			
2013	217.403	40	Ineqarnermut akiligassat kinguaattoorutit/qularnaveeqqutit/innaallagissamut, kiassarnermut, imermut akiligassat kinguaattoorutit/billettit,

			najugaqarneq, assartuineq/Gasuulia, nerisassat/ikiorasuagassat.
2014	240.543	55	Ineqarnermut akiligassat kinguaattoorutit/qularnaveeqqutit/innaallagissamut, kiassarnermut, imermut akiligassat kinguaattoorutaasut/billettit, najugaqarneq, assartuineq/Gasuulia, nerisassat/siumoorneq/
2015	116.228	19	Ineqarnermut akiligassat kinguaattoorutaasut/innaallagissamut, kiassarnermut, imermut akiligassat kinguaattoorutaasut/billettit/nerisassarsineq/
Katillugit	463.943	114	
Ittoqqortoort			
2013	28.852	5	Ineqarnermut akiligassat kinguaattoorutit
2014	44.362	6	Ineqarnermut akiligassat kinguaattoorutit/ikiorasuagassat.
2015	87.339	5	Ineqarnermut/innaallagissamut akiligassat kinguaattoorutit.
Katillugit	160.553	16	

Najoqqutarisaq: Kommuneqarfik Sermersooq

Ilanngussaq 2. Ombudsmandip innikkoortumi paasissutissanik paarlaasseqatigiittarneq pillugu oqaaseqaatnata

Attartortut akliisinnaassuseerutilersut isumaginninnermik oqartussaasut siusissukkut suliniutinik aallartisaasarnissaat siunertaralugu kommunit inissiatileqatigiiffiillu akunnerminni paasissutissanik paarlaaqatigisinnaanissaat pisariaqarpoq. Piffissaq anisitsinissaq pillugu siunut ilisimatitsisarnerup attartortup aningaasaqarneranik naliliinissaq siunertaralugu, matumani isumaginninnermi inissamut innersuussinissamik suliarinninnissamut sivikinnerulersitsisarpoq. Tassunga ataneqartillugu paasissutissanik paarlaasseqatigiissinnaanerup nalilivigineqarnissaa matumani siusissukkut suliniutinik aallartitsinermut tunngatillugu kingunerisinnaasai ilanngullugit ombudsmandimit oqaaseqarfigineqarnissaat pisariaqartinneqarpoq.

"29. december 2015 Nukissiorfiit akiitsut pillugit paasissutissanik kommuninut ingerlatitseqqillutik tunniussisarnerat Nukimmik pilersuineri suliffeqarfik Nukissiorfiit Ombudsmandip apeqquteqaateqarneratigut paasissutissiissutigaaat sullitat akiitsoqartut tamarmik allattorsimaffii suliffeqarfiup kommunini isumaginninnermik ingerlatsivinnut siusinnerusukkut nassluttarsimallugit.

Tamanna sullitat akiitsoqartut isumaginninnermilu ikiorsiissutinik pisariaqartitsisut pillugit ataatsimut suleqatiglinnermi ilaasutut pisarsimavoq. Ombudsmandi pissutsit taamaannerat tunngavigalugu aalajangerpoq suliami annertunerusumik iliuuseqaqqinniarani.

Ombudsmandip tamatumani manna pingaartillugu isiginiarpaa, tassalu Nukissiorfiit paasissutissiissutigigaat periaaseq pineqartoq Ombudsmandip saaffiginninnera ukioq ataaseq sinnerlugu sioqqullugu atorneqarunnaarsimasoq, paasissutissanillu ingerlatitseqqilluni tunniussisarneq pillugu tunaartarisassat il.il. suliffeqarfiup sullarisimagai (8. oktober 2015-imi inaarlugu suliarineqarpoq, j.nr. 2015-909-0004).

Nukimmik pilersuineri suliffeqarfik Nukissiorfiit innuttaasup saaffiginnissuteqarnera tunngavigalugu allakkatigut 30. juni 2015-imeersutigut qinnuigaakka sullitani innaallagissamut, limermut kiassarnermulluunniit akiltsullit pillugit paasissutissanik kommuninut Ingerlatsitseqqittarnerusut – siusinnerusukkulluunniit ingerlatitseqqittarsimanerut ~ paasissutissiissutigeqqullugu. Nukissiorfiit allakkatigut 24. juli 2015-imeersutigut ilaatigut makku oqaatigaat: "[...] Pissutsit saaffiginnissutit tunngavigalugu misissorpakka, paasissutissiissutigisinnaavaralu sullitat akiitsui pillugit paasissutissat Nukissiorfiit kommunini isumaginninnermik ingerlatsivinnut siusinnerusukkut tunniuttarsimagaat. Taamatut tunniussineq sullitat akiltsullit taamalu isumaginninnikkut ikiorserneqarnissamik pisariaqartitsisut pillugit ataatsimut suleqatigiinnermut ilaatillugu pisarsimavoq.

Sulisunit taamani periaatsimik ilisimasaqartunit tamatumunnga atatillugu paasitinneqarpunga paasissutissanik tunniussisarneq sullitat akiltsullit tamarmik allattorsimaffiannik nasslussinnikkut pisarsimasoq. Periaaseq taanna april 2014-imi atorneqarunnaarpoq, paasissutissanillu kommunini isumaginninnermik ingerlatsivinnut oqaatigineqartutut periaaseqarluni taamanimiilli tunniussisoqartarsimanani. Paasissutissanik tunniussisarneq pillugu inatsiseqartitsineq atuuttoq Nukissiorfiit ullumikkut malippaat.

Tamatumunnga atatillugu paasissutissiissutigisinnaavara paasissutissanik tunniussisarneq pillugu tunaartarisassat suliarineqarsimmamata periaatsilu atulersinneqarsimallutik, taamaalillutik sulisut – soorlu sullitaq suleqatigisartagarluunniit paasissutissanik pissarsiarluni saaffiginnikkaangat ~ qanoq ilussanerlutik ilisimareertalerlugu. Siusinnerusukkut periaasiusimasoq Nukissiorfiit sinnerlugit ajuusaarutigissavara, paasissutissallu amerlanerusut perusunneqarpata ikiuunnissannut soorunalimi piareersimallunga." (Atorfeqarfimmi nutsigaavoq) Nukissiorfiit allakkatigut 8. oktober 2015-imeersutigut nalunaarfigaakka pissutsit taamaannerat pissutigalugu suliami annertunerusumik iliuuseqaqqinniarananga aalajangertunga, allakkallu taakkua assilinerat Pinngortitamut, Avatangiisinut Inatsisinillu Atuutitsinermut Naalakkersulsoqarfilmmut nassiullugu.

Tamatumani manna pingaartillugu isiginiarpara, tassalu periaatsip pineqartup april 2014-imi atorneqarunnaarsimanera paasissutissanillu ingerlatitseqqilluni tunniussisarneq pillugu tunaartarisassat il.il. suliarineqarsimanerat Nukissiorfiit paasissutissiissutigigaat."

Inatsisartut Ombudsmandiat Noorlernut 53 Postboks 1606 3900 Nuuk +299 32 78 10 - See more at:

<http://www.ombudsmandi.gl/nutaarsiasat/2015/nukissiorfiit-paasissutissanik-ingerlatitseqqittarnerat>

